

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	17. 10	20 25. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	27-1/25-7	
VEZA:		
EPA:	690 XXVIII	
SKRAĆENICA:		PRILOG:

Crna Gora
Vlada Crne Gore

Br: 11-011/25-3151/5

14. oktobar 2025. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

Gospodin Andrija Mandić, predsjednik

Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. septembra 2025. godine, utvrdila je **PREDLOG ZAKONA O KLIMATSKIM PROMJENAMA**, koji Vam u prilogu dostavljamo radi stavljanja u proceduru Skupštine Crne Gore.

Za predstavnike Vlade, koji će učestvovati u radu Skupštine i njenih radnih tijela prilikom razmatranja Predloga ovog zakona, određeni su DAMJAN ĆULAFIĆ, ministar ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i NENAD VITOMIROVIĆ, državni sekretar u Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

PREDSJEDNIK
mr Milojko Spajić, s. r.

ZAKON O KLIMATSKIM PROMJENAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se zaštita od negativnih uticaja od klimatskih promjena, smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, zaštita ozonskog omotača i druga pitanja koja se odnose na klimatske promjene.

Načela zaštite od klimatskih promjena

Član 2

Zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena sprovodi se smanjivanjem emisija gasova sa efektom staklene bašte do naučno utvrđenog neophodnog nivoa i preduzimanjem odgovarajućih mjera adaptacije, na isplativ i ekonomski efikasan način, u skladu sa ovim zakonom.

Zaštita ozonskog omotača sprovodi se preduzimanjem preventivnih mjera radi kontrolisanja emisija supstanci koje ga oštećuju, a sa konačnim ciljem njihovog eliminisanja u skladu sa naučnim saznanjima, tehničko-ekonomskim uslovima i razvojnim potrebama.

Ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje na klimatske promjene i zaštita ozonskog omotača, u svrhu održivog razvoja, temelji se na načelima zaštite životne sredine, smanjenju rizika od katastrofa, kao i rješenjima zasnovanim na prirodi, a baziranim na rodno odgovornim procjenama rizika i zahtjevima međunarodnog prava.

Mjere koje se preduzimaju radi ublažavanja klimatskih promjena, prilagođavanja na klimatske promjene i zaštite ozonskog omotača ne smiju da ugroze ostale segmente životne sredine.

Klimatska neutralnost

Član 3

Dugoročni klimatski cilj Crne Gore je postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine kojom se želi ostvariti dugoročni temperaturni cilj utvrđen u članu 2 stav 1 tačka (a) Pariskog sporazuma i postizanje napretka u ostvarenju globalnog cilja prilagođavanja utvrđenog u članu 7 Pariskog sporazuma.

Emisije i uklanjanje gasova sa efektom staklene bašte u Crnoj Gori moraju biti međusobno uravnoteženi najkasnije do 2050. godine, kako bi se emisije smanjile na nulti neto nivo, a nakon toga nastojalo da se ostvare negativne emisije.

Crna Gora preduzima potrebne mjere kako bi se omogućilo postizanje cilja klimatske neutralnosti, uzimajući u obzir značaj promovisanja pravednosti i solidarnosti i troškovnu efikasnost u ostvarenju tog cilja.

Javni interes

Član 4

Zaštita od negativnog uticaja klimatskih promjena i zaštita ozonskog omotača je od javnog interesa.

U cilju ostvarivanja javnog interesa iz stava 1 ovog člana, Crna Gora i jedinice lokalne samouprave donose strateške i druge dokumente, programe i planove za ostvarivanje ciljeva utvrđenih ovim zakonom.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 5

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 6

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **akreditacija** je potvrda nacionalnog akreditacionog tijela da verifikator ispunjava zahtjeve utvrđene na osnovu usklađenih normi i zahtjeve propisane ovim zakonom za obavljanje verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte operatera stacionarnog postrojenja, operatera vazduhoplova, regulisanog subjekta ili brodarskog društva u skladu sa ovim zakonom;
- 2) **brodarsko društvo** je brodovlasnik ili bilo koja druga organizacija ili lice, kao što su upravnik ili zakupac broda bez posade, koja je od brodovlasnika preuzela odgovornost za upravljanje brodom i koja je preuzimanjem te odgovornosti pristala da preuzme sve dužnosti i odgovornosti utvrđene Međunarodnim pravilnikom o sigurnom upravljanju brodovima i sprečavanju zagađenja;
- 3) **brod za kružno putovanje** je putnički brod koji nema palubu za teret i koji je osmišljen isključivo za komercijalni prevoz putnika sa noćenjem tokom putovanja morem;
- 4) **verifikator** je pravno lice koje sprovodi aktivnosti verifikacije izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte, a koje akreditovano od strane akreditacionog tijela u Crnoj Gori, državi članici Evropske unije ili ugovornoj strani Energetske zajednice;
- 5) **verifikacija** podrazumijeva aktivnosti koje obavlja verifikator radi izrade verifikovanog izvještaja u skladu s ovim zakonom;
- 6) **verifikovani izvještaj** je izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte potvrđen od strane akreditovanog verifikatora u skladu sa ovim zakonom;
- 7) **gasovi sa efektom staklene bašte** su gasovi i drugi gasoviti sastojci u atmosferi nastali prirodnim i antropogenim aktivnostima, i to: ugljendioksid (CO₂), metan (CH₄), azot oksid (N₂O), sumpor heksafluorid (SF₆), hidrofluorougļjovodonici (HFCs) i perfluorougļjovodonici (PFCs), koji apsorbuju i ponovo emituju infracrveno zračenje;
- 8) **geološka formacija** je litostratigrafska jedinica unutar koje je moguće utvrditi i kartirati različite slojeve stijena;
- 9) **geološko skladištenje ugljendioksida** predstavlja trajno uskladištenje ugljendioksida u podzemnim geološkim formacijama;
- 10) **geoprostor za skladištenje** je prostor određene zapremine unutar geološke formacije koji se koristi za geološko skladištenje ugljendioksida i pripadajuća postrojenja na površini uključujući postrojenja za utiskivanje ugljendioksida;
- 11) **dobavljač** je proizvođač putničkih vozila ili njegov ovlašćeni zastupnik sa sjedištem u Crnoj Gori, odnosno uvoznik ili pravno lice koje novo putničko vozilo na prodaju ili lizing prvi put stavlja na tržište, kada proizvođač ili njegov zastupnik nemaju sjedište u Crnoj Gori;
- 12) **dokument o usklađenosti** je dokument specifičan za pojedini brod koji verifikator izdaje brodarskom društvu, a kojim se potvrđuje da je taj brod usklađen sa zahtjevima ovog zakona za određeni period izvještavanja;
- 13) **druge relevantne informacije** podrazumijevaju informacije u vezi sa emisijama gasova sa efektom staklene bašte usljed potrošnje goriva kao i sa djelatnošću prevoza i energetsom uefikasnošću brodova koje omogućuju analizu kretanja emisija i ocjenu karakteristika broda;
- 14) **efekti vazduhoplova koji nisu povezani s emisijama ugljendioksida** su efekti na klimu usljed ispuštanja azot oksida (NO_x), čestica čađi, oksidovanog sumpora i vodene pare, uključujući i tragove kondenzacije tokom sagorijevanja goriva iz vazduhoplova koji obavlja vazduhoplovne aktivnosti za koje se podnosi plan praćenja emisija ugljendioksida;
- 15) **emisija gasova sa efektom staklene bašte** je ispuštanje gasova sa efektom staklene bašte iz izvora u postrojenju ili ispuštanje iz vazduhoplova pri obavljanju vazduhoplovne djelatnosti ili ispuštanje gasova iz brodova pri obavljanju djelatnosti pomorskog saobraćaja određenih za te djelatnosti ili ispuštanje gasova sa efektom staklene bašte iz djelatnosti regulisanih subjekata;
- 16) **emisioni faktor** podrazumijeva prosječni stepen emisije gasa sa efektom staklene bašte u odnosu na podatke o djelatnosti toka izvora ili toka goriva, pod pretpostavkom potpune oksidacije pri sagorijevanju i potpune konverzije pri svim ostalim hemijskim reakcijama;
- 17) **emisioni kredit** je pravo na emisiju jedne tone ekvivalentnog ugljendioksida (t CO₂ eq), koje važi tokom određenog perioda i u svrhu postizanja ciljeva ovog zakona i koje se može prenositi u skladu sa ovim zakonom;

- 18) **epikontinentalni pojas** predstavlja područje koje obuhvata morsko dno i njegovo podzemlje izvan teritorijalnog mora preko čitavog prirodnog produžetka kopnenog područja do spoljne ivice kontinentalne granice, ili do udaljenosti od 200 morskih milja od polaznih linija od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, tamo gdje spoljne ivice kontinentalne granice ne dosežu do te udaljenosti;
- 19) **indikator** je pokazatelj ili varijabla koja se izražava kvantitativno ili kvalitativno da bi se doprinijelo boljem razumijevanju napretka u primjeni neke politike ili mjere;
- 20) **klimatska neutralnost** je ravnoteža između emisija i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte, čime su emisije svedene na nulti beto nivo;
- 21) **konzervativna procjena godišnjih emisija gasova sa efektom staklene bašte** je procjena pri kojoj se primjenjuju određene pretpostavke kako bi se obezbijedilo da ne dođe do potcjenjivanja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postojećih izvora;
- 22) **koncept smanjenja rizika od katastrofa** obuhvata stručno široko sprovođenje aktivnosti na analiziranju uzročnih faktora katastrofa, ispravnom upravljanju zemljištem i životnom sredinom, smanjenju izloženosti opasnostima kao i ugroženosti lica i imovine, te unapređenju ukupne pripremljenosti na katastrofe;
- 23) **kompleks za skladištenje** je geoprostor za skladištenje uključujući i okolni geološki domen koji može imati uticaja na ukupni integritet i sigurnost skladištenja, odnosno sekundarne formacije za zatvaranje;
- 24) **luka pristajanja** podrazumijeva luku u kojoj se brod zaustavlja radi utovara ili istovara tereta ili kako bi ukrcao ili iskrcao putnike ili luka u kojoj se odobalni brod zaustavlja kako bi zamijenio posadu izuzimajući zaustavljanja isključivo u svrhu punjenja gorivom, uzimanja namirnica, zamjene posade broda koji nije odobalni brod, smještaja u suvom doku ili popravaka broda ili njegove opreme ili oboje, zaustavljanja u luci jer je brodu potrebna pomoć ili je u nevolji, radi prenosa s broda na brod koji se obavlja izvan luke, zaustavljanja isključivo radi zaklona od nepovoljnih vremenskih uslova ili usljed aktivnosti potrage i spašavanja te zaustavljanja kontejnerskih brodova u susjednim lukama za prekrcaj kontejnera datim u Implementacionoj Regulativi Komisije (EU) 2025/1127 od 6. juna 2025 godine o utvrđivanju pravila za primjenu Regulative (EU) 2023/1805 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu utvrđivanja susjednih luka za prekrcaj kontejnera;
- 25) **nacionalno utvrđeni doprinos** je individualno određeni cilj svake strane potpisnice Pariskog sporazuma o smanjenju nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 26) **niskougljenični razvoj** je ekonomski model zasnovan na niskoj potrošnji energije, niskom zagađenju i niskim emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 27) **novi subjekat** je svako postrojenje koje obavlja djelatnost koja dovodi do emisija gasova sa efektom staklene bašte i koje je prvi put pribavilo dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte nakon stupanja na snagu ovog zakona;
- 28) **operater stacionarnog postrojenja** je pravno ili fizičko lice koje upravlja stacionarnim postrojenjem, kontroliše ga ili je ovlašćen za donošenje odluka u vezi sa radom i funkcionisanjem postrojenja;
- 29) **operator vazduhoplova** je pravno ili fizičko lice, koje upravlja vazduhoplovom pri obavljanju vazduhoplovne djelatnosti ili vlasnik vazduhoplova ako identitet tog lica vlasniku nije poznat ili ga ne navede;
- 30) **oslobađanje (stavljanje) za upotrebu** podrazumijeva: otpuštanje akcizne robe, uključujući nepravilno otpuštanje, iz sistema odloženog plaćanja akcize držanje; skladištenje akcizne robe, uključujući slučajeve nepravilnosti izvan sistema odloženog plaćanja akcize kada akciza na osnovu važećih propisa nije ubrana; proizvodnju, uključujući preradu, akcizne robe i nepravilna proizvodnja ili prerada, izvan sistema odloženog plaćanja akcize; uvoz akcizne robe, osim ako se akcizna roba odmah nakon uvoza stavi u sistem odloženog plaćanja akcize ili nepravilan ulazak akcizne robe, osim ako je carinski dug bio ugašen u skladu sa zakonom;
- 31) **period izvještavanja** je kalendarska godina tokom koje se prate emisije i izvještava o njima;
- 32) **plan praćenja** je plan u skladu sa kojim operater postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte koje ispuste u atmosferu iz postrojenja, djelatnosti regulisanog subjekta, vazduhoplovne djelatnosti, odnosno broda;

- 33) **pojedinačni stacionarni izvori emisije ugljendioksida** su tehnološki procesi, industrijski pogoni, uređaji i objekti iz kojih se ispušta ugljendioksida u vazduh u količini većoj od 30 tona godišnje;
- 34) **politike i mjere** su svi instrumenti kojima se doprinosi ostvarenju ciljeva integrisanih nacionalnih energetske i klimatskih planova i/ili sprovođenju obaveza na osnovu člana 4 stava 2 tač. a) i b) UNFCCC-a, što može uključivati i one kojima glavni cilj nije ograničavanje i smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte ili promjene u energetskom sistemu;
- 35) **planirane politike i mjere** znače mogućnosti o kojima se raspravlja i za koje postoji realna mogućnost da će biti usvojene i sprovedene nakon datuma podnošenja nacionalnog energetskog i klimatskog plana ili nacionalnog energetskog i klimatskog izvještaja o napretku;
- 36) **postojeće politike i mjere** podrazumijevaju sprovedene politike i mjere i usvojene politike i mjere;
- 37) **ponor** je svaki proces, aktivnost ili mehanizam kojim se odstranjuju iz atmosfere gasovi sa efektom staklene bašte, aerosoli ili prethodnici gasova sa efektom staklene bašte;
- 38) **postrojenje** je stacionarno tehnička jedinica u kojoj se obavlja jedna ili više aktivnosti, uključujući i sve ostale aktivnosti koje su sa njima direktno tehnički povezane, a koje dovode do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 39) **potencijal globalnog zagrijavanja (GWP)** je potencijal globalnog zagrijavanja gasova sa efektom staklene bašte u odnosu na odgovarajući potencijal ugljendioksida, koji se izračunava kao potencijal globalnog zagrijavanja kilograma gasova sa efektom staklene bašte u razdoblju od 100 godina u odnosu na odgovarajući potencijal globalnog zagrijavanja kilograma ugljendioksida;
- 40) **preneseni ugljendioksid** predstavlja ugljendioksid koji potiče iz fosilnog ugljenika pri djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte a koji se ne emituje iz postrojenja već se prenosi izvan postrojenja u postrojenja radi hvatanja i dugoročnog geološkog skladištenja, prevoznu mrežu radi dugoročnog geološkog skladištenja;
- 41) **prilagođavanje (adaptacija) na klimatske promjene** podrazumijeva rodno odgovornu procjenu štetnih uticaja klimatskih promjena i preduzimanje mjera radi jačanja otpornosti prirodnih i čovjekovih sistema na klimatske promjene i sprječavanja ili smanjenja potencijalne štete koje one mogu uzrokovati, kao i iskorišćavanje mogućih pozitivnih učinaka klimatskih promjena;
- 42) **projekcije** su predviđanja antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskog sistema, uključujući najmanje kvantitativne procjene za šest najbližih budućih godina čiji se broj završava sa 0 ili 5 i dolaze neposredno nakon godine u kojoj se izvještava;
- 43) **projekcije bez mjera** su podaci o antropogenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanju gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju ne uzimajući u obzir uticaj mjera koje su planirane, donijete ili sprovedene nakon godine koja predstavlja početnu tačku projekcije;
- 44) **projekcije sa mjerama** su podaci o antropogenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanju gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene u smislu smanjenja emisija;
- 45) **projekcije sa dodatnim mjerama** su podaci o antropogenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanju gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskog sistema koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene da bi se smanjili negativni uticaji klimatskih promjena ili postigli ciljevi u oblasti energetike i dodatno uzimajući u obzir mjere čije je sprovođenje planirano s tim ciljem;
- 46) **putovanje** podrazumijeva svako kretanje broda koje potječe iz luke pristajanja ili završava u luci pristajanja;
- 47) **regulisani subjekat** je svako pravno ili fizičko lice, osim krajnjeg potrošača goriva, koje stavlja u promet goriva koja se upotrebljavaju za sagorijavanje u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja, energetske industrije i proizvodne industrije i građevinarstva, i to: ako gorivo prolazi kroz akcizno skladište kako je propisano zakonom o akcizama, ovlašćeni držalac akciznog skladišta, ili bilo koja drugo lice koje je obveznik plaćanja akcize u pogledu koje je nastupila obaveza obračuna ili bilo koje drugo lice koje nadležni organ registruje kako bi bilo obveznik plaćanja akcize, uključujući sva lica oslobođena plaćanja akcize ili ako je nekoliko lica solidarno odgovorno za plaćanje iste akcize, bilo koje drugo lice koje odredi nadležni organ;

- 48) **rješenja zasnovana na prirodi** su akcije usmjerene na zaštitu, održivo upravljanje i obnavljanje prirodnih ili modifikovanih ekosistema koje odgovaraju na djelotvoran i adaptivan način na društvene izazove, istovremeno obezbeđujući koristi za dobrobit ljudi i biodiverzitet;
- 49) **sagorijevanje** je svaka oksidacija goriva, bez obzira na način na koji se proizvedena toplotna, električna ili mehanička energija koristi i sve druge direktno povezane djelatnosti, uključujući prečišćavanje otpadnih gasova;
- 50) **sistem inventara** podrazumijeva sistem institucionalnih, pravnih i procesnih mehanizama uspostavljenih u državi za procjenu antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte ponorima i za izvještavanje i arhiviranje informacija iz inventara;
- 51) **tona ekvivalentne emisije ugljendioksida** je jedna metrička tona ugljendioksida ili količina bilo kojeg gasa sa efektom staklene bašte sa jednakim potencijalom globalnog zagrijavanja;
- 52) **transportna mreža ugljendioksida** je mreža cijevi, uključujući priključne podstanice za transport ugljendioksida do geoprostora za skladištenje;
- 53) **trgovanje emisijama** je instrument koji omogućava dodjelu emisijonih kredita i njihovu razmjenu između operatera stacionarnih postrojenja, operatera vazduhoplova, regulisanih subjekata i brodarskih društava;
- 54) **ublažavanje (mitigacija) klimatskih promjena** podrazumijeva smanjenje uticaja klimatskih promjena sprječavanjem ili smanjenjem emisije gasova sa efektom staklene bašte u atmosferu, smanjenjem izvora ovih gasova (povećanjem udjela obnovljivih izvora energije, uspostavljanjem čistijeg sistema saobraćaja ili povećanjem skladištenja ovih gasova i drugo);
- 55) **uklanjanje pomoću ponora** jeste prirodno ili antropogeno uklanjanje gasova sa efektom staklene bašte iz atmosfere pomoću ponora;
- 56) **faktor opsega** je faktor između nula i jedan koji se upotrebljava za određivanje udjela toka goriva koji se upotrebljava za sagorijevanje u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja i dodatnim sektorima.

II. STRATEŠKI DOKUMENTI U OBLASTI KLIMATSKIH PROMJENA

Dokumenti

Član 7

Strateški dokumenti zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena su:

- 1) Strategija niskougljeničnog razvoja Crne Gore; i
- 2) Strategija prilagođavanja na klimatske promjene u Crnoj Gori.

Strategija niskougljeničnog razvoja

Član 8

Radi utvrđivanja strateških pravaca djelovanja i javnih politika koje se odnose na ograničenja emisija gasova sa efektom staklene bašte utvrđenih projektovanim nacionalno utvrđenim doprinosom, smanjivanja antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i povećanja uklanjanja istih putem ponora, ostvarenja ciljeva Pariskog sporazuma, kao i transparentnog i tačnog praćenja dostizanja ograničenja emisija donosi se Strategija niskougljeničnog razvoja sa ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine.

Strategiju niskougljeničnog razvoja priprema organ državne uprave nadležan za poslove životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo) u saradnji sa drugim organima državne uprave, lokalne uprave i drugim pravnim licima sa javnim ovlašćenjima nadležnim naročito za poslove energetike, saobraćaja, poljoprivrede, zdravlja, upravljanja otpadom, šumarstva, industrije, infrastrukture, građevinarstva, statistike, prostornog planiranja i turizma.

Prilikom izrade Strategije niskougljeničnog razvoja vrši se strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa zakonom kojim se uređuje strateška procjena uticaja na životnu sredinu.

Strategiju niskougljeničnog razvoja donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) sa perspektivom za narednih 30 godina.

Ministarstvo bez odlaganja dostavlja Strategiju niskougljeničnog razvoja Sekretarijatu Energetske zajednice.

Strategija niskougljeničnog razvoja se donosi svakih 10 godina a prema potrebi revidira svakih pet godina.

Sadržaj Strategije

Član 9

Strategija niskougljeničnog razvoja sadrži:

- 1) analizu socijalno-ekonomske situacije koja utiče na nivo emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora;
- 2) ekonomske analize mogućih pravaca niskougljeničnog razvoja;
- 3) predlog rodno odgovornih politika i mjera potrebnih za dostizanje mogućih pravaca zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena;
- 4) predviđanje smanjenja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz izvora do 2050. godine, uključujući cilj smanjenja do 2030. godine i nakon toga, ako postoji do 2040 i 2050. godine;
- 5) ukupne ciljeve povećanja uklanjanja emisija gasova sa efektom staklene bašte putem ponora;
- 6) pregled politika i mjera prilagođavanja;
- 7) pojedinačne rodno odgovorne ciljeve smanjenja emisija i uklanjanja emisija putem ponora po sektorima, uključujući: energetiku, industriju, saobraćaj, zgradarstvo, centralno grijanje i hlađenje, poljoprivredu, otpad, šumarstvo, korišćenje zemljišta i promjenu namjene zemljišta;
- 8) procjene očekivanog napretka u prelasku na niskougljeničnu ekonomiju, uključujući intenzitet gasova s efektom staklene bašte, karbonski intenzitet bruto domaćeg proizvoda, povezane dugoročne investicije i strategije vezane za razvoj, istraživanje i inovacije;
- 9) rodno odgovorne procjene očekivanih socijalno-ekonomskih uticaja primjene mjera dekarbonizacije uključujući makro-ekonomske aspekte, rizike i koristi u pogledu zaštite zdravlja ljudi i životne sredine;
- 10) finansiranje sa rodno odgovornom procjenom potrebnih ulaganja i politikama i mjerama za istraživanje, razvoj i inovacije;
- 11) povezanost sa ostalim dugoročnim strategijama planovima i politikama na državnom nivou i investicijama;
- 12) indikatore za praćenje realizacije Strategije niskougljeničnog razvoja, uključujući i rodno odgovorne indikatore;
- 13) Akcioni plan za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja;
- 14) druge podatke.

Sastavni dio Strategije niskougljeničnog razvoja su projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte, koje sadrže: postojeće podatke o emisijama, projekcije bez mjera, projekcije sa mjerama, projekcije sa dodatnim mjerama i metodologiju za njihovu izradu.

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte izrađuju se posebno za sektore energetike, saobraćaja, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda, poljoprivrede, šumarstva i korišćenja zemljišta i upravljanja otpadom.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja

Član 10

Strategija niskougljeničnog razvoja se sprovodi na osnovu Akcionog plana za sprovođenje Strategije (u daljem tekstu: Akcioni plan).

Akcioni plan na period od pet godina donosi Vlada na predlog Ministarstva.

Akcioni plan sadrži:

- mjere i aktivnosti koje treba sprovesti za ostvarivanje ciljeva Strategije niskougljeničnog razvoja;
- rokove i subjekte odgovorne za izvršavanje;
- indikatore za praćenje ostvarivanja ciljeva Strategije niskougljeničnog razvoja, uključujući i rodno odgovorne indikatore;
- procjenu i izvore potrebnih sredstava za sprovođenje;
- druge podatke od značaja za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja.

Ministarstvo nadzire sprovođenje mjera utvrđenih Strategijom niskougljeničnog razvoja i Akcionim planom i na svake dvije godine sačinjava Izvještaj o sprovođenju Strategije niskougljeničnog razvoja i Akcionog plana i dostavlja Vladi na usvajanje.

Strategija prilagođavanja na klimatske promjene

Član 11

Radi identifikacije uticaja klimatskih promjena na životnu sredinu, ekonomiju i društvo i utvrđivanja mjera prilagođavanja na izmijenjene klimatske uslove (u daljem tekstu: mjere prilagođavanja), uključujući i rodno odgovorne mjere za sektore u kojima je potrebno smanjiti negativne posljedice Ministarstvo sačinjava Strategiju prilagođavanja na klimatske promjene sa Akcionim planom (u daljem tekstu: Strategija prilagođavanja).

Strategija prilagođavanja izrađuje se na osnovu analize klimatskih promjena i ranjivosti, procjene i indikatora napretka, i u skladu sa najboljim dostupnim i najnovijim naučnim dokazima.

Strategija prilagođavanja izrađuje se u saradnji sa organima državne uprave, lokalne uprave i drugim pravnim licima koji imaju javna ovlašćenja a nadležni su naročito za poslove zaštite i spašavanja, odnosno smanjenja rizika od katastrofa, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, zdravlja, građevinarstva, infrastrukture, hidrometeorologije, rodne ravnopravnosti, prostornog planiranja, mora i obalnog područja i turizma.

Prilikom izrade Strategije prilagođavanja vrši se strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa zakonom kojim se uređuje strateška procjena uticaja na životnu sredinu.

Strategija prilagođavanja na period od deset godina donosi Vlada.

Ministarstvo, prati sprovođenje mjera prilagođavanja i na svake dvije godine sačinjava Izvještaj o sprovođenju Strategije prilagođavanja i dostavlja Vladi na usvajanje.

Strategija prilagođavanja se prema potrebi može revidirati.

Način i metodologiju revidiranja Strategije prilagođavanja propisuje Ministarstvo.

Sadržaj Strategije prilagođavanja

Član 12

Strategija prilagođavanja sadrži:

- 1) opis postojećeg stanja nastalog usljed klimatskih promjena;
- 2) identifikaciju osjetljivih sektora;
- 3) analizu socio-ekonomske situacije koja utiče na klimatske promjene, uzimajući u obzir rodni aspekt;
- 4) analizu uočenih promjena klime i ekstremnih klimatskih događaja;
- 5) analizu ranjivosti i procjene rizika od klimatskih promjena, uključujući i rodni aspekt;
- 6) analizu ekoloških, ekonomskih i društvenih pokretača i uticaja klimatskih promjena, uključujući i rodne specifičnosti;
- 7) glavne ciljeve prilagođavanja na klimatske promjene, uključujući željene ishode za društvo, privredu, životnu sredinu i biodiverzitet;
- 8) opis institucionalnog okvira za prilagođavanje na klimatske promjene;
- 9) prikaz postojećih planova i strateških dokumenata u oblasti prilagođavanja na klimatske promjene sa ocjenom napretka u primjeni i primjerima dobre prakse, sagledavajući posebno rješenja zasnovana na prirodi;
- 10) procjenu kapaciteta za prilagođavanje na klimatske promjene;
- 11) mjere za prilagođavanje na klimatske promjene, dajući prioritet prirodnim i hibridnim rešenjima;
- 12) mjere koje će se sprovoditi prioritetno, sa subjektima koji su odgovorni za njihovo sprovođenje;
- 13) opis mehanizama, okvira i indikatora za praćenje i evaluaciju sprovođenja Strategije prilagođavanja;
- 14) procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje mjera;
- 15) druge podatke.

Sprovođenje Strategije prilagođavanja

Član 13

Mjere prilagođavanja sprovode organi državne uprave, lokalne uprave i druga pravna lica koji imaju javna ovlašćenja, a koji su nadležni za poslove zaštite prirode, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, infrastrukture, hidrometeorologije, zdravlja, prostornog planiranja, mora i obalnog područja i turizma.

Organi iz stava 1 ovog člana dužni su da jednom godišnje dostavljaju Ministarstvu izvještaj o sprovedenim mjerama prema strateškim dokumentima, radi sprečavanja negativnih uticaja klimatskih

promjena, kao i podatke o poplavama, sušama, ekstremnim padavinama, ekstremnim temperaturama i druge.

III. POSTIZANJE NISKOUGLJENIČNOG RAZVOJA

Smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 14

Smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte obezbjeđuje se sprovođenjem Strategije niskougljeničnog razvoja, Akcionog plana za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja, Nacionalnog energetskog i klimatskog plana, Nacionalno utvrđenog doprinosa, razvojnih dokumenata u pojedinim sektorima, postepenim ograničavanjem emisijih kredita u okviru sistema trgovanja emisijama, mjerama u sektorima izvan sistema trgovanja emisijama, mjerama u sektoru korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva i drugim mjerama koje doprinose ublažavanju klimatskih promjena.

Obaveze operatera stacionarnog postrojenja

Član 15

Operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: dozvola) prije početka rada postrojenja.

Operater iz stava 1 ovog člana, dužan je da preda emisijih kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida koju ostvaruje u skladu sa verifikovanim izvještajem.

Obavljanje djelatnosti iz stava 1 ovog člana uključuje i probni rad u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Izuzetno od stava 1 ovog člana za postrojenja ili djelove postrojenja koji se koriste za istraživanja, razvoj i ispitivanje novih proizvoda i procesa, kao i za postrojenja sa emisijama od sagorijevanja biomase koja doprinosi u prosjeku sa više od 95% ukupnih emisija gasova sa efektom staklene bašte, ne izdaje se dozvola.

Dozvolu izdaje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave) na period od deset godina.

Aktivnosti, odnosno djelatnosti iz stava 1 ovog člana, kao i gasove za čije se emitovanje izdaje dozvola, propisuje Vlada.

Zahtjev za izdavanje dozvole

Član 16

Dozvola se izdaje na osnovu zahtjeva koji podnosi operater stacionarnog postrojenja.

Ako stacionarno postrojenje obavlja djelatnost za koju se izdaje integrisana dozvola u skladu sa zakonom kojim se uređuje sprečavanje i kontrola emisija koje nastaju iz industrijskih postrojenja, uslovi i postupak za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana moraju da budu usklađeni s uslovima i postupkom za izdavanje integrisane dozvole.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja;
- 2) opis postrojenja i djelatnosti odnosno aktivnosti koje obavlja postrojenje;
- 3) lokaciju postrojenja;
- 4) opis tehnologije koja se koristi u postrojenju;
- 5) podatke o sirovinama i drugim materijalima čije korišćenje dovodi do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 6) podatke o vrsti i izvoru emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 7) planirane mjere za praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 8) netehnički rezime.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se u pisanom i elektronskom obliku.

Zahtjev za izdavanje dozvole za nova postrojenja podnosi se prije početka probnog rada.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, dostavi plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja (u daljem tekstu: plan praćenja) u dva primjerka.

Razmatranje zahtjeva za izdavanje dozvole

Član 17

Organ uprave u roku od 15 dana od dana podnošenja razmatra zahtjev za izdavanje dozvole i ako utvrdi da ne sadrži podatke propisane u članu 16 ovog zakona zatražiće da podnosilac zahtjeva dopuni dokumentaciju u roku od 15 dana od dana dostavljanja zahtjeva organa uprave.

Prilikom ocjene plana praćenja organ uprave, pored provjere formalne ispravnosti sadržaja plana, posebno cijeni adekvatnost procedura, postupaka i metodologija za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnog postrojenja i ako utvrdi da je potrebno da dostavi dodatne informacije ili otkloni nedostatke, zatražiće od podnosioca zahtjeva za izdavanje dozvole da u roku od 15 dana od dostavljanja obavještenja dostavi dodatne informacije ili otkloni nedostatke.

Ako podnosilac zahtjeva ne postupi po zahtjevu organa uprave iz st. 1 i 2 ovog člana organ uprave će odbiti takav zahtjev.

Ako organ uprave odbije zahtjev za izdavanje dozvole postrojenje ne može obavljati djelatnost.

Izdavanje dozvole

Član 18

Organ uprave izdaje dozvolu u roku od 60 dana od dana prijema uredno podnijetog zahtjeva za izdavanje dozvole.

Dozvola sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja, kao i lokaciju postrojenja;
- 2) opis djelatnosti, odnosno aktivnosti postrojenja i emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 3) obavezu praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja, u skladu sa planom praćenja;
- 4) zahtjeve u odnosu na izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) obavezu da preda količinu emisijih kredita, do 30. septembra svake godine, u količini koja odgovara ukupnoj emisiji gasova iz postrojenja iz prethodne kalendarske godine, verifikovanoj u skladu sa članom 33 ovog zakona.

Plan praćenja sastavni je dio dozvole.

Dozvola se izdaje za postrojenje, dio postrojenja ili više postrojenja, ukoliko se nalaze na istoj lokaciji i njima upravlja isti operater postrojenja.

Rješenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole dostavlja se operateru stacionarnog postrojenja u roku od osam dana od dana donošenja.

Protiv rješenja iz stava 5 ovog člana, može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

O izdatim dozvolama organ uprave vodi evidenciju.

Obrazac dozvole i način vođenja evidencije iz stava 7 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izmjena dozvole

Član 19

Operater stacionarnog postrojenja dužan je da u roku od 60 dana prije nastanka promjene obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na:

- tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja;
- povećanje ili smanjenje kapaciteta;
- vrste goriva, sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju;
- ulaznu toplotnu snagu;
- naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja.

U slučajevima iz stava 1 ovog člana operater stacionarnog postrojenja dužan je da dostavi plan praćenja izmijenjen u skladu sa planiranim izmjenama.

Organ uprave će po prijemu obavještenja iz stava 1 ovog člana i dostavljanja plana praćenja, kada je to primjereno izvršiti izmjenu dozvole.

Ukidanje dozvole

Član 20

Dozvola se ukida u slučaju:

- 1) prestanka obavljanja djelatnosti u stacionarnom postrojenju u skladu sa izdatom dozvolom;
- 2) da rad stacionarnog postrojenja nije moguć iz tehničkih razloga;
- 3) da stacionarno postrojenje ne radi i njegovo ponovno pokretanje nije moguće;
- 4) da se u stacionarnom postrojenju ne obavlja aktivnost i operater postrojenja ne može da garantuje da će to postrojenje nastaviti sa radom u roku od šest mjeseci od prestanka rada, odnosno u roku od 18 mjeseci u slučaju prestanka rada usljed nepredviđenih okolnosti na koje operater ne može da utiče;
- 5) ako se usljed modernizacije na stacionarnom postrojenju izmijene karakteristike postrojenja u odnosu na karakteristike sadržane u zahtjevu za izdavanje dozvole iz člana 16 ovog zakona;
- 6) da obavlja djelatnost suprotno izdatoj dozvoli.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da u roku od osam dana od dana planiranog prestanka obavljanja djelatnosti u postrojenju o tome obavijesti organ uprave.

Obavještenje o prestanku obavljanja djelatnosti u stacionarnom postrojenju u stečajnom postupku dostavlja stečajni upravnik.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da do 31. decembra svake godine obavijesti organ uprave u slučaju djelimičnog prestanka rada postrojenja.

Odredba iz stava 1 tačka 4 ovog člana ne primjenjuje se na postrojenja u rezervi ili u stanju pripravnosti i na postrojenja koja svoje aktivnosti obavljaju sezonski ako:

- 1) operater postrojenja ima dozvolu iz člana 18 ovog zakona kao i jedinstvenu (integrisanu) dozvolu ukoliko je propisana za to postrojenje;
- 2) je tehnički moguće pokrenuti obavljanje aktivnosti postrojenja bez fizičkih promjena na postrojenju;
- 3) se postrojenje redovno održava.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Dozvola za emisije gasova sa efektom staklene bašte u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja i dodatnim sektorima

Član 21

Pravno i fizičko lice osim krajnjeg potrošača goriva, koje stavlja u promet goriva koja se upotrebljavaju u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja, energetske industrije i proizvodne industrije i građevinarstva (u daljem tekstu: regulisani subjekat), dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: dozvola) prije početka rada.

Dozvolu izdaje organ uprave na period od deset godina.

Dozvola se izdaje na osnovu zahtjeva koji podnosi regulisani subjekat.

Zahtjev za izdavanje dozvole sadrži:

- 1) opis regulisanog subjekta;
- 2) opis vrste goriva koje stavlja u promet i koje se upotrebljava za sagorijevanje te sredstava putem kojih se gorivo stavlja u promet;
- 3) krajnja upotreba goriva stavljenih u promet u okviru djelatnosti;
- 4) mjere planirane za praćenje emisija i izvještavanje o njima;
- 5) netehnički rezime.

Organ uprave izdaje dozvolu regulisanom subjektu iz stava 1 ovog člana ako ocijeni da regulisani subjekat može da prati emisije gasova sa efektom staklene bašte koje odgovaraju količinama goriva koje se stavljaju u promet i izvještava o njima.

Dozvola iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i adresu regulisanog subjekta;
- 2) opis sredstava putem kojih regulisani subjekat goriva stavlja u promet;
- 3) popis goriva koja regulisani subjekat stavlja u promet u sektorima obuhvaćenima ovim poglavljem;
- 4) plan praćenja emisija sa efektom staklene bašte;
- 5) zahtjeve izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Organ uprave izdaje dozvolu u roku od 60 dana od dana prijema uredno podnijetog zahtjeva za izdavanje dozvole.

Organ uprave može regulisanom subjektu dopustiti ažuriranje plana praćenja bez izmjene dozvole.

Regulisani subjekat dužan je organu uprave podnijeti sve ažurirane planove praćenja na odobrenje.

Regulisani subjekat je dužan da obavijesti organ uprave o svim planiranim promjenama prirode svoje djelatnosti ili goriva koje stavlja u promet, što može zahtijevati izmjenu dozvole, najkasnije do 31. decembra tekuće godine.

Organ uprave prema potrebi ažurira dozvolu.

Ako dođe do promjene regulisanog subjekta, organ uprave ažurira dozvolu i unosi naziv i adresu novog regulisanog subjekta.

O izdatim dozvolama organ uprave vodi evidenciju.

Na postupak izdavanja, izmjene i ukidanja dozvole primjenjuju se odredbe čl. 16 do 20 ovog zakona.

Aktivnosti, odnosno djelatnosti u sektorima iz stava 1 ovog člana, kao i gasove sa efektom staklene bašte za čije se emitovanje izdaje dozvola, kao i djelatnosti za koje se ne izdaje dozvola propisuje Vlada.

Obrazac dozvole i način vođenja evidencije iz stava 13 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze operatora vazduhoplova

Član 22

Operator vazduhoplova koji obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da sačini i organu uprave dostavi plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova (u daljem tekstu: plan praćenja emisije vazduhoplova) na davanje odobrenja najkasnije 4 mjeseca prije početka vršenja aktivnosti, a nakon dobijanja operativne licence u skladu sa zakonom kojim je uređen vazdušni saobraćaj.

Operator vazduhoplova iz stava 1 ovog člana, dužan je da preda emisioni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida koju ostvaruje u skladu sa verifikovanim izvještajem.

Vazduhoplovne aktivnosti

Član 23

Vazduhoplovne aktivnosti, odnosno djelatnosti na koje se odnose obaveze iz člana 22 st. 1 i 2 ovog zakona obuhvataju:

- 1) letove sa slijetanjem u i polijetanjem sa aerodroma koji se nalaze na teritoriji Crne Gore;
- 2) Letove između aerodroma smještenih u dvjema različitim državama navedenim u Implementacionoj Regulativi Evropske Komisije (EU) 2024/622 od 22. februara 2024. godine o popisu država za koje se smatra da primjenjuju CORSIA-u za potrebe Direktive 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta za emisije u 2023. godini i letove između Švajcarske ili Ujedinjenog Kraljevstva i država navedenih u Implementacionoj Regulativi Evropske Komisije (EU) 2024/622 i sve druge letove između aerodroma smještenih u dvjema različitim trećim zemljama koje obavljaju operatori vazduhoplova koji ispunjavaju sljedeće uslove:
 - a) operatori vazduhoplova posjeduju potvrdu o sposobnosti vazdušnog prevoza koju je izdala država članica ili su registrovani u državi članici, uključujući najudaljenije regije te pridružena i druga područja te države članice; i
 - b) od 1. januara 2021. godišnje proizvode više od 10.000 tona emisija ugljendioksida upotrebe vazduhoplova sa najvećom sertifikovanom masom pri uzlijetanju većom od 5700 kg kojima obavljaju letove obuhvaćene ovim članom, osim onih koji započinju i završavaju u istoj državi članici, uključujući najudaljenije regije iste države članice.

Izuzetno od tačke 2, ne uzimaju se u obzir emisije iz sljedećih vrsta letova:

- a) državnih letova;
- b) humanitarnih letova;
- c) medicinskih letova;
- d) vojnih letova;
- e) vatrogasnih letova;
- f) letova koji su prethodili nekom humanitarnom, medicinskom ili vatrogasnom letu ili mu uslijedili, pod uslovom da su se takvi letovi obavljali istim vazduhoplovom i da su bili potrebni kako bi se

obavile povezane humanitarne, medicinske ili vatrogasne aktivnosti ili da bi se nakon tih aktivnosti vazduhoplov premjestio na sljedeću aktivnost.

Vazduhoplovne aktivnosti, odnosno djelatnosti ne uključuju:

- 1) letove koji se obavljaju isključivo radi prevoza, po službenoj dužnosti: vladajućeg monarha i njegove/njene uže porodice, šefa države, predsjednika vlade i ministara države koja nije članica Evropske unije, koji su u planu leta obilježeni odgovarajućim indikatorom statusa;
- 2) vojne letove koji se obavljaju vojnim vazduhoplovima, kao i letovi koje samostalno obavlja carinska uprava i uprava policije;
- 3) letove koji se obavljaju u svrhu traganja i spašavanja, gašenja požara, humanitarni letovi i letovi u svrhu hitne medicinske pomoći;
- 4) letove koji se sprovode isključivo u skladu sa pravilima vizuelnog letenja, u skladu sa Aneksom 2 Čikaške konvencije o civilnom vazduhoplovstvu;
- 5) letove koji se završavaju na aerodromu sa kojeg je vazduhoplov poletio, ukoliko tokom leta nije bilo nijednog slijetanja;
- 6) letove u svrhu obuke koji se obavljaju isključivo u svrhu dobijanja dozvole ili ovlašćenja u slučaju leta posade, što je u planu leta obilježeno odgovarajućom oznakom, pod uslovom da ti letovi ne služe za prevoz putnika ili robe i ne predstavljaju prazne ili tehničke letove;
- 7) letove koji se obavljaju isključivo u svrhu naučnih istraživanja ili radi provjere, testiranja ili sertifikovanja vazduhoplova ili opreme bilo da je to oprema vazduhoplova ili zemaljska oprema;
- 8) letove koji se obavljaju vazduhoplovom koji ima maksimalnu sertifikovanu masu pri polijetanju manju od 5700 kg;
- 9) letove koji se obavljaju u okvirima obaveze pružanja javne usluge propisane posebnim propisom kojim se uređuje vazdušni saobraćaj na linijama u najudaljenijim regijama, određenim članom 299. stav 2. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, ili na linijama na kojima ponuđeni kapaciteti ne premašuju 50.000 sjedišta godišnje;
- 10) letove koji bi se bez ove tačke pripisali vazduhoplovnoj djelatnosti, a koje obavljaju operatori koji obavljaju komercijalni vazdušni prevoz ako je ostvaren jedan od uslova:
 - a) ostvareno manje od 243 leta po periodu tokom tri uzastopna perioda od četiri mjeseca ili
 - b) ukupna godišnja emisija iz svih letova manja je od 10.000 tona.

Letovi koji se obavljaju isključivo radi prevoza, po službenoj dužnosti, vladajućeg monarha i članova njegove uže porodice, šefova država, predsjednika vlada i ministara u vladi države članice Evropske unije ne mogu se isključiti po ovoj tački.

- 11) do 31. decembra 2030. godine letove koje obavlja nekomercijalni operator vazduhoplova koji obavlja letove s ukupnim godišnjim emisijama manjim od 1.000 tona godišnje.

Plan praćenja

Član 24

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat i operator vazduhoplova dužni su da vrše praćenje emisije gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa odobrenim planom praćenja.

Regulisani subjekat je dužan da najkasnije četiri mjeseca prije nego što započne djelatnost organu uprave dostavi plan praćenja na odobrenje.

Rok iz stava 2 ovog člana, organ uprave može da produži na zahtjev regulisanog subjekta, ako procijeni da za to postoje opravdani razlozi.

Praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana se vrši na osnovu proračuna ili na osnovu mjerenja.

Izuzetno, operator vazduhoplova utvrđuje godišnje emisije ugljendioksida iz vazduhoplovnih aktivnosti tako što godišnju potrošnju svakog čistog goriva (izraženu u tonama) pomnoži sa odgovarajućim emisijom faktorom.

Operator stacionarnog postrojenja i regulisani subjekat dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja.

Organ uprave može odobriti promjenu metodologije praćenja ako regulisani subjekat dokaže da primjena određene metodologije praćenja nije tehnički primjenjiva.

Organ uprave procjenjuje tehničku primjenjivost uzimajući u obzir obrazloženje regulisanog subjekta u odnosu na tehničke kapacitete koji su dovoljni za potrebe predložene metodologije praćenja.

Plan praćenja se dostavlja u pisanom i elektronskom obrascu.

Obrazac i sadržaj plana praćenja, izmjene plana, procedure, postupke i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih postrojenja i za regulisane subjekte propisuje Ministarstvo.

Obrazac i sadržaj plana praćenja emisija vazduhoplova, izmjene plana, procedure, postupke, potrebne podatke, metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova, kao i za praćenje efekata vazduhoplova koji nijesu povezani sa emisijama ugljendioksida propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za vazdušni saobraćaj.

Izmjena plana praćenja

Član 25

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova je dužan da redovno provjerava da li plan praćenja odražava prirodu i način rada postrojenja, aktivnosti vazduhoplova, odnosno djelatnost regulisanog subjekta, kao i da li metodologija praćenja emisije može da se poboljša, te da na osnovu toga vrši izmjene plana praćenja.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova je dužan da o predlozima za izmjenu plana praćenja bez odlaganja obavijesti organ uprave.

Ako organ uprave utvrdi da predložene izmjene plana praćenja u konkretnom slučaju nijesu značajne, obavještava operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova da je dužan da izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom dostavi do 31. decembra tekuće godine.

Ako utvrdi da su predložene izmjene plana praćenja značajne, organ uprave obavještava operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova da je dužan da izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom bez odlaganja dostavi na odobrenje.

Od dana podnošenja zahtjeva za izmjenu plana praćenja do dana dobijanja odobrenja od strane organa uprave operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova sprovodi praćenje i izvještavanje koristeći uporedo izvorni i izmijenjeni plan praćenja.

Nakon dobijanja odobrenja, operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova koristi samo one podatke koji se odnose na izmijenjeni plan praćenja i sprovodi cjelokupno praćenje i izvještavanje koristeći samo izmijenjeni plan praćenja od datuma od kojeg je primjenjiva ta verzija plana praćenja.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova je dužan da vodi evidenciju o svim izmjenama plana praćenja.

Na postupak odobrenja izmijenjenog plana praćenja primjenjuju se odredbe čl. 17 i 26 ovog zakona.

Razloge za izmjenu plana praćenja, značajne izmjene plana praćenja, kao i sadržaj evidencije o izmjenama plana praćenja propisuje Ministarstvo.

Ocjena plana praćenja emisije vazduhoplova

Član 26

Organ uprave dostavlja plan praćenja emisije vazduhoplova iz člana 22 ovog zakona Agenciji za civilno vazduhoplovstvo na davanje mišljenja.

Mišljenje iz stava 1 ovog člana, Agencija za civilno vazduhoplovstvo dostavlja organu uprave u roku od 30 dana od dana prijema plana praćenja emisije vazduhoplova.

U postupku davanja mišljenja Agencija za civilno vazduhoplovstvo cijeni adekvatnost procedura, postupaka i metodologija za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova i ako utvrdi da je potrebno da dostavi dodatne informacije ili otkloni nedostatke, zatražiće od operatora vazduhoplova da u roku od 15 dana od dana dostavljanja zahtjeva Agencije za civilno vazduhoplovstvo dostavi dodatne informacije.

Ako operator vazduhoplova ne postupi po zahtjevu Agencije za civilno vazduhoplovstvo i ne otkloni nedostatke, Agencija za civilno vazduhoplovstvo će dati negativno mišljenje.

Organ uprave odobrava rješenjem plan praćenja u roku od 15 dana od dana prijema pozitivnog mišljenja Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

Operator vazduhoplova dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja emisije vazduhoplova.

Program smanjenja i kompenzacije emisija ugljendioksida iz vazduhoplova

Član 27

Operator vazduhoplova sačinjava i dostavlja na odobrenje Agenciji za civilno vazduhoplovstvo plan praćenja emisija ugljendioksida iz vazduhoplova i izvještaj o emisijama ugljendioksida iz vazduhoplova za potrebe programa smanjenja i kompenzacije emisija ugljendioksida iz vazduhoplova (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation - CORSIA) u skladu sa ICAO Aneksom 16 Dio IV.

Postrojenja, regulisani subjekti i vazduhoplovi sa niskim emisijama

Član 28

Operater stacionarnog postrojenja koji upravlja postrojenjem sa niskim emisijama, odnosno operator vazduhoplova može organu uprave podnijeti zahtjev za odobrenje korišćenja pojednostavljenog plana praćenja.

Postrojenje sa niskim emisijama u smislu stava 1 ovog člana se smatra postrojenje ako ispunjava jedan od sljedećih uslova:

- 1) prosječne godišnje emisije tog postrojenja iz prethodnih verifikovanih izvještaja o emisijama, uz izuzeće ugljendioksida koji potiče iz biomase i prije oduzimanja prenešenog ugljendioksida, iznose manje od 25.000 tona CO₂(e) godišnje;
- 2) prosječne godišnje emisije nijesu dostupne ili više nijesu primjenjive zbog promjene granica postrojenja ili uslova rada postrojenja, ali će prosječne godišnje emisije tog postrojenja u sljedećih pet godina, uz izuzeće ugljendioksida koji potiče iz biomase i prije oduzimanja prenešenog ugljendioksida, na osnovu metode konzervativne procjene iznositi manje od 25.000 tona CO₂(e) godišnje.

Operator vazduhoplova koji obavlja manje od 243 leta po periodu tokom tri uzastopna četvoromjesečna perioda i operator vazduhoplova koji obavlja letove s ukupnim godišnjim emisijama manjim od 25.000 tona ugljendioksida godišnje smatra se malim zagađivačem.

Regulisanim subjektom sa niskim emisijama se smatra regulisani subjekat ako ispunjava jedan od sljedećih uslova:

- 1) od 2027. do 2030. godine prosječne verifikovane godišnje emisije u dvije godine koje su prethodile izvještajnom periodu prije primjene faktora opsega, bez ugljendioksida iz goriva s nultom stopom, bile su manje od 1.000 tona ugljendioksida godišnje;
- 2) od 2031. prosječne godišnje emisije regulisanog subjekta iz verifikovanih izvještaja o emisijama tokom razdoblja trgovanja koje je neposredno prethodilo trenutnom razdoblju trgovanja, računane prije primjene faktora opsega i bez ugljendioksida iz goriva s nultom stopom, iznosile su manje od 1.000 tona ugljendioksida godišnje;
- 3) ako prosječne godišnje emisije iz tačke 1 nijesu dostupne ili više nijesu reprezentativne za potrebe tačke 1, ali godišnje emisije tog regulisanog subjekta za sljedećih pet godina, izračunate prije primjene faktora opsega i bez ugljendioksida iz goriva s nultom stopom, na osnovu metode konzervativne procjene će biti manje od 1.000 tona CO₂(e) godišnje.

Neće se smatrati postrojenjem sa niskim emisijama postrojenje koje obavlja propisane aktivnosti kojima je obuhvaćen azot oksid.

Ako postrojenje s niskim emisijama koje je predmet pojednostavljenog praćenja tokom bilo koje kalendarske godine prekorači prag iz stava 2 ovog člana, operater stacionarnog postrojenja je dužan da bez odlaganja o tome obavijesti organ uprave.

Operater stacionarnog postrojenja bez odlaganja dostavlja značajnu izmjenu plana praćenja organu uprave na odobrenje.

Prije odobravanja bilo kojeg pojednostavljenog plana praćenja iz stava 1 ovog člana organ uprave sprovodi pojednostavljenu procjenu rizika kako bi utvrdio da li su predložene nadzorne aktivnosti i postupci za nadzorne aktivnosti srazmjerni utvrđenim inherentnim rizicima i rizicima pri nadzoru te iznosi razloge koji opravdavaju korišćenje takvog pojednostavljenog plana praćenja.

Organ uprave može od operatera stacionarnog postrojenja da zahtijeva da sami izvrše procjenu rizika u skladu sa stavom 6 ovog člana, po potrebi.

Sadržaj pojednostavljenog plana praćenja kao i uslove, aktivnosti, postupke, načine kontrole i potrebnu dokumentaciju koju treba dostaviti za korišćenje pojednostavljenog plana praćenja propisuje Ministarstvo.

Obaveze brodarskih društava

Član 29

Brodarsko društvo dužno je da za svaki svoj brod sačini plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: plan praćenja emisija iz brodova) i druge relevantne informacije i izvještava o njima u cilju podsticanja smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz pomorskog saobraćaja na troškovno efikasan način.

Brodarsko društvo za svaki svoj brod prati i izvještava o relevantnim parametrima tokom perioda izvještavanja i sprovodi ga u svim lukama u Crnoj Gori i za sva putovanja u luku pristajanja ili iz luke pristajanja u Crnoj Gori, kao i između luka pristajanja u Crnoj Gori.

Praćenje i izvještavanje moraju da budu potpuni i obuhvataju emisije gasova sa efektom staklene bašte od sagorijevanja goriva dok su brodovi na moru i na vezu.

Obaveza praćenja i izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte primjenjuje se na sljedeće brodove:

- 1) bruto tonaže od 5 000 tona i veće u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom njihovih putovanja za prevoz tereta ili putnika u komercijalne svrhe od zadnje luke pristajanja takvih brodova do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori;
- 2) za opšti teret bruto tonaže manje od 5 000 tona, ali ne manje od 400 tona u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom njihovih putovanja za prijevoz tereta u komercijalne svrhe od njihove zadnje luke pristajanja do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do njihove sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori i na odobalne brodove bruto tonaže manje od 5 000 tona, ali ne manje od 400 tona u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom njihovih putovanja od njihove zadnje luke pristajanja do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori; i
- 3) odobalne brodove bruto tonaže od 5 000 tona i veće u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom putovanja iz zadnje luke pristajanja do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori.

Obaveza praćenja i izvještavanja o emisija gasova sa efektom staklene bašte ne primjenjuje se na ratne brodove, vojne pomoćne brodove, brodove za izlov ili obradu ribe, drvene brodove primitivne izrade, brodove koji nemaju mehanički pogon i brodove u svojini Crne Gore koji se upotrebljavaju u nekomercijalne svrhe.

Praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana obuhvata sljedeće gasove:

- 1) ugljendioksid;
- 2) metan; i
- 3) azot oksid.

Plan praćenja emisija iz brodova

Član 30

Brodarsko društvo za svaki od svojih brodova akreditovanom verifikatoru (u daljem tekstu: verifikator) podnosi plan praćenja emisija iz brodova u kojem se navodi metoda za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i druge informacije u skladu sa ovim zakonom najkasnije do 31. avgusta 2026. godine, a za brodove koji prvi put potpadaju pod nadležnost ovog zakona nakon 31. avgusta 2026. godine bez nepotrebnog odlaganja i najkasnije dva meseca nakon prvog pristajanja svakog broda u luku u Crnoj Gori.

Brodarsko društvo primjenjuje adekvatne mjere za izbjegavanje propusta u podacima tokom perioda izvještavanja.

Brodarsko društvo je dužno da obezbijedi tačne i potpune podatke o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i druge informacije u skladu sa ovim zakonom.

Brodarsko društvo tokom praćenja i izvještavanja treba da uzme u obzir preporuke uključene u prethodne izvještaje o verifikaciji.

Verifikator ocjenjuje usklađenost plana praćenja emisija iz brodova sa ovim zakonom.

Ako se ocjenom verifikatora utvrde nesuklađenosti sa ovim zakonom, brodarsko društvo revidira plan praćenja emisija iz brodova i revidirani plan dostavlja verifikatoru na završno ocjenjivanje prije početka perioda izvještavanja.

Brodarsko društvo dostavlja revidirani plan praćenja emisija iz brodova najkasnije do početka perioda izvještavanja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Brodarsko društvo za svaki od svojih brodova dostavlja organu uprave plan praćenja emisija iz brodova, za koji je verifikator ocijenio da je usklađen sa ovim zakonom.

Organ uprave odobrava dostavljeni plan praćenja emisija iz brodova u roku od četiri mjeseca od prvog pristajanja broda u luku u Crnoj Gori.

Organ uprave nadležan za brodarsko društvo zadržava tu nadležnost bez obzira na naknadne promjene u djelatnostima ili registraciji brodarskog društva sve dok se te promjene ne odraze u ažuriranom popisu.

Brodarsko društvo je dužno da najmanje jednom godišnje provjerava odražava li plan praćenja emisija iz brodova prirodu i funkcionisanje broda i može li se metodologija praćenja poboljšati, te na osnovu toga vrši izmjenu plana praćenja.

Brodarsko društvo je dužno da izmijeni plan praćenja u bilo kojem od sljedećih slučajeva:

- 1) u slučaju promjene društva;
- 2) ako se pojave nove emisije gasova sa efektom staklene bašte zbog novih izvora emisija ili zbog korišćenja novih vrsta goriva koje još nijesu uključene u plan praćenja;
- 3) ako promjena dostupnosti podataka zbog korišćenja novih vrsta mjerne opreme, novih metoda uzimanja uzoraka ili metoda analize ili iz bilo kojeg drugog razloga može uticati na tačnost u utvrđivanju emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 4) ako se utvrdi da su podaci iz primijenjene metode praćenja netačni;
- 5) ako se za bilo koji dio plana praćenja utvrdi da nije usklađen sa zahtjevima ovog zakona te se od brodarskog društva zahtijeva da ga revidira u skladu sa stavom 3 ovog člana.

Brodarsko društvo je dužno da bez odlaganja obavijesti verifikatora o svakom predlogu izmjene plana praćenja.

Izmjene plana praćenja podliježu ocjeni verifikatora u skladu sa stavom 5 ovog člana.

Nakon ocjene izmijenjenog plana praćenja verifikator obavještava brodarsko društvo o tome jesu li izmjene usklađene.

Nakon prijema obavještenja od verifikatora da je plan praćenja usklađen, brodarsko društvo dostavlja izmijenjeni plan praćenja organu uprave.

U slučaju promjene brodarskog društva, novo društvo osigurava da svaki brod pod njegovom odgovornošću bude usklađen sa zahtjevima ovog zakona u vezi sa cjelokupnim periodom izvještavanja tokom kojeg preuzima odgovornost za predmetni brod.

Sadržaj i način pripreme plana praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, izmjene plana, procedure, postupke, potrebne podatke, metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, kao i zahtjeve usklađenosti propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za pomorstvo.

Ciljevi i mjere za smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte u sektorima korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva

Član 31

Radi postizanja ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte preduzimaju se mjere kojima se postiže da obračunate emisije gasova sa efektom staklene bašte iz sektora korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva ne prelaze ponore emisija iz tog sektora.

Sprovođenje mjera iz stava 1 ovog člana u nadležnosti je organa državne uprave nadležnih za poslove zaštite životne sredine, poljoprivrede i šumarstva.

Ako se obavezna smanjenja emisija ne mogu nadomjestiti obračunatom razlikom između emisija i ponora gasova sa efektom staklene bašte u predviđenom roku, Vlada može odrediti dodatne mjere za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Na praćenje i izvještavanje o mjerama za ograničavanje emisija u sektorima iz stava 1 ovog člana primjenjuju se odredbe čl. 63 i 65 ovog zakona.

Način obračuna emisija iz sektora šumarstva, korišćenja zemljišta i promjene namjene zemljišta, kao i dozvoljena odstupanja od postizanja tih ciljeva propisuje Ministarstvo.

Emisija ugljendioksida iz novih putničkih vozila sa motorom sa unutrašnjim sagorijevanjem

Član 32

Pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila, dužan je da na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja na jasno vidljiv način postavi ili u njegovoj blizini učini dostupnim informacije o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model novog putničkog vozila.

Informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila se čine dostupnim potrošačima preko oznaka (naljepnica) na vozilima, postera ili displeja istaknutih na mjestima prodaje, vodiča o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i putem druge promotivne literature i materijala.

Ministarstvo, u saradnji sa pravnim licima i preduzeticima iz stava 1 ovog člana priprema i objavljuje na svojoj internet stranici Vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz stava 2 ovog člana, za sve modele novih putničkih vozila koja se uvoze u Crnu Goru.

Vodič iz stava 2 ovog člana ažurira se jednom godišnje.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje da se za svaku marku automobila izloži plakat (ili, u zamjenu, prikaz) sa popisom podataka o službenoj potrošnji goriva i službenim specifičnim emisijama ugljendioksida novih modela novih putničkih automobila izloženih ili ponuđenih na prodaju ili leasing na prodajnom mjestu.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje da sva promotivna literatura sadrži podatke o službenoj potrošnji goriva i službenoj specifičnoj emisiji ugljendioksida modela putničkih automobila na koje se odnosi.

U oznakama (naljepnicama) na vozilima, posterima ili displejima istaknutih na mjestima prodaje, vodiču o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i drugoj promotivnoj literaturi i materijalima iz stava 2 ovog člana ne mogu se navoditi informacije koje bi mogle dovesti u zabunu potencijalne kupce novih putničkih vozila.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, može po potrebi činiti dostupnim i druge vrste promotivnog materijala, kako bi se iskazali podaci o emisiji ugljendioksida i potrošnji goriva pojedinog modela automobila na koji se taj materijal odnosi.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, dužno je da primjerak vodiča iz stava 2 ovog člana ustupi licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila, bez naknade.

Blži sadržaj oznaka, vodiča, postera, displeja i druge promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

IV. IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA I VERIFIKACIJA IZVJEŠTAJA

Izveštavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte

Član 33

Operator stacionarnog postrojenja, odnosno operator vazduhoplova dužan je da dostavi organu uprave verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: Verifikovani izvještaj) do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Regulisani subjekat je dužan da Verifikovani izvještaj dostavi do 30. aprila tekuće za prethodnu godinu.

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova, koji je prestao sa radom, odnosno u slučaju stečaja stečajni upravnik, dužan je da bez odlaganja dostavi organu uprave verifikovani izvještaj, za period od 1. januara tekuće godine do dana prestanka rada.

U slučaju ukidanja dozvole operator stacionarnog postrojenja, odnosno regulisani subjekat dužan je da izradi verifikovani izvještaj o emisijama za period od početka godine do dana izvršnosti rješenja iz člana 20 ovog zakona.

Operator vazduhoplova dužan je da jednom godišnje izvještava o efektima vazduhoplovstva koji nijesu povezani s emisijama ugljendioksida.

Organ uprave u roku od 30 dana od dana dostavljanja provjerava verifikovane izvještaje u smislu usklađenosti sa propisom iz stava 8 ovog člana i vraća na dopunu u roku od najduže 15 dana ili ih odobrava.

Verifikator je dužan da na zahtjev organa uprave omogućí pristup internoj verifikacionoj dokumentaciji i drugim relevantnim informacijama u cilju provjere verifikacionog izvještaja.

Sadržaj i obrazac verifikovanog izvještaja, način izvještavanja o emisijama, rokove čuvanja izvještaja, način praćenja i izvještavanja o efektima vazduhoplovstva koji nijesu povezani s emisijama ugljendioksida, način provjere cjelovitosti izvještaja, propisuje Ministarstvo.

Konzervativna procjena

Član 34

Organ uprave vrši konzervativnu procjenu nivoa emisije gasova sa efektom staklene bašte i prema potrebi efekata vazduhoplovstva koji nijesu povezani sa emisijama ugljendioksida u roku od 30 dana ako operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova:

- 1) ne dostavi verifikovani izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa članom 33 ovog zakona;
- 2) verifikovani izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte nije u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 3) godišnji izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte nije verifikovan u skladu sa članom 35 ovog zakona;
- 4) ako verifikator u svom izvještaju konstatuje da postoje pogrešno prikazani podaci koje operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova nije ispravio prije izdavanja izvještaja o verifikaciji.

Troškove izrade procjene iz stava 1 ovog člana, snosi operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo.

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo iz stava 1 ovog člana je dužan da na zahtjev organa uprave u roku od osam dana od dana dostavljanja zahtjeva dostavi svu neophodnu dokumentaciju za potrebe izrade konzervativne procjene.

Način obračuna i visinu konzervativne procjene propisuje Vlada.

Način vršenja konzervativne procjene propisuje Ministarstvo.

Verifikacija izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte

Član 35

Verifikacija izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte vrši se radi obezbjeđenja i kontrole kvaliteta podataka radi poboljšanja praćenja i izvještavanja o emisijama.

Verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte može da vrši akreditovano pravno lice (u daljem tekstu: verifikator).

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat odnosno operator vazduhoplova, dužan je da na zahtjev verifikatora dostavi svu dokumentaciju u vezi sa radom postrojenja, djelatnosti regulisanog subjekta odnosno vazduhoplova koja je neophodna za verifikaciju izvještaja.

Izvještaj o verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte, verifikator dostavlja operatoru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu odnosno operatoru vazduhoplova.

Ako se pri verifikaciji izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte utvrdi da plan praćenja nije odobren od strane organa uprave ili da odobreni plan praćenja nije u skladu sa tekućim poslovanjem, verifikator to prijavljuje u svom izvještaju o verifikaciji i obavještava operatera stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operatora vazduhoplova da izmijeni plan praćenja u skladu sa ovim zakonom.

U slučaju iz stava 6 ovog člana, operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova, dužni su da izmijenjeni plan praćenja dostave organu uprave na odobrenje u skladu sa članom 24 ovog zakona.

Ako operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova plan praćenja iz stava 6 ovog člana dostavi do 31. decembra tekuće godine verifikacija izvještaja nastavlja se na osnovu odobrenog izmijenjenog plana praćenja.

Na osnovu informacija prikupljenih tokom verifikacije, verifikator za svaki izvještaj o emisijama, referentnim podacima, podacima novog subjekta ili nivou aktivnosti koji je bio predmet verifikacije izdaje verifikovani izvještaj, u kojem se navodi:

- 1) da je izvještaj verifikovan kao zadovoljavajući;
- 2) da izvještaj sadrži materijalne greške koje nijesu ispravljene prije izdavanja verifikovanog izvještaja;

- 3) da je opseg verifikacije previše ograničen pa verifikator nije mogao da pribavi dovoljno dokaza kako bi izdao verifikovano mišljenje uz razumnu sigurnost da izvještaj ne sadrži materijalne greške; ili
- 4) da je zbog neusklađenosti, bilo pojedinačnih ili zajedno s drugim neusklađenostima, izvještaj nejasan pa verifikator ne može uz razumnu garanciju tvrditi da ne sadrži materijalne greške.

Izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene može se verifikovati kao zadovoljavajući samo ako ne sadrži materijalne greške.

Ako su u verifikovanom izvještaju navedene neusklađenosti ili preporuke za poboljšanje, operator stacionarnog postrojenja odnosno operator vazduhoplova dostavlja organu uprave na odobrenje izvještaj o poboljšanju do 30. juna godine u kojoj je verifikator izdao verifikovani izvještaj.

Rok iz stava 10 ovog člana, organ uprave može da produži na zahtjev operatora stacionarnog postrojenja regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova do 30. septembra godine u kojoj je verifikator izdao verifikovani izvještaj.

U izvještaju iz stava 10 ovog člana operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova opisuje kako je i kada ispravio ili planira da ispravi neusklađenosti koje je utvrdio verifikator i izvrši preporučena poboljšanja.

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo ne može da trguje emisionim kreditima i vrši njihov prenos do dobijanja pozitivnog verifikovanog izvještaja.

Kriterijume i način verifikovanja podataka o emisijama, sadržaj interne verifikacione dokumentacije, uslove koje treba da ispunjava nezavisni revizor i način revizije postupka verifikacije, rokove čuvanja izvještaja, rokove i način dostavljanja informacija i dokumentacije za postupanje po zahtjevu verifikatora propisuje Ministarstvo.

Nezavisni revizor

Član 36

Verifikator je dužan da prije izdavanja verifikovanog izvještaja internu verifikacionu dokumentaciju i verifikovani izvještaj dostavi nezavisnom revizoru.

Nezavisni revizor obavlja reviziju kako bi osigurao da je postupak verifikacije sproveden u skladu sa ovim zakonom i da su postupci za aktivnosti verifikacije pravilno sprovedeni uz primjerenu stručnu pažnju i procjenu.

Nezavisni revizor ocjenjuje i jesu li prikupljeni dokazi dovoljni da verifikator na osnovu njih može uz razumnu sigurnost izdati verifikovani izvještaj.

Nezavisni revizor ne može obavljati aktivnosti verifikacije koje podliježu njegovoj reviziji.

Uslove koje treba da ispunjava nezavisni revizor i način revizije postupka verifikacije propisuje Ministarstvo.

Obaveze verifikatora

Član 37

Verifikator sprovodi verifikaciju s ciljem podnošenja verifikovanog izvještaja u kojem s razumnom sigurnošću zaključuje da izvještaj operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno broderskog društva ne sadrži materijalne greške.

Verifikator planira i sprovodi verifikaciju uz stručni skepticizam, priznajući mogućnost postojanja okolnosti zbog kojih bi informacije u izvještaju mogle da sadrže materijalne greške.

U postupku verifikacije verifikator ocjenjuje sljedeće:

- 1) da li je izvještaj operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno broderskog društva potpun i ispunjava li zahtjeve ovog zakona;
- 2) da li su informacije u izvještaju operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno broderskog društva potpune i ispunjavaju li zahtjeve ovog zakona;
- 3) da li je operator stacionarnog postrojenja odnosno regulisani subjekat postupio u skladu sa zahtjevima iz dozvole za emisije gasova sa efektom staklene bašte i odobrenog plana praćenja za verifikaciju izvještaja operatora stacionarnog postrojenja odnosno regulisanog subjekta o emisijama, odnosno u skladu sa zahtjevima iz odobrenog plana praćenja za verifikaciju izvještaja operatora vazduhoplova odnosno broderskog društva o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;

- 4) da li je operater djelovao u skladu sa zahtjevima iz odobrenog plana metodologije praćenja ako se radi o izvještaju operatera o referentnim podacima, izvještaju o podacima novog postrojenja ili godišnjem izvještaju o nivou aktivnosti;
- 5) da li su podaci u izvještaju operatora stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva bez materijalnih grešaka;
- 6) mogu li se dostaviti informacije iz kojih su vidljive aktivnosti protoka podataka, sistem kontrole i s njima povezani postupci operatora stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva s ciljem poboljšanja efikasnosti njihovog praćenja i izvještavanja o njima.

Ako organ uprave nije odobrio plan praćenja, ako je plan nepotpun ili su tokom perioda izvještavanja u njemu napravljene značajne izmjene koje organ upravo nije odobrio, verifikator savjetuje operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova da pribavi potrebno odobrenje organa uprave.

Nakon odobrenja organa uprave verifikator u skladu s odobrenjem nastavlja, ponavlja ili prilagođava aktivnosti verifikacije.

Ako odobrenje organa uprave nije pribavljeno prije izdavanja verifikovanog izvještaja, verifikator o tome izvještava u verifikovanom izvještaju.

Verifikator sprovodi plan verifikacije i na osnovu analize rizika prema potrebi provjerava sprovođenje odobrenog plana ili plana metodologije praćenja.

Verifikator provjerava pravilnu primjenu i sprovođenje metodologije praćenja koju u planu praćenja odobrio organ uprave, uključujući posebne detalje te metodologije praćenja.

Praćenje, izvještavanje i verifikacija emisija iz brodova

Član 38

Brodarsko društvo na osnovu plana praćenja prati emisije gasova sa efektom staklene bašte i druge relevantne informacije za svaki brod po putovanju i na godišnjoj osnovi primjenom odgovarajuće metode za utvrđivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa propisom iz stava 11 ovog člana.

Brodarsko društvo je dužno da pribavlja, bilježi, sastavlja, analizira i dokumentuje podatke o praćenju, uključujući pretpostavke, reference, pojedinačne emisije faktore za svaku vrstu goriva i podatke o aktivnosti na transparentan način koji verifikatoru omogućava ponovno utvrđivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Brodarsko društvo do 31. marta svake godine organu uprave dostavlja godišnji izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i druge relevantne informacije tokom cijelog perioda izvještavanja za svaki brod pod svojom odgovornošću koji je verifikovan kao zadovoljavajući od strane verifikatora.

Brodarsko društvo do 31. marta svake godine organu uprave dostavlja izvještaj o objedinjenim podacima o emisijama gasova sa efektom staklene bašte na nivou društva koji obuhvata emisije u periodu izvještavanja prethodne godine u vezi sa djelatnostima pomorskog saobraćaja za sve brodove u svojoj nadležnosti a koji je verifikovan u skladu sa ovim zakonom.

Verifikator ocjenjuje usklađenost izvještaja o emisijama iz stava 3 ovog člana i izvještaja o objedinjenim podacima o emisijama iz stava 4 ovog člana sa odredbama ovog zakona.

Ako u ocjenjivanju verifikator utvrdi da u izvještaju o emisijama nema značajnih materijalnih grešaka, verifikator izdaje izvještaj o verifikaciji u kojem navodi da je izvještaj verifikovan kao zadovoljavajući.

Ako se u ocjenjivanju zaključi da izvještaj o emisijama sadrži materijalne greške ili nesuklađenosti, verifikator o tome na pravovremeni način obavještava brodarsko društvo.

Brodarsko društvo ispravlja materijalne greške ili neusklađenosti kako bi se omogućilo da postupak verifikacije bude završen na vrijeme i predaje verifikatoru revidirani izvještaj o emisijama i sve druge informacije koje su bile potrebne da se isprave pronađene neusklađenosti.

Verifikator u izvještaju o verifikaciji navodi je li društvo ispravilo materijalne greške ili neusklađenosti koje su utvrđene tokom ocjenjivanja u okviru verifikacije.

Ako prijavljene materijalne greške ili neusklađenosti nijesu ispravljene i pojedinačno ili u kombinaciji dovode do značajnih materijalnih grešaka, verifikator izdaje izvještaj o verifikaciji u kojem navodi da izvještaj o emisijama nije u skladu sa ovim zakonom.

Ako dođe do promjene brodarskog društva, prethodno brodarsko društvo dostavlja organu uprave, nadležnom tijelu države zastave za brodove koji plove pod zastavom države članice Evropske unije i novom

brodarskom društvu verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i to na dan što je bliže moguće datumu završetka promjene, a najkasnije u roku od tri mjeseca od promjene, koji obuhvata iste elemente kao izvještaj o emisijama iz stava 3 ovog člana, za period koji odgovara djelatnostima sprovedenim pod njegovom odgovornošću.

Potrebne podatke i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i praćenje drugih relevantnih podataka, način upravljanja i kontrole podataka, sadržaj i obrazac izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, metodologiju verifikacije izvještaja, propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za pomorstvo.

Dokument o usklađenosti

Član 39

Verifikator na osnovu izvještaja o verifikaciji iz člana 38 stav 3 predmetnom brodu izdaje dokument o usklađenosti.

Dokument o usklađenosti sadrži sljedeće informacije:

- a) identitet broda (ime, identifikacijski broj prema IMO-u, luka upisa ili matična luka);
- b) ime, adresu i glavno mjesto poslovanja brodovlasnika;
- c) identitet verifikatora;
- d) datum izdavanja dokumenta o usklađenosti, njegov rok važenja i period izvještavanja na koje se odnosi.

Dokument o usklađenosti važi 18 mjeseci nakon završetka perioda izvještavanja.

Brodovi koji dolaze u luku ili polaze iz luke u Crnoj Gori ili se nalaze u njoj i koji su tokom perioda izvještavanja obavili putovanja moraju posjedovati valjani dokument o usklađenosti do 30. juna godine koja slijedi nakon kraja perioda izvještavanja.

Sadržaj dokumenta o usklađenosti propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za pomorstvo.

Zadržavanje i protjerivanje broda

Član 40

Ako brod plovi pod zastavom države članice Evropske unije i uđe u jednu od luka u Crnoj Gori ili se zatekne u nekoj od njenih luka, nakon što dotičnom brodarskom društvu omogući izjašnjenje, Crna Gora može zadržati brod sve dok brodarsko društvo ne ispuní svoje obaveze praćenja i izvještavanja.

Ako brod koji plovi pod zastavom države koja nije članica Evropske unije nije ispunio obaveze praćenja i izvještavanja tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, organ državne uprave nadležan za pomorstvo može, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, izdati nalog o protjerivanju o kojem obavještava Evropsku agenciju za pomorsku sigurnost (EMSA) i državu zastave broda.

Ispunjavanje obaveza praćenja i izvještavanja potvrđuje se valjanim dokumentom o usklađenosti koji se dostavlja organu državne uprave nadležnom za pomorstvo.

Zbog izdavanja naloga o protjerivanju, Crne Gore može odbiti ulazak broda u sve svoje luke sve dok brodarsko društvo ne ispuní obaveze praćenja i izvještavanja.

Ako brodarsko društvo nije ispunilo obaveze predaje emisionih kredita tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, organ državne uprave nadležan za pomorstvo može, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, izdati nalog o protjerivanju o kojem se obavještava Evropska komisija, Evropska agencija za pomorsku sigurnost (EMSA), druge države članice Evropske unije i državu zastave broda.

Zbog izdavanja naloga o protjerivanju, osim za brodove koji plove pod zastavom Crne Gore, brodovima pod odgovornošću brodarskog društva koje nije ispunilo obavezu predaje emisionih kredita odbija se ulazak u luke u Crnoj Gori sve dok brodarsko društvo ne ispuní svoje obaveze predaje emisionih kredita.

Ako brod plovi pod zastavom Crne Gore i uđe u jednu od njenih luka ili se zatekne u jednoj od njenih luka, organ državne uprave nadležan za pomorstvo, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, zadržava brod sve dok brodarsko društvo ne ispuní obavezu predaje emisionih kredita.

Brodarsko društvo ili brodar ili njegov predstavnik protiv naloga o protjerivanju mogu pokrenuti postupak pred nadležnim sudom, o čemu je dužan da ih obavijesti organ državne uprave nadležan za pomorstvo.

Nezavisnost verifikatora

Član 41

Verifikator u obavljanju aktivnosti verifikacije djeluje u javnom interesu i nezavisan je od operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, brodarskog društva, odnosno Ministarstva i organa uprave.

Da bi se obezbijedila nezavisnost i nepristranost verifikator ne može da bude operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, brodarsko društvo, vlasnik operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva ili u vlasništvu operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva, odnosno da nije u sukobu interesa u skladu sa članom 42 ovog zakona.

Verifikator je nezavisan i u odnosu na subjekte koji trguju emisijama kreditima u okviru sistema trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Verifikator ne obavlja aktivnosti verifikacije za operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva koji predstavlja neprihvatljiv rizik za njegovu nepristranost ili za njega stvara sukob interesa.

Verifikator u verifikaciju izvještaja operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva ne uključuje osoblje niti spoljne saradnike čiji bi rad doveo do stvarnog ili potencijalnog sukoba interesa.

Verifikator ne može spoljnim saradnicima povjeriti zaključenje ugovora između operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva i verifikatora, nezavisni pregled ili izdavanje verifikovanog izvještaja.

Izuzetno od stava 6 ovog člana, ugovaranje obavljanja verifikacije sa fizičkim licima ne smatra se saradnjom s spoljnim saradnicima ako verifikator pri zaključenju ugovora s tim licima preuzima punu odgovornost za verifikaciju koju obavljaju.

Pri verifikovanju izvještaja istog operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva kao i prethodne godine verifikator razmatra rizik za nepristranost i preduzima mjere za smanjenje rizika.

Verifikator osigurava i da aktivnosti osoblja ili organizacija ne utiču na povjerljivost, objektivnost, nezavisnost i nepristranost verifikacije.

Pravno lice koje je izradilo izvještaj o emisijama ili plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte za određeno stacionarno postrojenje, regulisanog subjekta operatora vazduhoplova ili brodarskog društva ne može vršiti verifikaciju izvještaja za to stacionarno postrojenje, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarsko društvo.

Postojanje sukoba interesa

Član 42

Sukob interesa između verifikatora i operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, ili brodarskog društva postoji ako:

- 1) predstavnik verifikatora koji djeluje u ime i/ili za račun verifikatora, koji sprovodi verifikaciju, ima direktno ili indirektno finansijski, privredni ili drugi lični interes koji može da utiče na njegovu nepristranost i nezavisnost u sprovođenju verifikacije, a naročito ako:
 - učestvuje u upravljanju kod operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva; ili
 - ima vlasnički udio ili akcije u iznosu većem od 2,5% kapitala ili drugo pravo na osnovu kojeg može da učestvuje u upravljanju poslovanjem operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva;
- 2) ovlašćeno lice operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva:
 - ima vlasnički udio ili akcije verifikatora u iznosu većem od 2,5% vrijednosti kapitala; ili
 - je sa predstavnikom verifikatora bračni ili vanbračni drug, bez obzira da li zajednica i dalje postoji, srodnik u pravoj liniji ili u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, tazbinskoj do drugog stepena ili kao usvojilac ili usvojenik.

- 3) se odnos između verifikatora i operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva operatora ili operatora vazduhoplova zasnovan na zajedničkom vlasništvu, zajedničkom upravljanju, zajedničkoj upravi ili osoblju, zajedničkim resursima, zajedničkim finansijama i zajedničkim ugovorima ili zajedničkom stavljanju na tržište;
- 4) ako je operater stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva koristio savjetodavne usluge za razvijanje dijela postupka praćenja i izvještavanja ili tehničkom pomoći pri razvijanju ili održavanju sistema koji se primjenjuje za praćenje podataka o emisijama ili podataka relevantnih za besplatnu dodjelu emisisionih kredita i izvještavanje o njima od strane savjetodavnog tijela, tijela nadležnog za tehničku pomoć ili neke druge organizacije koja je povezana s verifikatorom i ugrožava njegovu nepristranost.

Predstavnik verifikatora iz stava 1 tačka 1 ovog člana je:

- 1) ovlašćeno lice verifikatora;
- 2) službenik koji sprovodi verifikaciju; i/ili
- 3) lice iz tač. 1 i 2 ovog stava koje djeluje u ime i/ili za račun verifikatora.

Odredba stava 1 tačka 1 ovog člana odnosi se i na srodnike u pravoj liniji i u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, srodnike po tazbini do drugog stepena, bračnog ili vanbračnog druga, bez obzira da li je brak prestao, usvojioca i usvojenika i predstavnika verifikatora iz stava 2 tačka 1 ovog člana.

Prenos udjela ili akcija u vlasništvu na drugo pravno ili fizičko lice u skladu sa propisima o sprečavanju sukoba interesa ne isključuje postojanje sukoba interesa dok prenos udjela traje.

Ako verifikator obavi šest godišnjih verifikacija za određenog operatora vazduhoplova, nakon toga je dužan da uzme tri uzastopne godine pauze od pružanja usluga verifikacije tom operatoru vazduhoplova.

Ako verifikator pet godina uzastopno obavlja godišnje verifikacije za određeno stacionarno postrojenje, nakon toga tri uzastopne godine ne može pružati usluge verifikacije tom postrojenju.

Upravljanje, kontrola i evidencija podataka

Član 43

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova odnosno brodarsko društvo, dužan je da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova odnosno brodarsko društvo iz stava 1 ovog člana dužni su da dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina.

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodarsko društvo, dužan je da redovno prikuplja i vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja..

Ministarstvo i organ uprave dužni su da sve odluke i izvještaje o dodjelu emisisionih kredita, praćenju, izvještavanju i verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte učine dostupnim na nediskriminatoran i transparentan način, osim podataka i informacija iz njih koje se smatraju tajnim, odnosno poslovnom tajnom u skladu sa zakonom.

Bliže uslove koje u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podatka, treba da ispunjava operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova i brodarsko društvo propisuje Ministarstvo.

V. SISTEM TRGOVANJA EMISIONIM KREDITIMA

Trgovanje emisisionim kreditima

Član 44

Trgovanjem emisisionim kreditima i njihovom predajom, čija se količina postepeno ograničava, smanjuju se emisije gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih postrojenja i vazduhoplova čime se na troškovno efikasan način doprinosi ublažavanju klimatskih promjena.

Dodjela emisijih kredita za stacionarna postrojenja

Član 45

Operateru stacionarnog postrojenja koji posjeduje dozvolu dodjeljuju se emisijni krediti.

Dodjelu emisijih kredita vrši Ministarstvo, sprovođenjem javnih aukcija i/ili besplatnom dodjelom.

Besplatni emisijni krediti se ne dodjeljuju novim postrojenjima za proizvodnju električne energije.

Ministarstvo dodjeljuje operateru stacionarnog postrojenja količinu emisijih kredita koje se dodjeljuju besplatno za tekuću kalendarsku godinu do 30. juna tekuće godine.

Postupak javne aukcije i dodjele besplatnih emisijih kredita sprovodi komisija koju obrazuje Ministarstvo.

Javna aukcija sprovodi se na osnovu poziva za dodjelu emisijih kredita, koji raspisuje Ministarstvo.

Emisijni krediti dodijeljeni na javnoj aukciji mogu se prenositi između stacionarnih postrojenja u okviru definisanog vremenskog perioda dodjele emisijih kredita.

Operateru stacionarnog postrojenja koje je prestalo sa obavljanjem djelatnosti ne dodjeljuju se besplatno emisijni krediti od kalendarske godine u kojoj je postrojenje prestalo sa obavljanjem djelatnosti.

Za postrojenja čija je dozvola za emisije ukinuta kao i za postrojenja čiji rad ili ponovno započinjanje s radom nijesu tehnički mogući smatra se da su prestala s radom.

Emisijni krediti dodijeljeni operateru stacionarnog postrojenja koje je prestalo sa radom se poništavaju.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan do 15. januara svake godine obavijestiti organ uprave o svakoj promjeni povezanoj s radom postrojenja u prethodnoj kalendarskoj godini koja utiče na dodjelu emisijih kredita postrojenju.

Ako stacionarno postrojenje nakon dodjele besplatnih emisijih kredita smanji nivo proizvodne aktivnosti, kao i u slučaju pokretanja stečaja ili likvidacije Ministarstvo donosi rješenje kojim se smanjuje broj besplatno dodijeljenih emisijih kredita stacionarnom postrojenju.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan izvršiti povrat prekomjerno dodijeljenih emisijih kredita u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja iz stava 12 ovog člana.

Ukupan iznos emisijih kredita koji se može dodijeliti, period dodjele emisijih kredita, način računanja ukupne količine emisijih kredita za period dodjele i količine emisijih kredita za svaku godinu perioda dodjele emisijih kredita, prelazne mjere, uslove i kriterijume za dodjelu besplatnih emisijih kredita za energetske intenzivne industrije i modernizaciju energetskog sektora, količina emisijih kredita u stabilizacionoj rezervi, način sprovođenja aukcije za dodjelu emisijih kredita, minimalna cijena emisijih kredita, dinamika postepenog smanjenja broja besplatno dodijeljenih emisijih kredita, način vođenja registra dodijeljenih emisijih kredita, njihove predaje, prenosa i korišćenja propisuje Vlada.

Dodjela emisijih kredita za operatore vazduhoplova

Član 46

Operatoru vazduhoplova kojem je odobren plan praćenja emisije vazduhoplova dodjeljuju se emisijni krediti.

Dodjelu emisijih kredita vrši Ministarstvo sprovođenjem javnih aukcija.

Javna aukcija se sprovodi u skladu sa odredbama člana 45 ovog zakona.

Predaja emisijih kredita za brodarska društva

Član 47

Brodarsko društvo je dužno da do 30. septembra svake godine preda emisijne kredite u Registar u iznosu koji odgovara verifikovanoj ukupnoj emisiji gasova sa efektom staklene bašte u prethodnoj kalendarskoj godini.

Dodjela emisijih kredita i primjena zahtjeva predaje u pogledu djelatnosti pomorskog saobraćaja primjenjuje se u odnosu na 50% emisija iz brodova koji obavljaju putovanja iz luke pristajanja u nadležnosti države članice u luku pristajanja izvan nadležnosti države članice, 50 % emisija iz brodova koji obavljaju putovanja iz luke pristajanja van nadležnosti države članice u luku pristajanja u nadležnosti države članice, 100% emisija iz brodova koji obavljaju putovanja iz luke pristajanja u nadležnosti države članice u luku pristajanja u nadležnosti države članice i 100 % emisija iz brodova unutar luke pristajanja u nadležnosti države članice.

Brodarsko društvo dužno je da preda u Registar emisije kredite i to za 100 % verifikovanih emisija o kojima je izviješteno.

Izuzetno od stava 3 ovog člana brodarsko društvo može predati 5 % manje emisijih kredita od svojih verifikovanih emisija iz brodova kategorizovanih za plovidbu u oblastima sa ledom ispuštenih do 31. decembra 2030. godine, pod uslovom da ti brodovi imaju klasu IA ili IA Super ili ekvivalentnu klasu utvrđenu na osnovu Preporuke 25/7 HELCOM-a.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, protiv brodarskog društva neće se preduzimati mjere u pogledu emisija ispuštenih do 31. decembra 2030. godine tokom putovanja koja obavljaju putnički brodovi ili *ro-pax* brodovi u okviru transnacionalnog ugovora o javnim uslugama ili transnacionalne obaveze pružanja javne usluge između države članice i druge države članice od kojih jedna nema kopnenu granicu s drugom državom članicom, a druga je država članica geografski najbliža državi članici bez takve kopnene granice kao i tokom djelatnosti takvih brodova unutar luke u vezi sa tim putovanjima.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, protiv brodarskog društva neće se preduzimati mjere u pogledu emisija ispuštenih do 31. decembra 2030. godine tokom putovanja koja obavljaju putnički brodovi i *ro-pax* brodovi, osim putničkih brodova za kružna putovanja, između luke ostrva u nadležnosti te države članice, koji nema drumsku ili željezničku vezu s kopnom i koji ima broj stanovnika manji od 200.000 sa stalnim boravištem prema posljednjim najboljim podacima dostupnima 2022. godine, i luke pod nadležnošću te iste države članice, kao i tokom djelatnosti takvih brodova unutar luke u vezi s takvim putovanjima.

Obaveza predaje emisijih kredita ne nastaje u pogledu emisija ispuštenih do 31. decembra 2030. godine tokom putovanja između luke smještene u najudaljenijoj regiji države članice i luke u istoj državi članici, uključujući putovanja između luka unutar najudaljenijeg regiona i putovanja između luka u najudaljenijim regionima iste države članice, kao i tokom djelatnosti takvih brodova unutar luke u vezi sa takvim putovanjima.

Ako krajnju odgovornost za kupovinu goriva ili upravljanje brodom ili oboje, na osnovu ugovora preuzme drugi subjekat osim brodarskog društva, brodarsko društvo ima pravo da mu taj subjekat nadoknadi troškove koji proizlaze iz predaje emisijih kredita.

U slučaju iz stava 8 ovog člana brodarsko društvo ostaje subjekat odgovoran za predaju emisijih kredita i dužno je da predaje emisije kredite u Registar bez obzira na pravo takvih brodarskih društava da im komercijalni operateri nadoknade troškove koji proizlaze iz predaje.

Upravljanje brodom, u svrhu stava 8 ovog člana, znači određivanje tereta koji se prevozi brodom ili rute i brzine broda.

Period dodjele emisijih kredita za operatore vazduhoplova i za brodarska društva, način računanja ukupne količine emisijih kredita za period dodjele i količine emisijih kredita za svaku godinu perioda dodjele emisijih kredita, količini emisijih kredita u stabilizacionoj rezervi, način sprovođenja aukcije za dodjelu emisijih kredita, minimalnu cijenu emisijih kredita propisuje Vlada.

Naknada za razliku emisije gasova sa efektom staklene bašte

Član 48

Operater stacionarnog postrojenja odnosno operator vazduhoplova koji ne preda emisije kredite dužan je da plati naknadu za razliku emisije gasova sa efektom staklene bašte po toni ekvivalentne emisije ugljendioksida (t CO₂ eq) koju postrojenje odnosno vazduhoplov ispusti, a za koju nije predao emisije kredite.

Organ uprave utvrđuje količinu emisija iz stava 1 ovog člana i donosi rješenje o plaćanju naknade.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Plaćanje naknade iz stava 1 ovog člana ne oslobađa operatera stacionarnog postrojenja odnosno operatora vazduhoplova od obaveze da preda iznos emisijih kredita koji je jednak iznosu emisija iz stava 2 ovog člana kada predaje emisije kredite za sljedeću kalendarsku godinu.

Operater stacionarnog postrojenja ili stečajni upravnik koji ne izvrši povrat prekomjerno besplatno dodijeljenih emisijih kredita dužan je da plati naknadu u dvostrukoj vrijednosti ukupnog broja emisijih kredita koji su mu prekomjerno dodijeljeni.

Rješenje o plaćanju naknade iz stava 5 ovog člana donosi Ministarstvo.

Protiv rješenja iz stava 5 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Naknade iz st. 1 i 5 ovog člana uplaćuju se na račun Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Eko-fond).

Visinu i način obračuna naknade propisuje Vlada.

Registar emisionih kredita

Član 49

Ministarstvo vodi registar emisionih kredita (u daljem tekstu: Registar), u koji se upisuje njihova dodjela, predaja, prenos, poništavanje i povlačenje.

Ministarstvo obezbjeđuje da podaci upisani u Registar budu istovjetni sa podacima iz originalnih isprava na osnovu kojih se vrši upis podataka.

Lica koja zaključuju pravne poslove sa operaterima stacionarnih postrojenja snose rizik utvrđivanja tačnosti podataka sadržanih u Registru za njihove potrebe, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Registar se vodi u elektronskoj formi kao jedinstvena baza podataka.

Podaci upisani u Registar su javni.

Sastavni dio Registra je originalna dokumentacija na osnovu koje se upisuje dodjela, prenos, poništavanje i povlačenje emisionih kredita.

Originalnom dokumentacijom iz stava 6 ovog člana smatra se i elektronski dokument u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronski dokument.

Na lične podatke koji se obrađuju u postupku registracije primjenjuje se zakon kojim se uređuje zaštita ličnih podataka.

Bliži sadržaj i način vođenja Registra propisuje Ministarstvo.

Isključenje iz sistema trgovanja emisionim kreditima

Član 50

Operater stacionarnog postrojenja kojem je izdata dozvola može organu uprave podnijeti zahtjev za isključenje iz sistema trgovanja emisionim kreditima ako kumulativno ispunjava sljedeće uslove:

- 1) ima emisije gasova sa efektom staklene bašte manje od 25.000 tona CO₂(e) godišnje tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva, u skladu s verifikovanim izvještajem o emisijama;
- 2) za postrojenje za sagorijevanje, ima nominalnu ulaznu toplotnu energiju ispod 35 MW, bez emisija iz biomase, tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva i na koja se primjenjuju mjere za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija.

Operater stacionarnog postrojenja, koje u skladu sa verifikovanim izvještajem ima emisije gasova sa efektom staklene bašte manje od 2.500 tona CO₂(e) godišnje tokom svake od tri prethodne godine, ne računajući emisije iz biomase, organu uprave podnosi zahtjev za isključenje iz sistema trgovanja emisionim kreditima ako prati i izvještava o godišnjim emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Operater stacionarnog postrojenja može organu uprave podnijeti zahtjev za isključenje iz sistema trgovanja emisionim kreditima rezervnih ili pomoćnih jedinica s manje od 300 radnih sati godišnje tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva.

Organ uprave donosi rješenje kojim se operater stacionarnog postrojenja iz st. 1 do 3 ovog člana isključuje iz sistema trgovanja emisionim kreditima.

Rješenjem o isključenju iz sistema trgovanja emisionim kreditima se operateru stacionarnog postrojenja iz stava 1 ovog člana određuje:

- 1) obaveza sprovođenja mjera za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija; i
- 2) obaveza praćenja i izvještavanja o sprovođenju mjera za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija u skladu sa članom 28 ovog zakona.

Isključenjem iz sistema trgovanja emisionim kreditima operater stacionarnog postrojenja iz st. 1 i 4 ovog člana, nije dužan da preda emisione kredite u skladu sa članom 45 ovog zakona.

Za postrojenje koje je isključeno iz sistema trgovanja emisionim kreditima ne dodjeljuju se emisioni krediti besplatno.

Ako bilo koje postrojenje iz stava 1 ovog člana u bilo kojoj kalendarskoj godini emituje 25.000 tona ili više CO₂(e) ili ako postrojenje ne sprovodi mjere za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija, to postrojenje ponovo će biti uključeno u sistem trgovanja emisionim kreditima.

Ako bilo koje postrojenje iz stava 4 ovog člana u bilo kojoj kalendarskoj godini emituje 2.500 tona ili više CO₂(e), bez emisija iz biomase, organ uprave ponovo će uključiti to postrojenje u sistem trgovanja emisijom kreditima.

Organ uprave donosi rješenje o ponovnom uključivanju u sistem trgovanja emisijom kreditima.

Protiv rješenja iz st. 4 i 10 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Priznavanje i poništavanje emisijom kredita

Član 51

Emisijom krediti koje je izdalo nadležno tijelo druge države članice Evropske unije se priznaju u Crnoj Gori u svrhu ispunjavanja obaveza operatera stacionarnog postrojenja, operatera vazduhoplova ili brodarskog društva.

Emisijom krediti koji se predaju u Registar nakon predaje se poništavaju.

Imena operatera stacionarnih postrojenja, operatera vazduhoplova i brodarskih društava koji krše zahtjeve predaje dovoljnog broja emisijom kredita u skladu sa ovim zakonom se javno objavljuju.

VI. AKREDITACIJA

Akreditacija verifikatora

Član 52

Akreditaciono tijelo u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje način i postupak akreditacije, akredituje domaće pravno lice koje ispunjava propisane uslove za verifikatora.

Uslovi za strana pravna lica koja vrše verifikaciju

Član 53

Verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte može da vrši i strano pravno lice koje je akreditovano kao verifikator u državi članici Evropske unije ili ugovornoj strani Energetske zajednice.

Pravno lice iz stava 1 ovog člana dostavlja dokaz o akreditaciji organu uprave i Akreditacionom tijelu Crne Gore (u daljem tekstu: Akreditaciono tijelo).

Ocjenjivanje verifikatora

Član 54

U postupku akreditacije, kao i u postupku nadzora nad radom akreditovanih verifikatora, Akreditaciono tijelo ocenjuje:

- 1) ispunjenost uslova propisanih zakonom kojim se uređuje akreditacija;
- 2) ispunjenost uslova propisanih ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
- 3) kompetentnost za vršenje verifikacije u skladu sa ovim zakonom;
- 4) ispunjenost uslova propisanih harmonizovanim međunarodnim standardima akreditacije; i
- 5) da li se verifikacija vrši u skladu sa ovim zakonom.

Zahtjev za akreditaciju

Član 55

Uz zahtjev za akreditaciju, podnosilac dostavlja dokumentaciju propisanu zakonom kojim se uređuje akreditacija i drugim opštim aktima Akreditacionog tijela, kao i podatke relevantne za: ocjenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, ocjenu postupka verifikacije kao i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore iz propisa donijetog na osnovu ovog zakona.

Bliže uslove koje u pogledu kadra i opreme, treba da ispunjava pravno lice iz člana 35 stav 2 ovog zakona, dodatne kriterijume za ocjenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, djelatnosti za koje akredituju verifikatori, ocjenu postupka verifikacije i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore, kao i kriterijume za ocjenu kompetentnosti nezavisnog revizora iz člana 36 ovog zakona propisuje Ministarstvo.

Vanredno ocjenjivanje

Član 56

Akreditaciono tijelo može da sprovedi vanredno ocjenjivanje verifikatora kako bi osiguralo da verifikator ispunjava zahtjeve ovog zakona.

Kako bi akreditacionom tijelu omogućio utvrđivanje potrebe za vanrednim ocjenjivanjem, verifikator odmah obavještava akreditaciono tijelo o svim važnim promjenama koje se odnose na bilo koji aspekt njegovog statusa ili rada i bitne su za njegovu akreditaciju.

Proširenje obima akreditacije

Član 57

Akreditaciono tijelo, na zahtjev verifikatora za proširenje opsega u akreditacije, obavlja potrebne aktivnosti kako bi utvrdilo ispunjava li verifikator zahtjeve iz člana 55 ovog zakona za proširenje obima njegove akreditacije.

Kontrola rada verifikatora

Član 58

Akreditaciono tijelo vrši kontrolu nad radom verifikatora u skladu sa godišnjim programom nadzora za narednu godinu i dostavlja Ministarstvu izvještaj o realizaciji nadzora do 1. juna tekuće za prethodnu godinu.

Program nadzora nad radom verifikatora sadrži popis verifikatora koje je akreditovalo i koji su ga obavijestili da nameravaju da sprovedu verifikaciju.

Sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Administrativne mjere i obavještavanje o obimu akreditacije verifikatora

Član 59

Akreditaciono tijelo može da suspenduje, povuče ili smanji obim akreditacije verifikatora ako verifikator ne ispunjava uslove propisane ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje akreditacija.

Akreditaciono tijelo suspenduje akreditaciju ili smanjuje obim akreditacije ako je verifikator:

- 1) ozbiljno prekršio zahtjeve propisane ovim zakonom;
- 2) uporno i u više navrata nije ispunjavao zahtjeve iz ovog zakona; i/ili
- 3) prekršio zahtjeve propisane zakonom kojim se uređuje akreditacija i uslove iz pravila akreditacije i drugih akata Akreditacionog tijela;

Akreditaciono tijelo povlači akreditaciju, ako:

- 1) verifikator nije otklonio uzroke zbog kojih je donešena odluka o suspenziji akreditacije;
- 2) je verifikator namjerno dao pogrešne informacije ili prikrio informacije od značaja za akreditaciju;
- 3) je član najvišeg rukovodstva verifikatora oglašen krivim za prevaru.

Protiv odluke Akreditacionog tijela o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije u skladu sa st. 2 i 3 može se podnijeti žalba Akreditacionom tijelu u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje oblast akreditacije.

Akreditaciono tijelo obavještava Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora, odnosno o prekidu suspenzije ili promjeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe.

Prigovor na rad verifikatora

Član 60

Ministarstvo, organ uprave, operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, brodarsko društvo ili druga zainteresovana strana može da uputi prigovor na rad verifikatora Akreditacionom tijelu.

Ako Akreditaciono tijelo od zainteresovanih strana primi prigovor koji se odnosi na rad verifikatora, u roku od 90 dana od dana prijema prigovora:

- 1) odlučuje o osnovanosti prigovora;
- 2) obezbjeđuje da predmetni verifikator dobije mogućnost da iznese svoje primjedbe;

- 3) preduzima odgovarajuće mjere za rješavanje prigovora;
- 4) evidentira prigovor i preduzete mjere; i
- 5) odgovara na prigovor.

Razmjena informacija

Član 61

Ako je Akreditaciono tijelo verifikatoru odredilo administrativne mjere u skladu sa članom 59 ovog zakona ili ako je suspenzija akreditacije prekinuta ili je odlukom o žalbi promijenjena odluka Akreditacionog tijela o određivanju administrativnih mjera, Akreditaciono tijelo o tome obavlja:

- 1) Ministarstvo i organ uprave;
- 2) nadležni organ i Akreditaciono tijelo drugih država u kojima verifikator sprovodi verifikaciju.

Organ uprave svake godine Akreditacionom tijelu dostavlja sljedeće podatke:

- 1) relevantne rezultate provjere izvještaja operatora stacionarnog postrojenja ili operatora vazduhoplova ili izvještaja regulisanog subjekta i odgovarajuća verifikovane izvještaje, a posebno za svaku utvrđenu neusklađenost verifikatora s ovom zakonom;
- 2) rezultate inspeksijskog nadzora operatora stacionarnog postrojenja, operatora vazduhoplova ili regulisanog subjekta ako su ti rezultati relevantni za Akreditaciono tijelo s obzirom na akreditaciju i nadzor verifikatora ili ako ti rezultati uključuju bilo kakvu utvrđenu neusklađenost verifikatora sa ovim zakonom;
- 3) rezultate provjere interne verifikacione dokumentacije verifikatora ako je organ uprave internu verifikacionu dokumentaciju ocijenio u skladu sa članom 33 stav 7 ovog zakona;
- 4) prigovore koje je organ uprave primio u vezi sa radom verifikatora.

Ako informacije iz stava 1 dokazuju da je organ uprave utvrdio neusklađenost verifikatora sa ovim zakonom, Akreditaciono tijelo dostavljanje tih informacija smatra prigovorom protiv verifikatora u smislu člana 60 ovog zakona.

VII. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE NA NACIONALNOM NIVOU, UBLAŽAVANJU KLIMATSKIH PROMJENA I PRILAGOĐAVANJU NA KLIMATSKIE PROMJENE

Sistem inventara gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora i sistem politika, mjera i projekcija emisija gasova sa efektom staklene bašte i mjera za prilagođavanje na klimatske promjene

Član 62

Radi obezbjeđivanja pravovremenosti, transparentnosti, tačnosti, dosljednosti, uporedivosti i potpunosti informacija o emisijama i inventaru gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora, uspostavlja se, održava i kontinuirano unapređuje sistem inventara gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora.

Radi obezbjeđivanja pravovremenosti, transparentnosti, tačnosti, dosljednosti, uporedivosti i potpunosti informacija o politikama, mjerama i projekcijama emisija gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i uklanjanju pomoću ponora, kao i mjerama za prilagođavanje na klimatske promjene uspostavlja se, održava i kontinuirano unapređuje sistem politika, mjera i projekcija emisija gasova sa efektom staklene bašte, mjera za prilagođavanje na klimatske promjene, i finansiranja politika i mjera u oblasti ublažavanja i mjera prilagođavanja na klimatske promjene.

Sistemi iz st. 1 i 2 ovog člana podrazumijevu institucionalne, pravne i proceduralne mehanizme za izvještavanje o inventaru emisija, uklanjanju pomoću ponora, politikama, mjerama i projekcijama antropogenih emisija, mjerama prilagođavanja na klimatske promjene, kao finansiranja politika i mjera u oblasti ublažavanja i mjera prilagođavanja na klimatske promjene.

Organi državne uprave, organi lokalne uprave i druga pravna lica, nadležni za poslove zaštite životne sredine dužni su da vrše procjenu efekata politika i mjera na nivo emisija gasova sa efektom staklene bašte iz svoje nadležnosti i o njima izvještavaju Ministarstvo.

Način funkcionisanja sistema iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Vlada.

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 63

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: inventar), uključujući i uklanjanje pomoću ponora, izrađuje organ uprave primjenom metodologija dobre prakse u skladu sa Pariskim sporazumom.

U cilju izrade inventara, organ uprave izrađuje procijenjeni inventar do 31. jula svake godine za period zaključno sa godinom koja prethodi tekućoj godini i dostavlja Energetskoj zajednici bez odlaganja.

Konačni izvještaj o inventaru izrađuje se svake godine za period od dvije godine koje prethode tekućoj godini.

Konačni izvještaj o inventaru Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice do 15. marta a preliminarne podatke o inventaru do 15. januara svake godine.

Inventar i izvještaj o inventaru Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (u daljem tekstu: UNFCCC) do 15. aprila svake godine.

Podaci za izradu inventara emisija prikupljaju se na osnovu godišnjeg plana prikupljanja podataka koji donosi Ministarstvo.

Vlada utvrđuje listu gasova sa efektom staklene bašte.

Organi državne uprave i druga pravna lica koji upravljaju informacionim sistemima i bazama podataka nadležnim za poslove životne sredine, šumarstva, otpada, zaštite prirode, statistike, poljoprivrede, energetike, ekonomije, vodoprivrede, saobraćaja i prostornog planiranja kao i privredni subjekti koji sadrže podatke potrebne za izradu inventara dužni su da dostave podatke organu uprave u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara.

Radi unapređenja kvaliteta inventara organ uprave izrađuje plan obezbjeđenja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka i dostavlja ga Ministarstvu na saglasnost do 15. decembra tekuće godine.

Način izrade i sadržaj inventara i izvještaja o inventaru, kao i preliminarne inventara, listu gasova sa efektom staklene bašte za izradu inventara, način ocjene izvještaja, vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja za potrebe određivanja podataka iz inventara, sadržaj godišnjeg plana prikupljanja podataka o djelatnostima po pojedinim sektorima i rokove za dostavljanje podataka, uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte pomoću ponora, način proračuna emisija gasova sa efektom staklene bašte prema sektorima, način kontrole kvaliteta podataka, način i metodologiju praćenja i izvještavanja, kao i sadržaj registra klimatskih promjena, kao i sadržaj izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte propisuje Vlada.

Registar klimatskih promjena

Član 64

Ministarstvo vodi registar klimatskih promjena.

Registar klimatskih promjena je sistematizovana digitalna baza podataka, u kojoj se čuvaju inventari, izvještaji o inventaru, izvještaji o projekcijama i mjerama i tačno računanje nacionalno utvrđenih doprinosa u skladu sa međunarodno potvrđenim sporazumima u oblasti klimatskih promjena.

Registar klimatskih promjena vodi se u elektronskoj formi.

Bliži sadržaj i način vođenja Registra propisuje Ministarstvo.

Dostavljanje podataka za izradu izvještaja

Član 65

Organi državne uprave, organi lokalne uprave i nosioci javnih ovlaštenja nadležni za poslove hidrometeorologije, zaštite životne sredine, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, statistike, rodne ravnopravnosti, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, upravljanja otpadom, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, infrastrukture, prostornog planiranja, zaštite prirode, mora, turizma i zdravlja, koji prikupljaju i/ili posjeduju podatke o djelatnostima po sektorima, u kojima se emituju ili uklanjaju gasovi sa efektom staklene bašte, mjerama za ublažavanje klimatskih promjena, projekcijama emisija gasova sa efektom staklene bašte i mjerama za prilagođavanje na klimatske promjene potrebne za izradu izvještaja iz čl. 66, 67 i 70 ovog zakona dužni su da pravovremeno podatke dostave Ministarstvu, odnosno organu uprave za izradu izvještaja iz čl. 63 i 68 ovog zakona.

Radi unapređenja finansijskog izvještavanja o klimatskim mjerama i aktivnostima, subjekti iz stava 1 ovog člana dužni su uz navedene podatke dostave i podatke o klimatski relevantnim rashodima u svojim budžetima i druge izvore finansiranja tih rashoda.

Za poslove prikupljanja podataka, praćenja i pripreme izvještaja o politikama i mjerama za smanjenje emisija i povećanje ponora gasova sa efektom staklene bašte, projekcija emisija, kao i mjera za prilagođavanje na klimatske promjene Ministarstvo koristi elektronsku programsku opremu (internet aplikaciju) koja omogućava elektronski unos, obradu i prikazivanje podataka.

Vrste, način, rokove i metodologiju za dostavljanje podataka iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i sadržaj i način uspostavljanja aplikacije iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izvjestavanje u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima

Član 66

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz međunarodno potvrđenih ugovora u oblasti klimatskih promjena, Ministarstvo priprema Nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama i Dvogodišnji izvještaj o transparentnosti u skladu sa Pariskim sporazumom.

Izvještaje iz stava 1 ovog člana na predlog Ministarstva usvaja Vlada.

Ministarstvo dostavlja izvještaje Sekretarijatu UNFCCC.

Izvjestavanje o politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena

Član 67

Ministarstvo priprema izvještaj o sprovođenju Strategije i Akcionog plana i politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana se izrađuje na svake dvije godine i dostavlja Vladi na usvajanje.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici.

Usvojeni izvještaj se dostavlja bez odlaganja Sekretarijatu Energetske zajednice.

Način i metodologiju izrade, kao i sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izrada projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 68

Projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova izrađuje organ uprave.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, organ uprave može za potrebe izrade projekcija antropogenih emisija ovlastiti pravno lice koje ima iskustvo u izradi projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte na osnovu javnog poziva koji se raspisuje u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabavke.

Projekcije iz stava 1 ovog člana se izrađuju na svake dvije godine.

Projekcije iz stava 1 ovog člana i sve relevantne procjene troškova i efekata politika i mjera za ograničavanje emisija gasova sa efektom staklene bašte sa relevantnim tehničkim izvještajima na kojima su one zasnovane, uključujući opise modela i metodoloških pristupa koji su korišćeni, definicija i osnovnih pretpostavki, organ uprave objavljuje na svojoj internet stranici.

Projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice do 15. marta svake druge godine.

U slučaju promjena informacija dostavljenih u skladu sa stavom 5 ovog člana Ministarstvo može dostaviti Sekretarijatu Energetske zajednice ažurirane informacije do 15. marta godine koja slijedi godini izrade prethodnih projekcija antropogenih emisija.

Način i metodologiju izrade projekcija emisija, sadržaj izvještaja o projekcijama, rokove za izradu i dostavljanje projekcija, objavljivanje projekcija i pratećih podataka propisuje Ministarstvo.

Podnošenje izvještaja Evropskoj komisiji

Član 69

Ministarstvo svake godine Evropskoj komisiji podnosi izvještaj o dodjeli emisionih kredita, funkcionisanju registara emisionih kredita, primjeni mjera za sprovođenje praćenja i izvještavanja, verifikacije i akreditacije.

Ministarstvo podnosi Evropskoj komisiji izvještaj o sprovođenju aukcije iz člana 45 stav 2 ovog zakona, a posebno u odnosu na pravičnost i otvorenost pristupa, transparentnost, formiranje cijena, kao i tehničke i operativne aspekte aukcije.

Izvještaj iz stava 2 ovog člana dostavlja se u roku od 30 dana od dana sprovođenja aukcije.

Izvještavanje o sprovođenju Strategije prilagođavanja i mjerama prilagođavanja na klimatske promjene

Član 70

Izvještavanje o sprovođenju Strategije prilagođavanja i mjerama prilagođavanja na klimatske promjene vrši se u skladu sa odredbama Pariskog sporazuma.

Ministarstvo izrađuje Izvještaj iz stava 1 ovog člana na svake dvije godine i dostavlja Vladi na usvajanje.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici.

Usvojeni izvještaj se dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice do 15. marta svake druge godine i drugim međunarodnim organizacijama u skladu sa obavezama koje proizilaze iz potvrđenih ugovora.

Način i metodologiju praćenja i izvještavanja, kao i sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Osnivanje radnog tijela

Član 71

Za potrebe praćenja izrade izvještaja iz čl. 63, 66, 67 i 70 ovog zakona, davanja mišljenja na ove izvještaje, učešće u reviziji ovih izvještaja osniva se Radno tijelo za međusektorsku koordinaciju za politiku i mjere za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje na klimatske promjene.

Radno tijelo iz stava 1 ovog člana se na predlog Ministarstva osniva odlukom Vlade.

Predsjednik i članovi Radnog tijela iz stava 1 ovog člana se imenuju iz reda organa državne uprave nadležnih za poslove zaštite životne sredine, hidrometeorologije, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, statistike, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, upravljanja otpadom, finansija, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, infrastrukture, prostornog planiranja, zaštite prirode, mora, turizma i zdravlja, organa lokalne uprave, naučnih, stručnih, javnih i drugih radnika, udruženja poslodavaca, predstavnika udruženja civilnog društva koje djeluju u oblasti klimatskih promjena i predstavnika mladih.

Način rada i odlučivanja radnog tijela uređuje se odlukom o osnivanju.

Članovima Radnog tijela pripada naknada za rad.

Naknada za rad iz stava 5 ovog člana obezbjeđuju se iz sredstava iz člana 84 stav 3 ovog zakona.

Administrativne i tehničke poslove za Radno tijelo iz stava 1 ovog člana vrši Ministarstvo.

VIII. GEOLOŠKO SKLADIŠTENJE

Geološko skladištenje ugljendioksida

Član 72

Geološko skladištenje ugljendioksida zabranjeno je na teritoriji Crne Gore, odnosno u njenim teritorijalnim vodama, vodnim tijelima, isključivoj ekonomskoj zoni i epikontinentalnom pojasu.

Zabrana iz stava 1 ovog člana odnosi se i na planirano geološko skladištenje ugljendioksida u količinama manjim od ukupno 100 kilotona koje se preduzima radi istraživanja, razvoja ili ispitivanja novih proizvoda i postupaka, skladištenje ugljendioksida u geoprostoru odnosno kompleksu za skladištenje, koji se većim dijelom nalazi izvan teritorije Crne Gore, odnosno njenih teritorijalnih voda, vodnih tijela, isključive ekonomske zone i epikontinentalnog pojasa, a koji zadire u navedena područja.

Prekogranični transport ugljendioksida radi skladištenja

Član 73

Prekogranični transport ugljendioksida, radi skladištenja može se vršiti preko teritorije Crne Gore ako postoji izgrađena infrastruktura za prekogranični transport ugljendioksida u skladu sa zakonom.

Pristup transportnoj mreži

Član 74

Operater industrijskog postrojenja ima pravo pristupa transportnoj mreži ugljendioksida radi prekograničnog skladištenja ugljendioksida.

Pristup transportnoj mreži ugljendioksida se odobrava na transparentan i nediskriminatoran način imajući u vidu:

- kapacitet transportne mreže koji je na raspolaganju ili će izvjesno biti na raspolaganju;
- procjena smanjenja emisija ugljendioksida koji se namjerava postići kaptažom i skladištenjem ugljendioksida u odnosu na ukupna obavezna smanjenja;
- obavezu odbijanja pristupa ako postoje tehničke smetnje koje se ne mogu prevazići iz opravdanih razloga; i
- potrebu da se poštuju opravdani interesi i razumne potrebe operatera transportne mreže i svih drugih korisnika mreže i relevantnih pratećih pogona koji mogu biti pod uticajem odobrenja pristupa.

Operater transportne mreže može da odbije zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta uz detaljno obrazloženje.

Operater transportne mreže koji je odbio zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti sa određenim područjem dužan je da izvrši neophodna poboljšanja mreže ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja, pod uslovom da to neće izazvati negativan uticaj na bezbjednost transporta u pogledu očuvanja životne sredine.

Bliže uslove pristupa transportnoj mreži i kriterijume za prihvatanje tokova ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

Rješavanje sporova

Član 75

Sporove u vezi sa pristupom transportnim mrežama i geoprostorima za skladištenje ugljendioksida van Crne Gore rješava nezavisno tijelo koje ima pristup svim relevantnim informacijama vodeći računa o javnom interesu i broju stranaka koje mogu biti uključene u pregovore o pristupu.

Prekogranični sporovi iz stava 1 ovog člana rješavaju se prema važećem pravu države koja ima jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida.

Ako jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida ima više država, neophodno je obezbijediti učešće i saradnju svih zainteresovanih strana.

Skladištenje ugljendioksida kod termoenergetskih objekata

Član 76

Privredna društva koja proizvode električnu energiju u termoenergetskom postrojenju sa izlaznom snagom od 300 MW i više, dužna su da izrade studiju o kaptaži i zbrinjavanju ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sadrži: način zbrinjavanja, mjesto gdje će se skladištiti ugljendioksid, tehničku i ekonomsku opravdanost izgradnje infrastrukture za transport ugljendioksida i opis uređaja za kaptažu.

Ako studija iz stava 1 ovog člana pokaže da postoji odgovarajući geoprostor za prekogranično skladištenje ugljendioksida i da je izgradnja objekata, uređaja i opreme za kaptažu i prekogranični transport ugljendioksida ekonomski opravdana, operater termoenergetskog postrojenja dužan je da predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptažu i komprimovanje ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sastavni je dio elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i odobrava se u skladu sa posebnim zakonom.

IX. SUPSTANCE KOJE OŠTEĆUJU OZONSKI OMOTAČ I FLUOROVANI GASOVI

Zaštita ozonskog omotača

Član 77

Postepeno smanjivanje i ukidanje upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovani gasovi sa efektom staklene bašte sprovodi se nadzorom upotrebe tih supstanci, zabranom korišćenja proizvoda i opreme koji sadrže te supstance ili od njih zavise, smanjivanjem curenja iz proizvoda, prikupljanjem i

uništavanjem tih supstanci i drugim mjerama koje na troškovno efikasan način doprinose zaštiti ozonskog omotača u skladu sa ovim zakonom.

Proizvodnju, stavljanje u promet, upotrebu, uvoz i izvoz, ograničenja uvoza i izvoza supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte i opreme i proizvoda koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci i gasova proizvedeni, postupno smanjivanje potrošnje tih supstanci i gasova, opreme i proizvoda, način određivanja godišnjih kvota za uvoz i rokove njihovog isključivanja iz upotrebe, kao i izuzeća od ograničenja uvoza za posebne namjene, postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte, postupanje i sa opremom i proizvodima koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci i gasova proizvedeni, postupanje sa tim supstancama i gasovima nakon prestanak upotrebe proizvoda koji ih sadrže, način njihovog prikupljanja, korišćenja, reciklaže, regeneracije, trajnog odlaganja i uništavanja, provjere curenja, označavanje supstanci i gasova, opreme i proizvoda, izvještavanje, vođenje evidencije i mrežnih aplikacija o njihovoj potrošnji, upotrebi, uvozu, izvozu, stavljanju u promet, način obračuna troškova prikupljanja reciklaže i regeneracije supstanci i gasova, kao i listu supstanci koje oštećuju ozonski omotač, fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte i alternativnih supstanci propisuje Vlada.

Dozvola za uvoz, odnosno izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova

Član 78

Uvoz, odnosno izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte vrši se samo na osnovu dozvole organa uprave.

O izdatim dozvolama iz stava 1 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Pravno lice, odnosno preduzetnik koje vrši uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte dužno je prodavati te supstance i gasove samo pravnim licima /preduzetnicima koji posjeduju dozvolu iz člana 79 stav 1 ovog zakona.

Bliži način, uslove i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana i sadržaj evidencije iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze pravnih lica i preduzetnika

Član 79

Djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance mogu da obavljaju pravna lica i preduzetnici na osnovu dozvole organa uprave.

Prikupljene supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte koje se ne mogu reciklirati u postupku održavanja i/ili popravke proizvoda i opreme i koje su prikupljene pri isključivanju proizvoda i opreme iz upotrebe predaju se pravnom licu koje ima dozvolu organa uprave za obavljanje djelatnosti rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte.

Dozvole iz st. 1 i 2 ovog člana se izdaju na period od pet godina.

Organ uprave će oduzeti dozvole iz st. 1 i 2 ovog člana ako pravno lice prestane da ispunjava propisane uslove.

O izdatim dozvolama iz st. 1 i 2 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Bliži način, uslove i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvola iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Evidencija i dostavljanje podataka

Član 80

Pravno lice koje uvozi, odnosno izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance i proizvode i opremu koji sadrže fluorovane gasove vodi evidenciju o uvozu, odnosno izvozu supstanci, gasova, proizvoda i opreme i podatke iz evidencije dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 7 stav 2 ovog zakona.

Pravno lice/preduzetnik iz člana 79 stav 1 ovog zakona vodi evidenciju o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima i podatke iz evidencije dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona.

Pravno lice/preduzetnik, odnosno korisnik ili vlasnik proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance dužno je da

te proizvode i opremu prijavi organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona.

Stručno osposobljavanje

Član 81

Lice koje obavlja djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance dužno je završiti obuku i položiti stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti na način i prema programu stručnog osposobljavanja (u dalje tekstu: Program).

Troškove organizacije obuke i polaganja stručnog ispita plaća polaznik obuke.

Sprovođenje programa obuke i stručnog ispita može da vrši pravno lice koja ispunjava propisane uslove u pogledu kadrova, opreme i prostora.

Ispunjenost uslova iz stava 3 ovog člana utvrđuje i saglasnost za sprovođenje Programa izdaje organ uprave.

Saglasnost iz stava 4 ovog člana izdaje se na period od pet godina.

Organ uprave će oduzeti saglasnost iz stava 5 ovog člana ako je izdata na osnovu neistinitih i netačnih podataka, ako pravno lice prestane da ispunjava propisane uslove, odnosno ako se obuka ne sprovodi prema programu iz stava 1 ovog člana.

Potvrdu o završenoj obuci i položenom stručnom ispitu izdaje pravno lice iz stava 3 ovog člana.

Organ uprave izdaje Uvjerenje o stručnoj osposobljenosti lica iz stava 1 ovog člana na osnovu potvrde iz stava 7 ovog člana.

Uvjerenje iz stava 8 ovog člana se izdaje na period od pet godina.

O izdatim uvjerenjima iz stava 8 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Evidenciju pravnih lica za sprovođenje programa obuke i polaganja stručnog ispita vodi organ uprave.

Sadržaj programa iz stava 1 ovog člana, trajanje, uslove za pohađanje programa, način polaganja stručnog ispita, uslove u pogledu kadrova, opreme i prostora, sastav komisije za polaganje ispita, dokumentacija koja se podnosi uz zahtjev za polaganje ispita, visinu troškova obuke i polaganja ispita, nivo stručnog osposobljavanja, uslove za izdavanje i produženje uvjerenja i obrazac istog propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete.

Zabrane

Član 82

Zabranjuje se:

- 1) proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 2) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte, odnosno proizvoda koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i njegovim amandmanima, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu potpisnice protokola;
- 3) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole organa uprave;
- 4) uvoz i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 5) ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u životnu sredinu;
- 6) punjenje sistema koji koriste fluorovane gasove sa efektom staklene bašte supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 7) ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 8) uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 9) stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte;
- 10) uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Izuzetno od stava 1 tačka 10 ovog člana uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač dozvoljen je kada ove supstance potiču iz postrojenja za regeneraciju.

X. FINANSIRANJE

Sredstva za finansiranje zaštite od negativnog uticaja klimatskih promjena

Član 83

Sredstva za ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje na klimatske promjene i zaštitu ozonskog omotača obezbjeđuju se Budžetom Crne Gore, budžetima jedinica lokalne samouprave, kao i iz drugih izvora u skladu sa ovim zakonom.

Sredstva iz stava 1 ovog člana koriste se za finansiranje:

- 1) obaveza prema međunarodnim ugovorima;
- 2) mjera i programa za ublažavanje klimatskih promjena;
- 3) mjera i programa za prilagođavanje na klimatske promjene;
- 4) mjera i programa za zaštitu ozonskog omotača;
- 5) istraživanja i razvoja u oblasti izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, i
- 6) stručnih i naučnih istraživanja potrebnih za ostvarivanje ciljeva ovoga zakona.

Drugi izvori iz stava 1 ovog člana su: donacije, zajmovi, sredstva državne pomoći, sredstva međunarodne pomoći, kao i sredstva stranih ulaganja namijenjenih za zaštitu ozonskog omotača, ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje na klimatske promjene.

Sredstva od prodaje emisijih kredita

Član 84

Finansijska sredstva prikupljena od prodaje emisijih kredita putem javne aukcije uplaćuju se na poseban račun Eko-fonda.

Finansijska sredstva prikupljena od prodaje emisijih kredita putem javne aukcije koriste se za sljedeće namjene:

- 1) smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz antropogenih izvora;
- 2) prilagođavanje na klimatske promjene u ranjivim sektorima;
- 3) finansiranje obnovljivih izvora energije radi ispunjenja ciljeva povećanja udjela obnovljivih izvora energije;
- 4) finansiranje povećanja zaliha ugljenika u šumama, održivog korišćenja šumskih resursa i drvnih proizvoda;
- 5) sprovođenje aktivnosti za zaštitu i spašavanje/smanjenje rizika od katastrofa koji nastaju kao posljedica klimatskih promjena;
- 6) podsticanje prelaska na saobraćaj sa niskim emisijama i veće korišćenje vozila javnog prevoza;
- 7) finansiranje istraživanja i razvoja namijenjenih ublažavanju klimatskih promjena i prilagođavanju na klimatske promjene;
- 8) finansiranje istraživanja i razvoja u području energetske efikasnosti i čistih tehnologija;
- 9) finansiranje istraživanja i razvoja u oblasti izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i izvještavanja iz sektora korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva;
- 10) podsticanje unapređenja energetske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije;
- 11) podrška planiranju i sprovođenju procesa pravedne tranzicije u djelatnostima koje su najviše pogođene tranzicijom;
- 12) obezbjeđivanje finansijske podrške za mjere koje doprinose smanjivanju energetskog siromaštva;
- 13) finansiranje drugih mjera utvrđenih akcionim planovima za sprovođenje strateških dokumenata propisanih ovim zakonom.

Izuzetno od stava 1 ovoga člana 10% finansijskih sredstava dobijenih od prodaje emisijih kredita putem javne aukcije koriste se za razvoj djelatnosti Eko-fonda, pokrivanje troškova u vezi sa administriranjem sistema trgovanja emisijama, upravnih poslova u vezi sa aukcijom emisijih kredita, funkcionisanja Registra emisijih kredita, praćenja izvještavanja o emisijama i drugih stručnih poslova u vezi izvještavanjem o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, pripreme vodiča o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz člana 32 ovog zakona, kao i drugih aktivnosti vezanih za ublažavanje i prilagođavanje na klimatske promjene.

Ministarstvo priprema Plan korišćenja sredstava iz stava 1 ovog člana.

Plan iz stava 3 ovog člana donosi Vlada na period od pet godina.

Vlada može da donese odluku da se najviše 25% sredstava prikupljenih od prodaje emisijih kredita putem javne aukcije u toku jedne godine koriste za finansijske mjere za podršku djelatnostima iz sektora odnosno podsektora koji se smatraju izloženima značajnom riziku od izmještanja emisija gasova sa efektom staklene bašte u treće zemlje, zbog troškova vezanih za emisije gasova sa efektom staklene bašte ugrađenih u cijene električne energije, u svrhu kompenzacije tih troškova.

Eko-naknade za ozonski omotač

Član 85

Eko-naknade su naknade zbog štetnog uticaja na ozonski omotač koje se plaćaju po principu "zagađivač plaća".

Pravna lica/preduzetnici koja uvoze supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili fluorovane gasove dužna su da plaćaju eko-naknade iz stava 1 ovog člana.

Finansijska sredstva prikupljena od naplate eko-naknada, uplaćuju se na poseban račun Eko-fonda i koriste se za pokrivanje troškove rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije ili uništavanja ovih supstanci i gasova, kao i za zamjenu uređaja i opreme koja koristi supstance koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovane gasove sa efektom staklene bašte sa tehnologijama, odnosno opremom koja ne oštećuje ozonski omotač i ne utiče na klimatske promjene.

Visinu, način obračuna i plaćanja naknada iz stava 2 ovog člana propisuje Vlada.

Naknade za emisije ugljen-dioksida u životnu sredinu

Član 86

Pravna lica i preduzetnici koji u okviru svoje djelatnosti imaju u vlasništvu ili koriste pojedinačni stacionarni izvor emisije ugljendioksida, kao i stacionarna postrojenja koja su isključena iz sistema trgovanja emisijim kreditima iz člana 50 ovog zakona, plaćaju naknadu za ekvivalentne emisije ugljendioksida u životnu sredinu (CO₂ eq).

Izuzetno od stava 1 ovog člana, operater stacionarnog postrojenja koji posjeduje dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte iz člana 19 ovog zakona, i dužan je da obezbijedi emisijni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida koju ostvaruje u skladu sa članom 16 ovog zakona, ne plaća naknadu za emisije ugljendioksida u životnu sredinu.

Naknade iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na emisije ugljendioksida (CO₂) koje nastaju:

- sagorijevanjem goriva od biomase;
- sagorijevanjem biorazgradivog otpada;
- spaljivanjem otpadnog mulja.

Finansijska sredstva prikupljena od naplate naknada iz stava 1 ovog člana, uplaćuju se na poseban račun Eko-fonda i koriste se za projekte ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promjene na koje saglasnost daje Ministarstvo.

Bliži kriterijumi i mjerila za utvrđivanje obveznika naknade za ekvivalentne emisije ugljendioksida u životnu sredinu (CO₂ eq), bliži kriterijumi i korektivni koeficijenti na osnovu kojih se obračunava naknada, izuzeća od plaćanja naknada, način i rokovi obračunavanja i plaćanja naknada propisuje Vlada.

Izveštavanje o korišćenju sredstava

Član 87

Eko-fond dostavlja Ministarstvu izvještaj o korišćenju sredstava prikupljenih od prodaje emisijih kredita putem javne aukcije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.

Izveštaj o korišćenju sredstava iz stava 1 ovog člana Ministarstvo podnosi Vladi.

Ministarstvo podnosi Izvještaj iz stava 1 ovog člana Sekretarijatu Energetske zajednice do 31. jula svake godine i informacije o podršci zemljama u razvoju do 30. septembra svake godine.

Korisnici sredstava

Član 88

Sredstva iz člana 84 stav 1 ovog zakona mogu da koriste: organi državne uprave, organi lokalne samouprave, privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici, nevladine organizacije i državljani Crne Gore (u daljem tekstu: korisnik).

Korisnik mora da ima sjedište, odnosno prebivalište u Crnoj Gori.

XI. NADZOR

Nadležnost za vršenje nadzora

Član 89

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, vrši Ministarstvo, drugi organi državne uprave i organi uprave u skladu sa zakonom.

Inspeksijski nadzor vrše ekološki, tržišni, carinski i inspektor za sigurnost plovidbe u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Obaveze i ovlašćenja ekološkog inspektora

Član 90

U vršenju poslova inspeksijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- 1) da li je operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, odnosno regulisani subjekat pribavio dozvolu od organa uprave;
- 2) da li operater stacionarnog postrojenja, odnosno regulisani subjekat ispunjava uslove utvrđene dozvolom;
- 3) da li je operater stacionarnog postrojenja promijenio tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, proširio postrojenje, povećao ili smanjio kapacitete, vrstu goriva, sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju i ulaznu toplotnu snagu;
- 4) da li je operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo uspostavio evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) da li operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina;
- 6) da li operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova;
- 7) da li brodovi koji dolaze u luku ili polaze iz luke u nadležnosti Crne Gore ili se nalaze u njoj posjeduju valjan dokument o usklađenosti;
- 8) postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte i proizvodima koji sadrže te supstance i gasove ili su pomoću njih proizvedeni;
- 9) da li se uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte vrši na osnovu dozvole organa uprave;
- 10) da li se djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance obavlja uz dozvolu organa uprave;
- 11) da li se djelatnost rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte obavlja uz dozvolu organa uprave;
- 12) da li su lica koja obavljaju djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance završila obuku i položila stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti;
- 13) da li je pravno lice koje uvozi/izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte uspostavilo evidenciju o uvozu/izvozu supstanci i gasova;
- 14) da li je pravno lice/preduzetnik koje obavlja djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda uspostavilo evidenciju o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima.

U vršenju poslova ekološki inspektor je obavezan da:

- 1) zabrani djelatnost postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, odnosno regulisanom subjektu ako se utvrdi da se djelatnost obavlja bez dozvole organa uprave;
- 2) naredi operateru stacionarnog postrojenja koji obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte, odnosno regulisanom subjektu da podnese zahtjev za dobijanje dozvole za emitovanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, ako isti nije dostavljen;
- 3) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brodarskom društvu da vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte na način utvrđen planom praćenja;
- 4) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brodarskom društvu da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brodarskom društvu da čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina;
- 6) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brodarskom društvu da redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova;
- 7) zabrani postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte i proizvodima i opremom koji sadrže te supstance i gasove ili su pomoću njih proizvedeni, suprotno ovom zakonu;
- 8) zabrani proizvodnju supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 9) zabrani uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole organa uprave;
- 10) zabrani uvoz i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 11) zabrani ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u životnu sredinu;
- 12) zabrani punjenje sistema koji koriste fluorovane gasove sa efektom staklene bašte supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 13) zabrani ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 14) zabrani uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 15) zabrani stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte;
- 16) zabrani uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 17) zabrani djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene ili alternativne supstance bašte licima koja nijesu završila obuku i položiti stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti na način i prema programu stručnog osposobljavanja.
- 18) zabrani djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance bez dozvole organa uprave;
- 19) zabrani djelatnost rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole organa uprave;
- 20) naredi pravnom licu koje uvozi/izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte da uspostavi evidenciju o uvozu/izvozu supstanci i gasova;
- 21) naredi pravnom licu, odnosno preduzetniku koje obavlja djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda da uspostavi evidenciju o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima;
- 22) naredi pravnom licu, odnosno preduzetniku, odnosno korisniku ili vlasniku proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i

alternativne supstance da te proizvode i opremu prijavi organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 79 stav 2 ovog zakona.

Obaveze i ovlašćenja tržišnog inspektora

Član 91

U vršenju inspekcijskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor i drugim posebnim zakonima, tržišni inspektor ima obavezu i ovlašćenje da:

- 1) utvrdi da li je prodavac koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja na jasno vidljiv način učinio dostupnim informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model novog putničkog vozila;
- 2) utvrdi da li je pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila o svom trošku obezbijedio vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida;
- 3) utvrdi da li je pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila obezbijedio da sva promotivna literatura sadrži podatke o potrošnji goriva i emisiji ugljendioksida modela novog putničkog vozila na koje se odnosi;
- 4) utvrdi da li su prisutne oznake, simboli ili natpisi koji se odnose na potrošnju goriva ili emisiju ugljendioksida na oznakama (naljepnicama) na vozilima, posterima ili displejima istaknutim na mjestima prodaje ili vodičima o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida ili u drugoj promotivnoj literaturi i materijalima koji mogu dovesti u zabunu potencijalne kupce modela novih putničkih automobila;
- 5) naredi da informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida budu dostupne na mjestu prodaje za svaki model putničkog vozila, na propisan način;
- 6) utvrdi da li je za upotrebljavano vozilo koje se prvi put stavlja u promet u Crnoj Gori izvršena provjera emisija ugljendioksida;
- 7) utvrdi da li su dostupne informacije o emisijama ugljendioksida za svako upotrebljavano vozilo na mjestu prodaje.

Obaveze i ovlašćenja carinskog inspektora

Član 92

U vršenju poslova carinski inspektor je obavezan da kontroliše da li se uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova vrši uz dozvolu organa uprave.

Ako carinski inspektor prilikom kontrole iz stava 1 ovog člana utvrdi nepravilnosti, ima pravo da:

- 1) zabrani uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte pravnom licu i/ili preduzetniku koji ne posjeduje dozvolu organa uprave;
- 2) zabrani uvoz i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 3) zabrani uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 4) zabrani uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Obaveze i ovlašćenja inspektora za sigurnost plovidbe

Član 93

U vršenju poslova inspektor za sigurnost plovidbe u skladu sa zakonom provjerava i da li se na brodu nalazi važeći dokument o usklađenosti.

U vršenju inspekcijskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor i drugim posebnim zakonima, inspektor za sigurnost plovidbe ima pravo da:

- 1) ako brod plovi pod zastavom države članice Evropske unije i uđe u jednu od luka u Crnoj Gori ili se zatekne u nekoj od njenih luka, nakon što dotičnom brodarskom društvu omogućiti izjašnjenje, zadrži brod sve dok brodarsko društvo ne ispunio svoje obaveze praćenja i izvještavanja.
- 2) ako brod koji plovi pod zastavom države koja nije članica Evropske unije nije ispunio obaveze praćenja i izvještavanja tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, nakon što brodarskom društvu omogućiti izjašnjenje, izda nalog o protjerivanju o kojem obavještava Evropsku agenciju za pomorsku sigurnost (EMSA) i državu zastave broda.

- 3) ako brodarsko društvo nije ispunilo obaveze predaje emisijonih kredita tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, izda nalog o protjerivanju o kojem obavještava Evropsku komisiju, Evropsku agenciju za pomorsku sigurnost (EMSA), druge države članice Evropske unije i državu zastave broda.
- 4) ako brod plovi pod zastavom Crne Gore i uđe u jednu od njenih luka ili se zatekne u jednoj od njenih luka, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, zadrži brod sve dok brodarsko društvo ne ispunji obavezu predaje emisijonih kredita.
- 5) zbog izdavanja naloga o protjerivanju, osim za brodove koji plove pod zastavom Crne Gore, brodovima pod odgovornošću brodarskog društva koje nije ispunilo obavezu predaje emisijonih kredita zabrani ulazak u luke u Crnoj Gori sve dok brodarsko društvo ne ispunji svoje obaveze predaje emisijonih kredita.
- 6) zbog izdavanja naloga o protjerivanju, zabrani ulazak broda u luke u Crnoj Gori sve dok brodarsko društvo ne ispunji obaveze praćenja, izvještavanja i/ili predaje emisijonih kredita.

XII. KAZNE ODREDBE

Novčane kazne

Član 94

Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 40.000 eura kazniće se pravno lice ako:

- 1) u roku od 60 dana prije nastanka promjene ne obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, povećanje ili smanjenje kapaciteta, vrste goriva, sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju, ulaznu toplotnu snagu, naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja (član 19 stav 1);
- 2) ne dostavi izmijenjeni plan praćenja u slučaju iz člana 19 stav 1 (član 19 stav 2);
- 3) ne obavijesti organ uprave do 31. decembra svake godine u slučaju djelimičnog prestanka rada postrojenja (član 20 stav 4);
- 4) ne podnese organu uprave ažurirane planove praćenja na odobrenje (član 21 stav 10);
- 5) ne obavijesti organ uprave o svim planiranim promjenama prirode svoje djelatnosti ili goriva koje stavlja u promet, što može zahtijevati izmjenu dozvole, najkasnije do 31. decembra tekuće godine (član 21 stav 11);
- 6) ne sačini i organu uprave dostavi na davanje odobrenja plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova najkasnije 4 mjeseca prije početka vršenja aktivnosti, a nakon dobijanja operativne licence (član 22);
- 7) ne vrši praćenje emisije gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa odobrenim planom praćenja (član 24 stav 1);
- 8) ne dostavi organu uprave na odobrenje plan praćenja najkasnije četiri mjeseca prije nego što započne djelatnost (član 24 stav 2);
- 9) ne unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja (član 24 stav 6);
- 10) o predlozima za izmjenu plana praćenja bez odlaganja ne obavijesti organ uprave (član 25 stav 2);
- 11) ne dostavi organu uprave izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom do 31. decembra tekuće godine u slučaju iz člana 25 stav 3 ovog zakona;
- 12) izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom bez odlaganja ne dostavi na odobrenje organu uprave u slučaju iz člana 25 stav 4 ovog zakona;
- 13) nakon dobijanja odobrenja, ne koristi samo one podatke koji se odnose na izmijenjeni plan praćenja i ne sprovodi cjelokupno praćenje i izvještavanje koristeći samo izmijenjeni plan praćenja od datuma od kojeg je primjenjiv izmijenjeni plan praćenja (član 25 stav 7);
- 14) ne vodi evidenciju o svim izmjenama plana praćenja (član 25 stav 8);
- 15) ne sačini i ne dostavi Agenciji za civilno vazduhoplovstvo na odobrenje plan praćenja emisija ugljendioksida iz vazduhoplova i/ili izvještaj o emisijama ugljendioksida iz vazduhoplova za potrebe programa smanjenja i kompenzacije emisija ugljendioksida iz vazduhoplova (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation – CORSIA) u skladu sa ICAO Aneksom 16 Dio IV (član 27);

- 16) ne obavijesti organ uprave bez odlaganja o prekoračenju praga iz člana 28 stav 2 ovog zakona tokom bilo koje kalendarske godine (član 28 stav 6);
- 17) ne dostavi organu uprave na odobrenje bez odlaganja značajnu izmjenu plana praćenja (član 28 stav 7);
- 18) ne sačini plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i ne izvještava o njima (član 29 stav 1);
- 19) za svaki svoj brod ne prati i ne izvještava o relevantnim parametrima tokom perioda izvještavanja i ne sprovodi ga u svim lukama u nadležnosti Crne Gore i za sva putovanja u luku pristajanja ili iz luke pristajanja u nadležnosti Crne Gore, kao i između luka pristajanja u nadležnosti Crne Gore (član 29 stav 2);
- 20) za svaki od svojih brodova akreditovanom verifikatoru ne podnese plan praćenja u kojem se navodi metoda za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i druge informacije u skladu sa ovim zakonom, u roku od dva mjeseca nakon prvog pristajanja svakog broda u luku u nadležnosti Crne Gore (član 30 stav 1);
- 21) ne dostavi organu uprave plan praćenja za svaki od svojih brodova za koji je verifikator ocijenio da je usklađen sa ovim zakonom (član 30 stav 12);
- 22) ne provjerava najmanje jednom godišnje odražava li plan praćenja prirodu i funkcionisanje broda i može li se metodologija praćenja poboljšati, te na osnovu toga ne vrši izmjenu plana praćenja (član 30 stav 14);
- 23) ne izmijeni plan praćenja u slučajeva iz člana 30 stav 15 ovog zakona;
- 24) ne obavijesti verifikatora, bez odlaganja, o svakom predlogu izmjene plana praćenja (član 30 stav 16);
- 25) nakon prijema obavještenja od verifikatora da je plan praćenja usklađen, ne podnose izmijenjeni plan praćenja organu uprave (član 30 stav 19);
- 26) na mjestu prodaje odnosno iznajmljivanja novog putničkog vozila ne postavi, na jasno vidljiv način, ili u njegovoj blizini ne učini dostupnim informacije o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model putničkog vozila (član 32 stav 1);
- 27) ne obezbijedi da se za svaku marku automobila izloži plakat (ili, u zamjenu, prikaz) s popisom podataka o službenoj potrošnji goriva i službenim specifičnim emisijama ugljendioksida novih modela novih putničkih automobila izloženih ili ponuđenih na prodaju ili leasing na prodajnom mjestu (član 32 stav 5);
- 28) ne obezbijedi da sva promotivna literatura sadrži podatke o službenoj potrošnji goriva i službenoj specifičnoj emisiji ugljendioksida modela putničkih automobila na koje se odnosi (član 32 stav 6);
- 29) u oznakama (naljepnicama) na vozilima, posterima ili displejima istaknutih na mjestima prodaje, vodiču o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i drugoj promotivnoj literaturi i materijalima iz člana 32 stav 2 ovog člana navodi informacije koje bi mogle dovesti u zabunu potencijalne kupce novih putničkih vozila (član 32 stav 7);
- 30) ne ustupi, bez naknade, primjerak vodiča iz člana 30 stav 2 ovog zakona licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila (član 32 stav 9);
- 31) ne dostavi organu uprave verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte do 31. marta tekuće za prethodnu godinu (član 33 stav 1);
- 32) ne dostavi verifikovani izvještaj do 30. aprila tekuće godine za prethodnu godinu (član 33 stav 2);
- 33) u slučaju iz člana 33 stav 3 ovog zakona, organu uprave, bez odlaganja, ne dostavi verifikovani izvještaj, za period od 1. januara tekuće godine do dana prestanka rada;
- 34) ne izvještava jednom godišnje o efektima vazduhoplovstva koji nijesu povezani s emisijama ugljendioksida (član 33 stav 5);
- 35) na zahtjev organa uprave ne omogući pristup internoj verifikacionoj dokumentaciji i drugim relevantnim informacijama u cilju provjere verifikacionog izvještaja (član 33 stav 7);
- 36) u roku od osam dana od dana dostavljanja zahtjeva, ne dostavi organu uprave svu neophodnu dokumentaciju za potrebe izrade konzervativne procjene (član 34 stav 3);
- 37) ne dostavi na zahtjev verifikatora svu dokumentaciju u vezi sa radom postrojenja, djelatnosti regulisanog subjekta odnosno vazduhoplova koja je neophodna za verifikaciju izvještaja (član 35 stav 3);

- 38) u slučaju iz člana 35 stav 6 ovog zakona, organu uprave ne dostavi izmijenjeni plan praćenja na odobrenje u skladu sa članom 25 ovog zakona;
- 39) ako su u verifikovanom izvještaju navedene neusklađenosti ili preporuke za poboljšanje, ne dostavi organu uprave na odobrenje izvještaj o poboljšanju u roku i na način propisanom članom 35 st. 10 i 12 ovog zakona;
- 40) trguje emisijama kreditima i vrši njihov prenos bez dobijanja pozitivnog verifikovanog izvještaja (član 35 stav 13);
- 41) ne dostavi nezavisnom revizoru internu verifikacionu dokumentaciju i verifikovani izvještaj prije izdavanja verifikovanog izvještaja (član 36 stav 1);
- 42) obavlja aktivnosti verifikacije koje podliježu njegovoj reviziji (član 36 stav 4);
- 43) ne dostavi organu uprave godišnji izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i druge relevantne informacije tokom cijelog perioda izvještavanja za svaki brod pod svojom odgovornošću koji je verifikovan kao zadovoljavajući od strane verifikatora (član 38 stav 3);
- 44) u propisanom roku ne dostavi organu uprave izvještaj o objedinjenim podacima o emisijama na nivou društva koji obuhvata emisije u periodu izvještavanja prethodne godine u vezi sa djelatnostima pomorskog saobraćaja za sve brodove u svojoj nadležnosti a koji je verifikovan u skladu sa ovim zakonom (član 38 stav 4);
- 45) ako dođe do promjene broderskog društva, prethodno ne dostavi organu uprave, nadležnom tijelu države zastave za brodove koji plove pod zastavom države članice Evropske unije i novom broderskom društvu verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, na dan što je bliže moguće datumu završetka promjene, a najkasnije u roku od tri mjeseca od promjene, koji obuhvata iste elemente kao izvještaj o emisijama iz člana 35 stav 3 ovog zakona, za period koji odgovara djelatnostima sprovedenim pod njegovom odgovornošću (član 38 stav 11);
- 46) ne posjeduje na brodu koji dolazi u luku ili polazi iz luke u nadležnosti Crne Gore ili se nalazi u njoj i koji je tokom perioda izvještavanja obavio putovanja valjani dokument o usklađenosti do 30. juna godine koja slijedi nakon kraja perioda izvještavanja (član 39 stav 4);
- 47) ne uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (član 43 stav 1);
- 48) ne čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina (član 43 stav 2);
- 49) redovno ne prikuplja i ne vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja (član 43 stav 3);
- 50) ne obavijesti organ uprave do 15. januara svake godine o svakoj promjeni povezanoj s radom postrojenja u prethodnoj kalendarskoj godini koja utiče na dodjelu emisijama kredita postrojenju (član 46 stav 11);
- 51) ne dostavi organu uprave podatke za izradu inventara gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara (član 63 stav 8);
- 52) u slučajevima iz člana 74 stav 4 ovog zakona ne izvrši neophodna poboljšanja mreže ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja;
- 53) u slučaju iz člana 76 stav 3 ovog zakona ne predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptažu i komprimovanje ugljendioksida (član 76 stav 3);
- 54) ne vodi evidenciju uvozu, odnosno izvozu supstanci, gasova proizvoda i opreme i podatke iz evidencije ne dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona (član 80 stav 1);
- 55) ne vodi evidenciju o o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima i podatke iz evidencije ne dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona (član 80 stav 2);
- 56) ne prijavi organu uprave proizvode i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona (član 80 stav 3);
- 57) uvozi i/ili izvozi fluorovane gasove sa efektom staklene bašte, odnosno proizvode koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i njegovim amandmanima, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu potpisnice protokola (član 82 stav 1 alineja 2);

- 58) ispušta fluorovane gasove sa efektom staklene bašte u životnu sredinu (član 82 stav 1 alineja 5);
- 59) uvoz i stavljanje u promet fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu (član 81 stav 1 alineja 8);
- 60) stavlja u promet na malo fluorovane gasove sa efektom staklene bašte (član 82 stav 1 alineja 9);
- 61) ne dostavi Ministarstvu izvještaj o korišćenju sredstava prikupljenih od prodaje emisijonih kredita putem javne aukcije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu (član 87 stav 1).
- Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 4.000 eura.
- Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 12.000 eura.
- Za prekršaje iz stava 1 tač. 14 i 33 ovog člana kazniće se i fizičko lice odnosno stečajni upravnik novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 4.000 eura.

Novčane kazne za odgovorno lice

Član 95

Novčanom kaznom od 30 do 2.000 eura kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu državne uprave, organu uprave, organu lokalne uprave i nosiocu javnih ovlašćenja, ako:

- 1) u roku od najviše 60 dana od dana prijema urednog zahtjeva ne izda dozvolu (član 18 stav 1);
- 2) ne dostavi plan praćenja vazduhoplova organu uprave na saglasnost (član 26 stav 1);
- 3) u roku od 15 dana od prijema pozitivnog mišljenja Agencije za civilno vazduhoplovstvo, ne odobri plan praćenja (član 26 stav 5);
- 4) ne dostavi Ministarstvu izvještaj o nadzoru nad radom verifikatora za prethodnu godinu do 1. juna tekuće godine (član 58 stav 1);
- 5) ne obavijesti Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora odnosno o prekidu suspenzije ili promjeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe (član 59 stav 5);
- 6) ne dostavi Akreditacionom tijelu informacije iz člana 61 stav 2 ovog zakona;
- 7) ne dostavi podatke organu uprave u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara (član 63 stav 8);
- 8) ne izradi plan obezbjeđenja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka i ne dostavi Ministarstvu na saglasnost do 15. decembra tekuće godine (član 63 stav 9);
- 9) ne dostavi organu uprave podatke u skladu sa obavezama iz člana 65 st. 1 i 2 ovog zakona;
- 10) ne izradi projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova (član 68 stav 1).

XIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 96

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od 18 mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Podzakonski akti iz čl. 15, 21, 24, 25, 28, 33, 34, 35, 43, 45, 48, 49, 53, 58, 62 i 63 ovog zakona donijeće se do 31. decembra 2025. godine.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi donijeti na osnovu Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19), ako nijesu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Rok za donošenje Strategije

Član 97

Strategija niskougljeničnog razvoja će se donijeti u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Započeti postupci

Član 98

Postupci koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona, okončaću se po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok važenja dozvola i rok za polaganje stručnog ispita

Član 99

Dozvole izdate u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) važe do isteka roka na koji su izdate.

Izuzetno od stava 1 ovog člana operateri stacionarnih postrojenja kojima su izdate dozvole u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) dužni su da podnesu zahtjev za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Opratori vazduhoplova kojima je odobren plan praćenja emisije vazduhoplova u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) dužni su da dostave na odobrenje plan praćenja emisije vazduhoplova u skladu sa ovim zakonom u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Regulisani subjekat koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Lica koja su do stupanja na snagu ovog zakona završila obuku za pravilno rukovanje i servisiranje rashladnih i klima uređaja dužna su da polože stručni ispit iz člana 81 stav 1 ovog zakona u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu propisa iz člana 81 stav 12 ovog zakona.

Važenje emisijonih kredita

Član 100

Besplatno dodijeljeni emisijoni krediti na osnovu Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) prestaju da važe danom stupanja na snagu ovog zakona.

Odložena primjena

Član 101

Odredbe člana 30 stav 10, člana 38 stav 4, čl. 40 i 47, člana 51 stav 1, čl. 69, 73, 74 i 75 i člana 93 stav 2 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Nadležni organi od pristupanja Evropskoj uniji

Član 102

Nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji sva prava i obaveze Ministarstva utvrđena ovim zakonom prema Energetskoj zajednici odnose se na Evropsku uniju.

Prestanak važenja

Član 103

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19).

Stupanje na snagu

Član 104

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Naziv propisa	Predlog zakona o klimatskim promjenama	
Klasifikacija propisa po oblastima i podoblastima uređivanja	oblast	podoblast
	XIV zaštita životne sredine	1. opšta zaštita životne sredine
Klasifikacija po pregovaračkim oblastima Evropske Unije	poglavlje	potpoglavlje
	27. životna sredina [15]	27.10 Životna sredina [15.10]
Ključni termini – eurovok deskriptori	Klimatske promjene, gasovi sa efektom staklene bašte (GHG)	

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

Ministarstvo ekologije, održivog razvoja
i razvoja sjevera

NAZIV PROPISA

Predlog Zakona o klimatskim
promjenama

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Predloženim Zakonom o klimatskim promjenama uređuju se zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena, smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte (GHG), zaštita ozonskog omotača i druga pitanja koja se odnose na klimatske promjene. Predlogom Zakona propisuju se izrada strategija i planova odnosno sprovođenje mjera i aktivnosti koje treba da doprinesu smanjenju emisija GHG/ ublažavanju klimatskih promjena na jednoj, te prilagođavanju na izmijenjene klimatske uslove na drugoj strani; takođe su propisane mjere i aktivnosti za kontrolu i prevenciju emisija supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Materija na koju se odnosi Predlog Zakona je do sada bila regulisana Zakonom o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena („Službeni list Crne Gore“, br. 73/19). Sprovođenje zakona iz 2019. godine i povezanih podzakonskih akata pokazalo je da su potrebna dalja unapređenja propisa i njihovo usaglašavanje sa klimatskim *acquis*-jem Evropske unije (EU), pa se pristupilo izradi novog akta čiji je Predlog predmet ovdje predstavljene procjene uticaja.

Osnovni problemi koje treba da riješi predloženi Zakon su:

- nepotpunost odnosno neadekvatnost/ nedjelotvornost postojećih mehanizama za sprovođenje klimatske i politike zaštite ozonskog omotača;
- nedovoljno razrađen regulatorni okvir za donošenje i sprovođenje strateških klimatskih dokumenata – strategije nisko-ugljeničnog razvoja i plana prilagođavanja na klimatske promjene;
- neadekvatan sistem praćenja, izvještavanja i verifikacije za emisije GHG, politike i mjere ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja na klimatske promjene.

Potreba donošenja novog Zakona o klimatskim promjenama nastala je i zbog značajnih promjena u energetske i klimatske politici EU koje su se desile u periodu od 2019. godine do danas a koje se prevashodno ogledaju u postavljanju ambicioznijih klimatskih ciljeva i dalje elaboracije mjera za njihovo postizanje kroz *Zeleni dogovor* (*Green Deal*) i paket propisa *Spremni za 55* (*Fit for 55*).

Problemi koji su bili izraženi u prethodnom periodu u sprovođenju mjera i aktivnosti za smanjenje emisija i prilagođavanje klimatskim promjenama povezani su takođe i sa niskim administrativnim kapacitetima, neadekvatnom primjenom propisa, nedovoljnom koordinacijom i izostankom održivog sistema finansiranja klimatskih i akcija za zaštitu ozonskog omotača.

Posljedice svih ovih problema su zastoj u sprovođenju nacionalne klimatske politike i ograničen napredak u postizanju međunarodnih obaveza, uključujući obaveze u procesu pristupanja EU i obaveze u okviru Energetske zajednice.

U slučaju nedonošenja novog Zakona biće usporeno, otežano i/ ili onemogućeno sprovođenje koherentnih odgovora na prijetnje koje donose klimatske promjene, postizanje klimatskih ciljeva, pridruživanje EU i ispunjavanje međunarodnih obaveza Crne Gore. Takav razvoj događaja doveo bi do štetnih posljedica po ekonomiju i društvo na dugi rok, dok bi se nedonošenje Zakona u kraćem roku negativno odrazilo na kredibilitet i napredovanje zemlje u procesu pridruživanja EU.

Predlogom Zakona unapređuje se regulatorni okvir i stvaraju uslovi za efikasniju primjenu postojećih i uvođenje novih mehanizama, kao i za uspostavljanje održivog sistema finansiranja za ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje klimatskim promjenama i zaštitu ozonskog omotača, odnosno za unapređenje sistema praćenja, izvještavanja i verifikacije emisija. Održivost sistema finansiranja koja je jedan od motiva za donošenje novog propisa ogleda se prije svega u osiguravanju izvora sredstava za postizanje klimatskih ciljeva uz minimizaciju troškova i realizaciju, u najvećoj mogućoj mjeri, koristi koje za ekonomiju, društvo i životnu sredinu na dugi rok donose djelotvorne politike smanjivanja emisija GHG i prilagođavanja na klimatske promjene. Pored toga, Zakonom se kreira okvir za neophodni razvoj administrativnih kapaciteta i unapređenje koordinacije za postizanje nacionalnih klimatskih i energetske ciljeva.

Usvajanjem ovog propisa doći će do daljeg usaglašavanja sa klimatskom politikom i propisima EU i stvaranja uslova za ispunjavanje međunarodnih obaveza, kako je predviđeno Pariskim sporazumom o klimatskim promjenama i međunarodnim sporazumima o zaštiti ozonskog omotača, posebno Montrealskim sporazum i Kigali amandmanom. Usvajanje zakona će takođe omogućiti ispunjavanje obaveza utvrđenih *Mapom puta za dekarbonizaciju* u okviru Energetske zajednice.

Za primjenu novog Zakona o klimatskim promjenama biće donesen niz podzakonskih akata kojima će, između ostalog, biti detaljno uređeni trgovanje emisijama, kreditima, naknade za emisije ugljen-dioksida, naknade zbog štetnog uticaja na ozonski omotač i druga pitanja.

Za procjenu uticaja predloženog Zakona veoma značajan faktor su razvoj klimatske i politike za zaštitu ozonskog omotača globalno i na nivou EU, pa je u narednim pasusima dat pregled ključnih relevantnih informacija. Takođe su predstavljene ključne informacije od značaja za ove oblasti na nacionalnom nivou.

Globalna i EU klimatska politika

Ljudskim djelovanjem izazvane klimatske promjene posljedica su fenomena poznatog kao globalno zagrijavanje. Do globalnog zagrijavanja dolazi zbog povećane koncentracije gasova, prvenstveno ugljen-dioksida, u atmosferi i stvaranja efekta staklene bašte. Najočitije manifestacije klimatskih promjena su zagrijavanje atmosfere, porast površinske temperature Zemlje i zagrijavanje voda. Efekti klimatskih promjena uključuju podizanje nivoa mora, veću učestalost i intenzivnije ekstremne vremenske događaje, promjenu klimatskih uslova sa uticajem na proizvodnju hrane i zdravlje ljudi i ekosistema, i druge. Klimatske promjene se smatraju izazovom bez presedana u ljudskoj istoriji i egzistencijalnim rizikom za čovječanstvo.

Pariskim sporazumom koji je usvojen 2015. godine od strane 196 zemalja članica Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (UNFCCC) i njegovim stupanjem na snagu 2016. godine predviđeno je da se porast globalne prosječne temperature zadrži na znatno manje od 2°C u odnosu na nivo iz pred-industrijskog perioda, odnosno da se napravi napor da se porast temperature ograniči na 1,5°C do kraja XXI vijeka, budući da je procijenjeno da se prelaskom praga od 1,5°C rizikuju teške posljedice. Da bi se porast globalne temperature ograničio na 1,5°C, neophodno je ukupne emisije GHG počnu da padaju od 2025. godine i da se smanje za 43% do 2030. godine.

Primjena Pariskog sporazuma podrazumijeva ekonomsku i društvenu transformaciju zasnovanu na najboljim dostupnim naučnim podacima. Zemlje članice su obavezne da u petogodišnjim ciklusima formulišu i primjenjuju sve ambicioznije klimatske ciljeve pa se od 2020. godine UNFCCC-u dostavljaju planovi za smanjenje emisija odnosno Nacionalno utvrđeni doprinosi (NDC). Sporazum poziva zemlje članice da pripremaju dugoročne strategije razvoja zasnovane na niskim emisijama GHG i da razvijaju sposobnosti za prilagođavanje na negativne uticaje klimatskih promjena i jačanje klimatske otpornosti.

Evropskom *Zelenim dogovorom* predviđena je transformacija EU u modernu, resursno-efikasnu i konkurentu ekonomiju na način da se osiguraju nulte neto emisije GHG do 2050. godine, brži ekonomski rast u odnosu na upotrebu resursa, i razvoj kojim nijedna osoba i nijedno mjesto neće biti izostavljeni. Ciljevi *Zelenog dogovora* prenijeti su u Evropski klimatski zakon – Regulativu (EU) 2021/1119 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 30. juna 2021. kojom se uspostavlja okvir za postizanje klimatske neutralnosti i dopunjavaju Regulative (EC) 401/2009 i (EU) 2018/1999. Pored postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine, Regulativom (EU) 2021/1119 postavljen je i prelazni cilj smanjenja GHG emisija od najmanje 55% do 2030. u odnosu na nivo iz 1990. godine. Postizanje klimatske neutralnosti odnosno nultih neto emisija do 2050. godine za zemlje članice EU u cjelini planira se postići smanjenjem emisija, investiranjem u zelene tehnologije i zaštitom prirodnog okruženja.

EU paket *Spremni za 55* obuhvata propise i planove koji će dovesti do smanjenja emisija predviđenog Evropskim klimatskim zakonom. Odnosi se na više sektora, obuhvatajući i mjere za značajno unapređenje prirodnih ponora ugljenika i prošireni sistem trgovine emisijama kako bi se ograničile emisije, uspostavila adekvatna cijena za zagađenje i generisale investicije za zelenu tranziciju i podršku građanima i malim biznisima. Paket sadrži nove EU ciljeve za obnovljive izvore energije i energetske efikasnost, kao i

revidirane CO₂ emisije standarde kako bi sva nova vozila registrovana u EU imala nulte emisije od 2035. godine. Pravila za smanjenje emisija formulisana su i za avio i pomorski saobraćaj. Dio paketa je i CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) odnosno mehanizam za uvođenje tarifa na ugljenik za proizvode čija je proizvodnja povezana sa visokim emisijama GHG a koji se uvoze u EU iz zemalja koje ne oporezuju emisije ugljen-dioksida.

Energetska i klimatska pitanja regulisana su takođe i na nivou Energetske zajednice (EnZ). *Mapa puta za dekarbonizaciju EnZ* usvojena je 2021. godine da podrži postavljanje i dostizanje ciljeva za 2030. godinu, dijalog između zemalja članica EU i EnZ o prioritetima, procesima i rokovima dekarbonizacije, napredak u dogovaranju sistema za određivanje cijene ugljenika u okviru EnZ i formulisane zajedničkih politika o postepenom prestanku upotrebe uglja i ukidanju subvencija za fosilna goriva.

Nacionalni kontekst

Ciljevi postavljeni prvim i ažuriranim Nacionalno utvrđenim doprinosima (NDC1 i NDC2), odnosno smanjene emisija GHG za 35% u odnosu na nivo iz 1990. godine su postignuti. U februaru 2025. godine usvojene je NDC3 kojim se Crna Gora obavezala na smanjenje emisija od 55% do 2030. i 60% i do 2035. godine.

Pripremljeni su nacrti Nacionalnog plana adaptacije (NAP) i Nacionalnog energetskog i klimatskog plana (NECP) čije usvajanje se očekuje u prvoj polovini 2025. godine. U toku je izrada Strategije nisko-ugljeničnog razvoja do 2050. godine.

Izveštajem o napretku za 2024. godinu (SWD(2024) 694 final), Evropska komisija je pozvala Crnu Goru da pojača napore za sprovođenje obaveza iz *Mape puta za dekarbonizaciju EnZ* i posebno da završi i usvoji NECP sa ciljem dostizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine. Pored toga, data je urgencija da se u potpunosti implementira praćenje, izveštavanje, verifikacija i akreditacija (MRVA) za GHG emisije do decembra 2025. godine kao i da se preduzmu odlučni koraci za unapređenje postojećeg i/ili uspostavljanje novog mehanizma za određivanje cijene ugljenika kako bi se olakšalo buduće usklađivanje sa EU sistemom za trgovanje emisijama (EU ETS). Napominje se takođe da Crna Gora treba da pripremi novi NDC (što je u međuvremenu i urađeno), odredi datum prestanka korišćenja uglja i razmotri opcije za usaglašavanje sa krupnim promjenama EU klimatske politike koje su proistekle iz paketa *Spremni za 55*.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Cilj Zakona o klimatskim promjenama definisan je u članu 3 i odnosi se na postizanje klimatske neutralnosti (nultih neto emisija GHG) do 2050. godine, čime se doprinosi globalnom dugoročnom temperaturnom cilju utvrđenom u članu 2 stav 1 tačka (a) Pariskog sporazuma – održavanju rasta globalne temperature na znatno manje od 2 odnosno na 1,5°C u poređenju sa nivoom iz pred-industrijskog perioda. Nadalje, cilj Zakona je i da ojača okvir za planiranje i sprovođenje akcija za razvoj kapaciteta za prilagođavanje,

jačanje otpornosti i smanjenje ranjivosti na klimatske promjene, odnosno za praćenje napretka u ostvarenju globalnog cilja prilagođavanja utvrđenog članom 7 Pariskog sporazuma.

Intencija je takođe da se usvajanjem Zakona izvrši usklađivanje sa dijelom klimatskog i energetskog *acquis*-ja EU budući da su njime u nacionalno zakonodavstvo prenijete relevantne odredbe Evropskog klimatskog zakona i više Regulativa i Direktiva od značaja za smanjenje emisija tj. EU propisi o: strožim emisijama normama za ugljen-dioksid za nova vozila; praćenju i izvještavanju o emisijama; verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora; inventarima GHG; promovisanju upotrebe energije iz obnovljivih izvora; upravljanju energetsom unijom i djelovanju u oblasti klime; obavezujućem godišnjem smanjenju emisija u državama članicama od 2021. do 2030. godine; uklanjanju emisija GHG kroz upotrebu zemljišta, promjenu namjene zemljišta i šumarstvo; unapređenju troškovno-djelotvornih smanjenja emisija i ulaganja za niske emisije ugljenika; praćenju emisija ugljen-dioksida iz pomorskog saobraćaja; kvalitetu benzina i dizel goriva; fluorovanim GHG; industrijskim emisijama; supstancama koje oštećuju ozonski omotač; geološkom skladištenju ugljen-dioksida; specifikacijama goriva; uspostavljanju sistema za trgovanje emisijama GHG odnosno poboljšanju i proširenju sistema; i dostupnosti podataka za potrošače o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ u vezi s prodajom novih putničkih automobila.

Zakonom se, dakle, osigurava usaglašenost nacionalnih sa EU ciljevima smanjenja emisija i uklanjanja GHG do njihovog nultog nivoa najkasnije do 2050. godine, uz nastojanje da se poslije toga postignu negativne neto emisije. U postizanju ovih ciljeva, u obzir se uzimaju principi pravednosti, solidarnosti i troškovne djelotvornosti.

Ciljevi Zakona u potpunosti podržavaju međunarodne i obaveze Crne Gore u procesu pridruživanja EU. Nadalje, ciljevi su usklađeni sa većim brojem nacionalnih planova i programa, uključujući prvenstveno:

- Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2024- 2026, kojim je kao jedna od strukturnih reformi u oblasti održivosti i otpornosti predviđena mjera jačanja mehanizama za dekarbonizaciju (reformna mjera broj 4);
- Nacionalno utvrđeni doprinos (NDC3), kojim je preuzeta obaveza smanjenje emisija GHG od 55% do 2030. godine i od 60% i do 2035. godine u odnosu na nivou iz 1990. godine;
- Nacrt Nacionalnog energetskog i klimatskog plana (NECP) iz decembra 2024. godine kojim je potvrđen nacionalni cilj smanjenja emisija od 55% (2,42 Mt CO₂e u apsolutnom iznosu) i postizanje tog cilja odnosno dostizanje ukupnih emisija GHG od 2,4 Mt CO₂e u 2030. godini u WAM tj. scenariju sa dodatnim mjerama (dok bi emisije u scenariju sa postojećim mjerama – WEM – iznosile 3,06 Mt CO₂e);
- Nacrt Nacionalnog plana za prilagođavanje na klimatske promjene 2025 – 2035 (NAP) koji je izrađen je sa ciljem da se podrži i uspostavi kontinuirani, ciklični proces planiranja, koordinacije, realizacije i praćenja napora u upravljanju klimatskim

rizicima, utvrdivši mjere prilagođavanja za prioritetne sektore odnosno za poljoprivredu, vodoprivredu, turizam i zdravlje.

Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine sadrži projekcije emisija GHG za različite sektore i previđa mjere za ublažavanje klimatskih promjena na osnovu relevantnih odrednica međunarodne i EU klimatske politike koje su važile u vrijeme njenog donošenja tj. 2015. godine.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Rješavanje identifikovanih problema i postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine, kao ni napredak u procesu pridruživanja EU nijesu mogući bez donošenja novog Zakona o klimatskim promjenama. Rješavanje problema takođe nije moguće bez koordinisanog djelovanja i usklađenih akcija u oblastima klimatske i energetske politike. U slučaju zadržavanja postojećeg stanja, bile bi propuštene prilike za smanjenje emisija uz najniže moguće troškove i korišćenje benefita zelene tranzicije za ekonomiju i društvo u cjelini. Mehanizmi i mjere čija se unaprijeđena primjena omogućava predloženim Zakonom pokazale su se kao djelotvorne u okviru EU gdje, između ostalog, već postoji dvadesetogodišnje iskustvo sa određivanjem cijene ugljenika i trgovinom emisijama.

Usvajanje novog Zakona i implementacija MRVA do decembra 2025. godine preduslov su za pristup kreditima i bespovratnim sredstvima u iznosu od oko € 383,5 miliona iz Plana rasta za Zapadni Balkan.

U slučaju *status quo* opcije, na izvoz roba čiju proizvodnju karakteriše visok nivo emisija GHG (kao što su čelik, aluminijum, cement, električna energija i druge) u zemlje članice EU primjenjivaće se CBAM tarifa čiji je cilj da kreira jednake uslove za robe proizvedene u EU i van nje i da spriječi izmještanje ugljenično-intenzivne proizvodnje u treće zemlje koje nijesu dio EU. Crna Gora je u decembru 2024. tražila odlaganje primjene CBAM-a do spajanja sa tržištem električne energije EU, što je planirano za kraj 2026. godine.

Moguća odobrenja izuzeća iz CBAM-a za električnu energiju biće, međutim, privremenog karaktera (do 2030. godine), pri čemu će uslovi za izuzeća uključivati i dokaz pune usklađenosti sa EU ETS-om do 2030. godine. Uslovi za prepoznavanje domaće cijene ugljenika odnosno za smanjenje CBAM tarife u tom iznosu uključuju, između ostalog, i kvalitetan sistem za praćenje, izvještavanje i verifikaciju GHG emisija. Kao što je već rečeno, oba mehanizma su dalje (u odnosu na postojeći Zakon) razrađena predloženim Zakonom.

Preferirana opcija tj. donošenje novog Zakona o klimatskim promjenama omogućava dalje približavanje EU propisima i praksi i stvara osnov za ispunjavanje nacionalnih klimatskih

ciljeva i međunarodnih obaveza na troškovno djelotvoran način. Istovremeno, donošenje i dosljedna primjena Zakona kreira uslove za pristup značajnim finansijskim sredstvima i za ograničavanje negativnog uticaja CBAM-a na nacionalnu ekonomiju.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Predlog Zakona o klimatskim promjenama uvodi nove i/ ili stvara uslove za unaprijeđenu primjenu više planskih, administrativnih, regulatornih i ekonomskih mjera i instrumenta, uključujući: donošenje i sprovođenje strateških klimatskih dokumenata; praćenje, izvještavanje i verifikaciju emisija kako od strane regulisanih entiteta tako i na nacionalnom nivou; kontrolu/ zabrane upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač; zabranu geološkog skladištenja ugljen-dioksida; sistem trgovine emisijama (ETS); naknade za emisije ugljen-dioksida iz postrojenja koja nijesu dio ETS-a; naknade za supstance koje oštećuju ozonski omotač; i druge. Primjena ovih instrumenata biće praćena nizom pozitivnih i negativnih uticaja na različite ekonomske i društvene aktere i zajednicu u cjelini, kao i na životnu sredinu.

Najznačajniji uticaji Zakona očekuju se vezano za odredbe koje se tiču nisko-ugljeničnog razvoja odnosno smanjenje emisija GHG. Ovim odredbama se definišu obaveze operatera stacionarnih postrojenja (postrojenja koja sagorijevaju fosilna goriva, sa godišnjim emisijama iznad i ispod 25.000 tona CO₂e), operatera vazduhoplova, brodarskih društava, regulisanih subjekata¹, pravnih lica i preduzetnika koji stavljaju u promet (ili iznajmljuju) nova i/ ili upotrijebljena vozila po prvi put, te uvoznika, vlasnika i servisera proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovane gasove sa efektom staklene bašte.

Za sve pobrojane entitete, predloženim Zakonom su predviđene dodatne obaveze za pribavljanje dozvola, praćenje, izvještavanja i verifikaciju emisija. Operateri stacionarnih postrojenja pribavljaju dozvole i zavisno od nivoa emisija, uključuju se u ETS (dodjelom emisionih kredita – aukcijskim putem i/ ili besplatno, odnosno plaćanjem cijene za pravo emitovanja CO₂, što treba da ih podstakne na smanjenje emisija) ili su obveznici plaćanja CO₂ naknade. Za operatere vazduhoplova uključivanje u ETS predviđeno je danom pristupanja EU. Odredbe koje se odnose na brodarska društva, kojima se zahtijeva izrada

¹ Regulisani subjekat, u smislu predloženog Zakona, je svako pravno ili fizičko lice, osim krajnjeg potrošača goriva, koje obavlja djelatnost koja emituje GHG u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja, energetske industrije, proizvodne industrije i građevinarstva.

plana praćenja emisija i verifikacija, takođe će stupiti na snagu u momentu pristupanja EU. Regulisani subjekti su dužni da pribave dozvole i prate emisije GHG kao prvi korak ka njihovom uvođenju u prošireni ETS sistem u procesu daljeg usklađivanja sa EU propisima koji se očekuje u narednim godinama, najkasnije do članstva u EU. Pravna lica/ preduzetnici koji se bave uvozom, ugradnjom, servisiranjem i stavljanjem van upotrebe proizvoda i opreme sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovanim GHG pored pribavljanja dozvola obavezni su i da osiguraju stručnu osposobljenost zaposlenih, u skladu sa programima obuke za čije sprovođenje saglasnost daje organ uprave.

Kad je riječ o operaterima stacionarnih postrojenja, u prethodnom periodu su na osnovu postojećeg Zakona u ETS-u učestvovali Termo-elektrana (TE) Pljevlja², Kombinat aluminijuma Podgorica (KAP) i Željezara Nikšić. Postepenim smanjenjem aktivnosti KAP-a i Željezare, ključni akter na čije će poslovanje uticati primjena ETS-a po novom Zakonu o klimatskim promjenama ostaje TE Pljevlja. Kod operatera vazduhoplova, obaveze ima kompanija ToMontenegro koja već prati emisije GHG i koja će po osnovu novog Zakona pripremati plan praćenja emisija i o njemu izveštavati i nadležne nacionalne organe. Danom pristupanja EU, kompanija ToMontenegro će se takođe uključiti u sistem trgovanja emisijama, Obaveze koje se predlogom Zakona uvode za regulisane subjekte priprema su za proširenje ETS sistema odnosno uvođenje ETS2 koji u zemljama članicama EU stupa na snagu 2027. godine.

Dodatne obaveze organa uprave – prvenstveno Ministarstva i Agencije nadležnih za poslove životne sredine – odnose se na razvoj kapaciteta za pripremu inventara i projekcija GHG, osiguravanje kvaliteta MRVA sistema, administriranje ETS-a, vođenje registara, izdavanje dozvola, pripreme vodiča i drugih povezanih poslova.

Direktni pozitivni uticaji rješenja predviđenih Predlogom Zakona o klimatskim promjenama uključuju unapređenje regulatornog okvira i usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU. Zakonom se adresiraju dvije ključne preporuke iz poslednjeg Izveštaja o napretku – uspostavljanje punog MRVA i unapređenje mehanizama za određivanje cijene ugljenika.

Nadalje, Zakonom se stvaraju uslovi za punu primjenu mehanizama za postizanje smanjenja emisija na troškovno djelotvoran način – postizanje cilja smanjenja emisija uz najniže troškove za cijelu ekonomiju/ društvo. Primjenom propisanih mehanizama biće generisani značajni prihodi čija će precizna procjena biti moguća po donošenju relevantnih podzakonskih akata. U okviru ovog dokumenta, u dijelu 5 – Procjena fiskalnog uticaja, dati su rezultati okvirne procjene prihoda (zasnovane na određenim pretpostavkama) za najznačajniji instrument koji je regulisan ovim Zakonom – sistem trgovine emisijama odnosno ETS.

Predlog Zakona propisuje način korišćenja sredstava prikupljenih od prodaje emisioh kredita i naknada za emisije ugljen-dioksida i ozonski omotač odnosno njihovo ulaganje, posredstvom Eko-fonda, u programe i projekte koji se odnose na smanjenje emisija u

² TE Pljevlja je 2020. godine dodijeljeno 1.020.840 tona CO₂e besplatnih emisioh kredita. Od 2021. godine bilo je predviđeno postepeno smanjenje besplatnih kredita od 5% godišnje sve do njihovog ukidanja nakon 2025. godine. Godišnje alokacije se utvrđivane tako što su od dozvoljenih emisija oduzimane besplatne emisije. Dodatni emisioh krediti dodjeljivani su aukcionom prodajom po cijeni od 24 eura po toni. Za potrebe obračuna emitovanog ekvivalentnog CO₂, primjenjivan je emisioh faktor od 1.05 u odnosu na utrošenu količinu uglja.

različitim sektorima, uključujući povećanje energetske efikasnosti (EE) i razvoj obnovljivih izvora energije (OIE), zatim na prilagođavanje na klimatske promjene, smanjenje rizika od katastrofa, istraživanja i razvoj, pravednu tranziciju, ublažavanje negativnih efekata rasta cijena energije/ smanjenje energetske siromaštva, adekvatno postupanje sa supstancama i gasovima koji oštećuju ozonski omotač/ zamjenu opreme i tehnologija koje ih koriste, i druge.

Dosadašnja trgovina emisijama kreditima u Crnoj Gori u periodu 2022-2024. godine generisala je ukupne prihode od oko 29 miliona eura, uz cijenu od € 24 po toni CO₂ koja je za oko tri puta niže od sadašnje cijene na EU ETS tržištu. Sredstva od emisijama kredita Eko-fond je plasirao u programe podrške stanovništvu i privredi za unapređenje EE i korišćenje OIE, kao i za zaštitu životne sredine (npr. za sanaciju neuređenih deponija).

EU iskustvo sa primjenom ETS-a od 2005. godine pokazalo je da se ovim instrumentom omogućava da zagađivači plate za emisije GHG i da se prikupe sredstva za zelenu tranziciju. EU ETS se prvobitno odnosio na sektore proizvodnje električne energije i toplote i industriju, dok je od 2012. godine uključena i avijacija; sistem je proširen na pomorski saobraćaj od 2024. godine.

Do 2023. godine, EU ETS je pomogao da se gotovo upola (za 47%) smanje emisije iz energetske i industrijske proizvodnje u EU u odnosu na 2005. godinu, generišući, od 2013. godine, prihode od oko € 175 milijardi koji su prevashodno korišteni kao podsticaji za prelazak na zelene tehnologije i zaštitu životne sredine. Poslednjom revizijom ETS Direktive (2023. godine) dalje je smanjenja ukupna emisijama kvota na nivou EU, umanjena je i dekarbonizacionim naporima uslovljena besplatna dodjela kredita (pri čemu će besplatna dodjela sektoru avijacije prestati od 2026. godine), uspostavljen je novi, prošireni sistem – ETS2, koji će stupiti na snagu od 2027. godine i koji će obuhvatiti i sektore zgrada i drumskog saobraćaja. Pored toga, formiran je Socijalni klimatski fond sa ciljem da se ublaže mogući negativni uticaji cijene ugljenika na ranjive kategorije društva.

Indirektni pozitivni uticaji sprovođenja predloženog Zakona odnose se na cijelo društvo i podrazumijevaju zaštitu od negativnih uticaja klimatskih promjena kroz doprinos globalnom cilju smanjenja emisija i održavanju klimatskih promjena na nivou koji neće izazvati dalekosežne štetne posljedice.

Jačanje kapaciteta i sprovođenje mjera prilagođavanja doprinijeće smanjenju šteta od klimatskih promjena i izbjegavanju dijela sa njima povezanih troškova. Ukupni trošak sprovođenja prioritarnih mjera predviđenih nacrtom Nacionalnog plana za prilagođavanje na klimatske promjene 2025 – 2035 (NAP) procijenjen je na € 27,2 miliona za naredni petogodišnji period, od čega je 11,8 miliona planirano iz Budžeta. U EU Strategiji adaptacije iz 2021. godine (COM(2021) 82 final) navodi se da ulaganja u klimatsku otpornost imaju količnik troškova i koristi od 1:4, što znači da svaki uloženi euro generiše četiri puta veće koristi.

Kad je riječ o negativnim uticajima, primjena Zakona će dovesti do povećanja administrativnog opterećenja kako za regulisana privredna društva i preduzetnike, tako i za organe uprave – Ministarstvo i Agenciju nadležne za poslove životne sredine – kroz, za

prve, obavezu pripreme planova i kontinuiranog praćenja i verifikacije emisija od strane akreditovanih verifikatora. Zakonom se predviđa mogućnost uspostavljanja nacionalnog verifikatora, ali je, zbog veličine tržišta, vjerovatnije da će verifikaciju izvještaja o emisijama raditi entiteti koji djeluju u zemljama okruženja i/ ili EU.

Dodatno administrativno opterećenje će posebno biti izraženo za Ministarstvo nadležno za poslove životne sredine koje će imati ključnu ulogu u administriranju ETS-a i osiguravanju transparentne primjene Zakona. Predloženi propis će uticati i na rad i procedure organa uprave (sada je to Agencija za zaštitu životne sredine) koji priprema GHG inventar u smislu unapređenja metodologije (uključujući projekcije emisija) i poboljšanja kontrole i upravljanja podacima i izvještavanja.

Najznačajniji negativni uticaji biće porast troškova proizvodnje električne energije dobijene iz uglja odnosno ekonomski pritisak na TE Pljevlja, a time i izrazit negativan uticaj na Rudnik uglja i lokalnu ekonomiju u opštini Pljevlja. Uvećanje troškova za TE Pljevlja će se na negativan način odraziti i na stanovništvo u cjelini kroz rast cijena električne energije.

Negativni ekonomski uticaji na rad TE Pljevlja uslijediće, međutim, i bez primjene predloženog Zakona o klimatskim promjenama usljed CBAM-a. Primjena CBAM-a donijeće veće troškove za izvoz električne energije iz zemalja ne-članica u EU, kao i odliv mogućih prihoda od trgovine emisijama iz Crne Gore. Očekuje se da će primjena CBAM tarifa na uvoz električne energije u punom iznosu važiti za sve zemlje koje nijesu u EU sistemu trgovine emisijama ili koje nemaju kompatibilne nacionalne sisteme. Iz komunikacije sa Evropskom komisijom povodom pitanja Crne Gore o mogućnostima za postepeno uvođenje CBAM-a i mogućoj primjeni člana 10c EU ETS Direktive proizilazi, naime, da će se, ukoliko izuzeće za izvoz električne energije iz Crne Gore ne bude odobreno prije 1. januara 2026. godine, CBAM tarifa primijeniti u punom iznosu i da neće biti moguće dobiti njeno umanjeње po osnovu člana 10c ETS Direktive³.

Puna procjena svih implikacija primjene Zakona na energetske i sektor rudarstva kao i na lokalnu ekonomiju biće moguća tek po donošenju više značajnih odluka u oblasti klimatske i energetske politike, uključujući odluke o načinu i dinamici revizije nacionalnog ETS-a (što će biti pretočeno u ETS uredbu) i datumu prestanka korišćenja uglja (što treba da bude utvrđeno usvajanjem NECP-a). Postojeće analize uticaja ovih odluka zasnovane se na određenim pretpostavkama/ scenarijima, a dostupne su, uglavnom, iz procesa pripreme NECP-a, programa tehničke podrške Svjetske banke i analiza rađenih na nivou Energetske zajednice. Ključni nalazi ovih analiza korištene su u ovdje predstavljenoj procjeni uticaja.

Ključna pitanja za reviziju nacionalnog ETS-a su:

- brzina usklađivanja sa EU cijenom ugljenika (čiji rast je projektovan sa € 78 u 2025. godini na € 109 po toni CO₂e do 2035. godine), pri čemu se moguće opcije

³ Članom 10c bila je predviđena derogacija odredbi o ukidanju besplatnih emisijonih kredita za proizvodnju električne energije na način da je zemljama sa niskim prihodima omogućeno da i dalje besplatno dodjeljuju dio emisijonih kredita kako bi podržale investicije za modernizaciju energetskog sektora.

usklađivanja kreću od momentalnog tj. od 2026. do sporog odnosno usklađivanja do 2050. godine;

- koji metod će biti korišten za povećanje nacionalne cijene (gdje moguće opcije uključuju potpuno usklađivanje sa EU ETS cijenom odmah, zatim procentualno povećanje koje bi odlikavalo projektovanu dinamiku rasta cijene u EU ETS-u, povećanje cijene kako bi se omogućila CBAM umanjenja, i kao četvrta mogućnost vezivanje za EU ETS cijenu uz određivanje minimalnog i maksimalnog cjenovnog nivoa);
- rokovi za isključivanje besplatne dodjele emisijih kredita (gdje se kao opcije mogu razmatrati 2026., 2030. i 2034. godina).

Imajući u vidu različite opcije za reviziju ETS-a, analizirana su (u *PMI Izvještaju* iz aprila 2024. godine, pripremljenom u sklopu programa tehničke podrške Svjetske banke) tri moguća scenarija – usklađivanje sa EU ETS odmah, usklađivanje do 2034. godine i sporo usklađivanje do 2050. godine.

Za analizu makro-ekonomskog uticaja korišten je CGE (*computable general equilibrium*) model, čiji nedostaci između ostalog uključuju i ograničene mogućnosti da se uhvate efekti strukturnih promjena, pretpostavljene egzogene varijable i činjenicu da ne uključuje koristi od usklađenosti sa, odnosno od članstva u EU. Analizirani su kratkoročni i dugoročni uticaji na četiri pokazatelja – realni BDP, dodatnu vrijednost u sektorima električne energije i rudarstva, kao i na emisije CO₂ iz entiteta u sistemu ETS-a u odnosu na 1990. godinu. Kratkoročni uticaji su analizirani za trogodišnji (tj. period do 2028. godine) a dugoročni za desetogodišnji odnosno period do 2035. godine. Sve projekcije su zasnovane na prognoziranom rastu EU ETS cijene emisijih kredita (sa 78 na 109 eura u periodu 2025-2035). Rezultati su prikazani u tabeli ispod.

Postepeno usklađivanje cijena ugljenika sa EU ETS-om do 2034. godine imalo bi blaži kratkoročni negativni uticaj na ekonomiju u odnosu na momentalno povećanje cijene na EU nivo. Tokom vremena, ekonomski uticaj povećanja ETS cijene se smanjuje i postaje minoran kako se ekonomija prilagođava. Dodata vrijednost iz sektora proizvodnje električne energije bila bi manja za 4,5% u 2035. godini, pod ostalim istim uslovima. Najugroženiji je sektor proizvodnje uglja gdje bi dugoročni pad dodate vrijednosti iznosio 72%. Svaki od scenarija bi do 2035. doveo do smanjenja emisija iz ETS entiteta u skladu sa NDC3 ciljem.

Uticaji	Sporo usklađivanje (do 2050)		Usklađivanje sa EU ETS do 2034		Usklađivanje sa EU ETS odmah	
	Kratkoročno	Dugoročno	Kratkoročno	Dugoročno	Kratkoročno	Dugoročno
Promjena realnog BDP	-0,06%	-0,08%	-0,1%	-0,04%	-0,15%	-0,01%
Promjena dodate vrijed., sektor električna energije	-1,5%	-4,1%	-2%	-4,5%	-4,9%	-4,6%
Promjena dodate vrijed., sektor uglja	-20%	-63%	-30%	-72%	-71%	-75%

Promjena u CO ₂ iz ETS entiteta u odnosu na 1990. godinu	-20%	-64%	-24%	-70%	-75%	-75%
---	------	------	------	------	------	------

Izvor: PMI Izvještaj, 2024

U svim scenarijima, implementacija cijene ugljenika imaće regresivan efekat na ekonomiju, sa procijenjenim smanjenjem potrošnje domaćinstava i do 1,7% u odnosu na *status quo* opciju, s tim što se distribucija efekata tokom vremena bitno razlikuje u zavisnosti od scenarija. Procijenjeno je da bi puna mitigacija regresivnih efekata mogla da apsorbuje i do cca 60% prihoda od trgovine emisijama. Ukoliko bi prihodi od trgovine emisijama bili koršćeni za subvencionisanje proizvodnje električne energije, to bi dovelo do povećanja obaveza po osnovu CBAM-a, što ne bi bio slučaj ako se direktno subvencionišu domaćinstva.

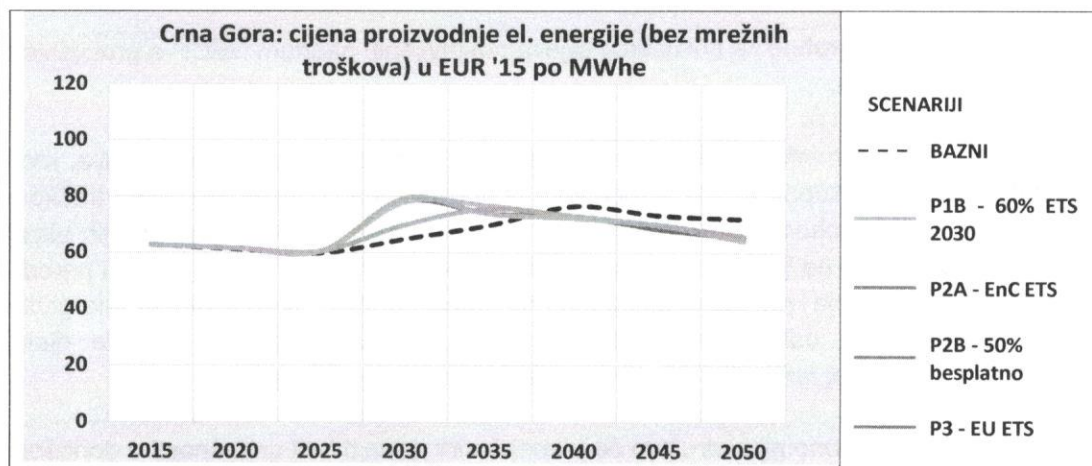
Prihodi od oporezivanja emisija ugljen-dioksida mogu se koristiti za razvoj novih sektora i investiranje u zelenije tehnologije, čime se naplata cijene ugljenika pretvara u priliku. Realni uticaj Zakona na makroekonomske pokazatelje, ključne aktere u nacionalnom ETS-u i ostale pogođene društvene činioce zavisice u velikoj mjeri i od odluka o načinu upotrebe ETS prihoda. Zakonom je ostavljen širok spektar mogućnosti, konkretna strategija tek treba da se donese.

Za potrebe Energetske zajednice, analiziran je uticaj mogućeg uspostavljanja regionalnog ETS-a za zemlje članice EnZ; rezultati su predstavljeni u izvještaju konsultantske kuće *Trinomics* iz avgusta 2024. godine. U odnosu na baznu ili *status quo* opciju tj. razvoj događaja bez dodatnih mjera za povećanje cijene ugljenika (u odnosu na one koje su u zemljama članicama bile na snazi jula 2024. godine), analizirana su tri scenarija i to:

- scenario P1 sa ETS-om samo za sektor električne energije i dvije pod-varijante – sa cijenom ekvivalentnom EU ETS cijeni od 2030. godine u P1A, odnosno od 2035. godine u P1B pod-varijanti; u modelu je za P1A pod-varijantu korišćena cijena od € 100/ t CO₂, čime se postiže izuzeće izvoza električne energije od CBAM obaveza;
- scenario P2 koji podrazumijeva regionalno tržište za trgovanje emisijama sa fiksnom cijenom i takođe ima dvije pod-varijante: P2A gdje su ETS-om obuhvaćeni svi sektori, sa cijenom na nivou od 60% EU ETS cijene u 2030. godini (pri čemu se CBAM obaveze umanjuju za efektivno plaćenu CO₂ cijenu) i P2B u kojoj se modeliranje zasniva na pretpostavci dodjele 50% besplatnih emisijama kredita za period do 2035. godine;
- scenario P3 po kom je projektovana integracija svih zemalja članica EnZ u EU ETS od 2030. godine.

Jedan od zaključaka analize je da bi cijena ugljenika povećala troškove proizvodnje električne energije širom regiona, ali da bi istovremeno dovela do povećanja investicija u obnovljivu energiju i infrastrukturu. U svim scenarijima, troškovi proizvodnje električne energije u Crnoj Gori bili bi viši nego u baznom (*status quo*) scenariju sve do 2040 godine. Najviši nivo bio bi dostignut u P3 EU ETS scenariju 2030. godine sa cijenom od 79,3 eura po MWhe (izraženo u eurima iz 2015.). Cijene bi 2030. godine bile više za 8 - 22% u

odnosu na *status quo* opciju, poslije čega bi počele da padaju i od 2040. godine bile niže nego kod baznog scenarija (kao što je prikazano na grafiku ispod).

Izvor: Trinomics Izvještaj, 2024

Prema *Trinomics Izvještaju*, kumulativni uticaj (2025-2040) na BDP u Crnoj Gori bio bi pozitivan, najznačajniji (sa porastom od oko 0,25%) za scenario P2B (regionalni ETS, 50% besplatno dodijeljenih emisionih kredita). Ovo je mnogo bolji rezultat nego u zemljama čiji su energetske sektori veoma zavisni od uglja (npr. u Bosni i Hercegovini u svim scenarijima bio bi zabilježen pad BDP-a u rasponu od 0,5 do preko 1% kumulativno). Rezultati modeliranja su takođe pokazali da bi ukupno posmatrano, gubitak poslova bio zabilježen samo u zemljama članicama EnZ koje su visoko zavisne od uglja.

Rezultati modela i sprovedenih analiza koji su ovdje predstavljeni pokazuju da su negativni makro-ekonomski uticaji različitih opcija za povećanje cijene ugljenika u Crnoj Gori ograničeni i da mogu biti kompenzovani i/ili anulirani nizom intervencija i koristima koje će primjena Zakona generisati. Izvjesno je da fokus u planiranju i sprovođenju mjera za ublažavanje negativnih uticaja treba da bude na lokalnoj ekonomiji u regionu Pljevalja gdje je i do 1.500 radnih mjesta (više od 20% ukupne zaposlenosti u opštini) direktno vezano za poslovanje Rudnika uglja i TE Pljevlja. Prema procjenama iz nacrtu NECP-a, u WAM odnosno scenariju sa dodatnim mjerama, ambiciozan razvoj solarnih PV kapaciteta mogao bi do 2030. godine kreirati preko 5.200 novih radnih mjesta za instalaciju i održavanje sistema na nacionalnom nivou. Ublažavanje negativnih uticaja od primjene revidiranog nacionalnog ETS-a (ili pak moguće primjene regionalnog ETS-a) treba da bude adekvatno podržano kroz strategiju upotrebe prihoda od emisionih kredita kao i kroz druge izvore koji se mogu mobilisati za sprovođenje procesa tranzicije na čistije tehnologije.

Prema OECD izvještaju *Pravedna tranzicija u Crnoj Gori – scenariji za inkluzivnu reformu finansiranja energetskog sektora* iz decembra 2024. godine, održavanje cijena energije na niskom nivou indukovalo je ukupnu podršku potrošačima od € 1,2 milijarde u periodu 2018-2023. Niskim cijenama električne energije značajna vrijednost se transferiše i onima kojima podrška nije potrebna, Budući da dobrostojeća domaćinstva troše više električne energije, njima pripada i veći dio ukupne vrijednosti: procjena OECD-a je da 20% najbogatijih domaćinstava dobiju 31% ukupnih benefita dok najsiriromašnijih 20% – što je otprilike udio stanovništva koji je u riziku od siromaštva – dobije tek 12% ukupnih koristi. Na drugoj strani,

ukupna sredstva potrebna za postizanje ciljeva postavljenih nacrtom NECP-a procijenjena su na € 1,1 milijardu.

Na osnovu iznesenih informacija i analogno procjenama uticaja Evropskih propisa, može se zaključiti da će ukupne koristi od primjene novog Zakona značajno prevazići troškove, prevashodno doprinosom smanjenju globalnog zagrijavanja i izbjegavanju štetnih uticaja klimatskih promjena na ljudsko zdravlje, kvalitet života, izgrađenu infrastrukturu i prirodno okruženje, vodna tijela i privredne djelatnosti kao što su turizam, poljoprivreda i energetika. Instrumenti koji se ustanovljavaju i/ili dopunjavaju ovim propisom takođe djeluju podsticajno na razvoj novih djelatnosti i prelazak na čistije tehnologije.

Uticaj Zakona na ekonomiju i društvo će u konačnom zavisiti i od umješnosti u donošenju i usklađivanju klimatskih i energetske odluka kako bi se na najbolji mogući način izbalansirali raznorodni prioriteti – npr. stepen pripremljenosti za EU, ograničavanje uticaja CBAM-a, odlaganje zatvaranja TE Pljevlja i ublažavanje efekata rasta cijena električne energije – i smanjio oportunitetni trošak za cijelu zajednicu. Prema dostupnim podacima, usklađivanje obuhvata i cijene nacionalnog sa EU ETS-om do 2034. godine ima potencijal da napravi adekvatan balans između ekonomskih i ciljeva zaštite životne sredine i pridruživanja EU. Ovaj pristup takođe podstiče raniji razvoj kapaciteta za OIE čime TE Pljevlja postaje neekonomična prije 2031. godine.

Primjenom predloženog Zakona biće uvećano administrativno opterećenje, ali ne u mjeri koja bi mogla da ugrozi poslovanje odnosno da stvori biznis barijere. Zakon sadrži mehanizme za koje se očekuje da će djelovati podsticajno na razvoj novih ekonomskih aktivnosti i prelazak na zelene tehnologije, čime će se unaprijediti konkurentnost. Podrška građanima i malim biznisima, kakva je na primjer plasirana kroz dosadašnje finansijske linije Eko-fonda, predviđena je i novim Zakonom. U slučaju TE Pljevlja, dodatni ekonomski pritisak nastupiće nezavisno od toga da li će Predlog Zakona biti usvojen ili ne, s tim što primjena instrumenata predviđenih Zakonom omogućava veću fleksibilnost u pogledu generisanja i korišćenja prihoda od trgovine emisijama/ cijene ugljenika na nacionalnom nivou.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.

- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/ predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

Za sprovođenje Zakona biće potrebna dodatna finansijska sredstva iz budžeta i to za novo zapošljavanje u Ministarstvu i Agenciji nadležnim za poslove životne sredine, kao i za eksternu ekspertizu, obuke i poboljšanja u upravljanju podacima u Ministarstvu i Agenciji. Takođe će biti potrebna budžetska sredstva za naknade za rad u Radnom tijelu za međusektorsku koordinaciju.

U Direkciji za klimatske promjene nadležnog Ministarstva utvrđeno je ukupno sedam upražnjenih radnih mjesta (kao razlika između sistematizovanih radnih mjesta i trenutnog broja zaposlenih); planom zapošljavanja predviđeno je petoro novih zaposlenih u 2025. i 2026. godini. Prema procjenama Agencije za zaštitu životne sredine, za potrebe sprovođenja novog Zakona biće potrebno još najmanje troje novo-zaposlenih (za izradu inventara i projekcije GHG emisija).

Potrebna sredstva za prve dvije godine implementacije procijenjena su na oko € 493.000 odnosno na oko € 246.500 godišnje (u prosjeku). Dio sredstava je jednokratnog (npr. opremanje novih radnih mjesta, investicije u informacioni sistem, izrada vodiča/ smjernica) a dio redovnog karaktera (plate novozaposlenih). U ukupno procijenjenim sredstvima plate učestvuju sa oko 46%. Za očekivati je da će troškovi razvoja kapaciteta (obuke, oprema i IT alati) biti najviši u prvih par godina sprovođenja Zakona.

Potrebna sredstva za novozaposlene procijenjena su na osnovu prosječne plate iz decembra 2024. godine (€ 1.012), dok su troškovi unapređenja informacionog sistema, obuka i publikacija procijenjeni na osnovu raspoloživih podataka iz nacionalnih strategija i akcionih planova. Naknade za rad u koordinacionom tijelu procijenjene su na osnovu ranije prakse u radu Radnih grupa Nacionalnog savjeta za održivi razvoj.

Sredstva nijesu predviđena za tekuću fiskalnu godinu, treba ih planirati za narednu.

Kao što je već rečeno, za implementaciju Zakona potrebno je donošenje podzakonskih akata po osnovu kojih će se generisati prihodi za Eko-fond i budžet. Precizna procjena prihoda biće moguća tek po utvrđivanju predloga uredbi kojima će se regulisati cijena ugljenika (ETS uredba) i visina naknada propisanih Zakonom (naknade za emisije ugljen-dioksida i eko-naknade za ozonski omotač). U procesu donošenja ovih podzakonskih akata biće rađena procjena uticaja propisa.

Najniži godišnji prihodi po osnovu trgovine emisijama koji su do sada ostvareni bili su na nivou od € 9,5 miliona. Usklađivanjem sa EU ETS ovi prihodi će biti višestruko uvećani. Novim Zakonom je predviđeno da se 10% od ETS prihoda uplaćuje u budžet, tako da se sa sigurnošću može reći da će primjena novog Zakona imati pozitivan fiskalni uticaj. Izuzev 10% koji će činiti budžetski prihod, sredstva od prodaje emisijih kredita uplaćivaće se na poseban način Eko-fonda.

Za potrebe procjene uticaja propisa za Predlog Zakona o klimatskim promjenama urađena je okvirna procjena prihoda koji se, u zavisnosti od brzine usklađivanja sa EU cijenom ugljenika i ukidanja besplatne dodjele emisisionih kredita za TE Pljevlja, mogu očekivati do 2035. godine u nacionalnom ETS-u kao instrumentu koji će imati daleko najznačajniji fiskalni uticaj.

Ključne pretpostavke za okvirni proračun prihoda bile su fiksne godišnje emisije TE Pljevlja od 1,68 miliona tona CO₂e (usljed pretpostavljene potrošnje od 1,6 miliona tona uglja) i projektovano povećanje EU cijene ugljenika sa € 78 u 2025. godini na € 109 po toni CO₂e do 2035. godine. Razmatrane su dvije opcije povećanja nacionalne cijene ugljenika: a) brže odnosno usklađivanje sa projektovanom EU cijenom od 2030. godine i b) sporije usklađivanje uz povećanje cijene od po 20% godišnje (čime bi nacionalna izjednačila sa prognoziranim EU cijenom od 2033. godine). Kad je riječ o ukidanju dodjele besplatnih emisisionih kredita za TE Pljevlja, u obzir su uzete tri mogućnosti: ukidanje od 2026., od 2030. i od 2034. godine, uz progresivno smanjenje za drugu i treću mogućnost počev od vrijednosti predviđenih postojećom Uredbom.

Godišnji prihodi od trgovine emisisionim kreditima mogli bi da se kreću od najmanje € 26,8 miliona u 2026. godini do čak € 183,1 miliona u 2035. godini u slučaju da TE Pljevlja ne smanji emisije i da nacionalni ETS sistem bude u potpunosti usklađen sa EU ETS-om. U 2026. godini, prihodi bi mogli da se kreću u rasponu od pomenutih € 26,8 miliona u slučaju sporijeg usklađivanja sa EU cijenom i ukoliko bi TE Pljevlja bilo dodijeljeno oko 42-45%⁴ besplatnih emisisionih kredita u odnosu na ukupne emisije, do oko € 53 miliona u slučaju ukidanja besplatne dodjele već od 2026. godine (kako je bilo predviđeno postojećom Uredbom) i bržeg rasta nacionalne cijene ugljenika (po stopi od 31,5% godišnje).

Donošenje novog Zakona o klimatskim promjenama i njegova primjena neće stvoriti nove međunarodne finansijske obaveze u smislu direktnih plaćanja ili obaveze finansiranja određenih procesa i projekata. Zakonom se, međutim, preuzimaju obaveze usklađivanja sa EU klimatskom politikom, što će, zavisno od dinamike procesa pridruživanja i odluka⁵ koje treba da budu donesene, imati značajne finansijske implikacije, posebno za TE Pljevlja. Primjena CBAM-a će na drugoj strani imati negativan uticaj na spoljno-trgovinski deficit kroz plaćanje CBAM tarife na izvoz električne energije iz Crne Gore u EU, pri čemu će intenzitet tog uticaja zavisiti od nivoa usklađenosti nacionalnog sistema za trgovinu emisijama CO₂ sa EU ETS-om.

Ministarstvo finansija nije učestvovalo u radnim grupama za pripremu Zakona niti na održanim javnim raspravama; biće konsultovano u završnoj fazi za dobijanje mišljenja na Predlog Zakona i ocjenu procjene uticaja propisa.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);

⁴ U apsolutnom iznosu, besplatna dodjele bi se kretale od oko 710 do oko 750 hiljada tona CO₂e. Poređenja radi, TE Pljevlja je 2020. godine dodijeljeno oko milion tona CO₂e besplatnih emisisionih kredita.

⁵ Radi se o prevashodno o odlukama o načinu primjene nacionalnog ETS-a (odnosno o novoj ETS uredbi kojom će se regulisati cijena ugljenika na nacionalnom nivou i dinamika usklađivanja sa EU ETS-om) te odlukama o obimu proizvodnje i datumu prestanka rada TE Pljevlja.

- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti**

Proces izrade Zakona o klimatskim promjenama počeo je u oktobru 2022. godine formiranjem Radne grupe u koju su, pored predstavnika/ca tadašnjeg Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma bili uključeni i predstavnici/e resora kapitalnih investicija, ekonomskog razvoja, poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede, unutrašnjih poslova, prosvjete i zdravlja, zatim Agencije za zaštitu životne sredine, Kancelarije za održivi razvoj, Agencije za civilno vazduhoplovstvo, Uprave za statistiku, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Akreditacionog tijela, Zajednice opština i nevladinog sektora. Nacrt Zakona koji je pripremila Radna grupa bio je predmet konsultacija sa širim spektrom društvenih aktera tokom javne rasprave organizovane u periodu mart – april 2023. godine. Nacrt Zakona je potom pretrpio značajne izmjene pa je u periodu mart – april 2024. godine organizovana nova javna rasprava.

Na okruglom stolu održanom aprila 2023. godine učestvovalo je 10 predstavnika/ ca nevladinog sektora, javnih preduzeća, organa državne uprave i akademske zajednice, kao i nezavisni eksperti i članovi/ ce Radne grupe za klimatske promjene Nacionalnog savjeta za održivi razvoj. Detaljne sugestije su dobijene od predstavnika/ca akademske i stručne javnosti, kao i od nevladinog sektora. Sugestije su razmatrane u daljem toku izrade propisa i djelimično usvojene.

Ponovljena javna rasprava u trajanju od 20 dana organizovana je 2024. godine održavanjem okruglog stola i javnim pozivom za dostavljanje mišljenja i sugestija. U raspravi su učestvovala tri predstavnika Ministarstva energetike i rudarstva i Elektroprivrede Crne Gore.

Prihvaćene su sugestije vezano za: uopštavanje formulacije o namjeni sredstava tako da se definiše da se sredstva koriste za podsticanje mjera energetske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije; bliže definisanje pojma konzervativne procjene godišnjih emisija GHG; preciznije odnosno konzistentno definisanje obaveza po osnovu emisijih kredita, praveći jasnu razliku između obaveza operatera postrojenja i obaveza organa uprave; eksplicitno navođenje roka važenja emisijih kredita (gdje besplatni emisijni krediti važe samo za kalendarsku godinu za koju su dodijeljeni dok se kupljeni mogu prenositi tokom čitavog perioda važenja); i preciziranje odredbi o plaćanju naknada za emisije ugljen-dioksida tako da bude jasno da se one ne odnose na subjekte koji su u sistemu trgovine emisijama.

Pored ovih, prihvaćene su i dostavljene sugestije vezane za uključivanje rodno senzitivnih pristupa i formulacija u strateška klimatska dokumenta i upotrebu rodno odgovornih indikatora i rodno razvrstanih podataka.

Zbog promjena u javnoj upravi, u oktobru 2024. godine formirana je nova Radna grupa za izradu Predloga Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena i zaštiti ozonskog omotača (kasnije nazvanog Zakon o klimatskim promjenama), a potom i Radna grupa za finalizaciju Predloga u decembru 2024. godine (ova druga u užem sastavu, sa predstavnicima/ama Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja

sjevera i Eko-fonda). Radnu grupu iz oktobra 2024. godine sačinjavali su predstavnici Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Eko-fonda i eksterni konsultant sa CBIT projekta.

Pored CBIT projekta, eksterna pomoć u finalizaciji zakonskih rješenja dobijena je kroz EU4Green projekat (finansiran od strane EU i Austrijske agencije za razvojnu saradnju koji pruža podršku zemljama Zapadnog Balkana u ozelenjavanju ekonomija), kao i u okviru programa tehničke pomoći Svjetske banke.

Početkom 2025. godine, Predlog Zakona poslat je na mišljenje Evropskoj komisiji; komentari Evropske komisije integrisani su u Predlog Zakona o klimatskim promjenama za koji je urađena ovdje predstavljena procjena uticaja.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Moguće prepreke za implementaciju propisa su prevashodno vezane za nedovoljne kapacitete nadležnih organa i izostanak aktivnosti jačanja kapaciteta kako bi se omogućila primjena unaprijeđenih mehanizama propisanih predloženim Zakonom. Prepreke su takođe moguće u vezi sa daljim odlaganjem donošenja NECP-a i ključnih odluka u oblasti energetske politike.

Tokom primjene Zakona predviđen je rad na razvoju administrativnih kapaciteta, posebno za praćenje i verifikaciju emisija i dosljednu primjenu odredbi Zakona. Predviđeno je unapređenje informacionog sistema u cilju bolje organizacije i upravljanja podacima. Takođe su predviđene obuka za zaposlene u organima javne uprave i za pojedine regulisane entitete.

Glavni indikatori za mjerenje napretka u ispunjavanju ciljeva su (opadajuće) godišnje emisije GHG, prihodi od trgovine emisijama i naknada kao i način njihovog korišćenja, te stepen sprovođenja strateških klimatskih dokumenata.

Monitoring i evaluaciju primjene novog Zakona o klimatskim promjenama vršiće Ministarstvo nadležno za poslove životne sredine.

Datum i mjesto:

Podgorica, 12.06.2025. godine

Starješina:

Ministar

Damjan Ćulafić

Ministarstvo
finansija

Pisarnica Ministarstvo ekologije, održivog razvoja
i razvoja sjevera

Primijeno: 02. 07. 2025				
Org. jed.	Jed. klas. znak	Rečni broj	Prilog	Uređeno:
06	322	25	75	17

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02-430/25-19922/2

Podgorica, 25.06.2025. godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Cetinjski put
bb, Podgorica

gospodinu, Damjanu Čulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog zakona o klimatskim promjenama

Veza: Vaš akt broj: 06-322/25-75/4 od 12.06.2025. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom *Predloga zakona o klimatskim promjenama*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Uvidom u dostavljeni materijal utvrđeno je da se Predlogom zakona uređuje zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena, smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte (GHG), zaštita ozonskog omotača i druga pitanja koja se odnose na klimatske promjene. Predlogom zakona propisuje se izrada strategija i planova koje treba da doprinesu smanjenju emisija GHG/ublažavanju klimatskih promjena kao i prilagođavanja na izmijenjene klimatske uslove i sl.

Na tekst Predloga zakona i Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

U Izveštaju o analizi uticaja propisa, u dijelu procjene fiskalnog uticaja, navedeno je da implementacija Predloga zakona zahtijeva obezbjeđenje dodatnih finansijskih sredstava iz budžeta i to za novo zapošljavanje u Ministarstvu i Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine, eksternu ekspertizu, obuke i poboljšanja u upravljanju podacima. Shodno dostavljenom procjeni, za prve dvije godine implementacije, potrebno je obezbijediti sredstva iz budžeta države u ukupnom iznosu od 493.000,00€ odnosno 246.500,00€ godišnje. Dio sredstava je jednokratnog karaktera (opremanje novih radnih mjesta, investicije u informacioni sistem, izrada vodiča i smjernica), i oni će biti najveći prvim godinama sprovođenja Predloga zakona, dok su sredstva predviđena za zarade novozaposlenima, a koja učestvuju sa cca 46% u ukupnim troškovima, redovnog karaktera. Predmetna sredstva nisu planirana Zakonom o budžetu Crne Gore za 2025. godinu.

Takođe, članom 61 Predloga zakona predviđeno je osnivanje Radnog tijela za međusektorsku koordinaciju za politiku i mjere za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje na klimatske promjene. Istim članom predviđa se da članovima Radnog tijela pripada naknada za rad, a ista se obezbjeđuje iz sredstava od prodaje emisioh kredita.

Osim gore navedenog, implementacija Predloga zakona podrazumijeva i donošenje podzakonskih akata po osnovu kojih će se generisati prihod za Eko fond i budžet države.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta, u načelu nema primjedbi na dostavljeni *Predlog zakona o klimatskim promjenama*, uz obavezu da se sredstva neopohodna za

implementaciju istog usklade sa sredstvima koja su planirana godišnjim zakonom o budžetu Crne Gore za predmetne namjene.

Napominjemo, sredstva neophodna za nova zapošljavanja, kao i nabavku opreme, angažovanje eskterne ekspertize i ostalo biće predmet razmatranja prilikom izrade Nacrta zakona o budžetu Crne Gore za 2026. godinu.

S poštovanjem,

MINISTAR
Novica Vuković

Crna Gora

Ministarstvo pravde

Pisarnica Ministarstvo ekologije, održivog razvoja
i razvoja sjevera

Primljeno: 06. 08. 2025				
Org. jed.	Let. pos. lista	Rechn. broj	Prilog	Vrijednost
06-322/25-75/11				

Adresa: Vuka Karadžića 3,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 407 501
fax: +382 20 407 515
www.gov.me/mpa

Broj: 07-040/25-8318/2

1. avgust 2025. godine

MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA

G-din Damjan Čulafić, ministar

Predmet: Mišljenje na Predlog zakona o klimatskim promjenama

Veza: Vaš akt broj 06-322/25-75/10 od 29. jula 2025. godine

Uvaženi,

Ministarstvo pravde razmotrilo je inovirani tekst Predloga zakona o klimatskim promjenama, koji je dostavljen aktom broj 06-322/25-75/10 od 29. jula 2025. godine, a zaprimljen u ovom ministarstvu dana 30. jula 2025. godine.

S tim u vezi, obavještavamo Vas da, u okviru nadležnosti ovog ministarstva, nemamo primjedbi na tekst Predloga zakona, budući da su, u neposrednoj komunikaciji sa predstavnicima predlagača, sugestije Ministarstva pravde uvrštene u tekst Predloga zakona.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Bojan Božović

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a
- u spise predmeta

**IZJAVA O USKLAĐENOSTI NACRTA/PREDLOGA PROPISA CRNE GORE S PRAVNOM TEKOVINOM
EVROPSKE UNIJE**

identifikacioni broj Izjave		MERS-IU/PZ/25/03
1. Naziv nacrt/predloga propisa		
- na crnogorskom jeziku	Predlog zakona o klimatskim promjenama	
- na engleskom jeziku	Proposal for the Law on Climate Change	
2. Podaci o obrađivaču propisa		
a) Organ državne uprave koji priprema propis		
Organ državne uprave	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	
- Sektor/odsjek	Direktorat za klimatske promjene i održivi razvoj	
- odgovorno lice (ime, prezime, telefon, e-mail)	Nenad Vitomirović, državni sekretar Tel: +382 68 111 385 e-mail: nenad.vitomirovic@mers.gov.me	
- kontakt osoba (ime, prezime, telefon, e-mail)	Ivana Grujić, v.d. generalne direktorice Direktorata za klimatske promjene i održivi razvoj Tel: +382 68 889 773 e-mail: ivana.grujic@mers.gov.me	
b) Pravno lice s javnim ovlaštenjem za pripremu i sprovođenje propisa		
- Naziv pravnog lica	/	
- odgovorno lice (ime, prezime, telefon, e-mail)	/	
- kontakt osoba (ime, prezime, telefon, e-mail)	/	
3. Organi državne uprave koji primjenjuju/sprovode propis		
- Organ državne uprave	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	
4. Usklađenost nacrt/predloga propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i njenih država članica, s jedne strane i Crne Gore, s druge strane (SSP)		
a) Odredbe SSP-a s kojima se usklađuje propis		
Glava		
b) Step en ispunjenosti obaveza koje proizilaze iz navedenih odredbi SSP-a		
	☒	ispunjava u potpunosti
	☐	djelimično ispunjava
	☐	ne ispunjava
c) Razlozi za djelimično ispunjenje, odnosno neispunjenje obaveza koje proizilaze iz navedenih odredbi SSP-a		
/		
5. Veza nacrt/predloga propisa s Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG)		
- PPCG za period	2025-2026	
- Poglavlje, potpoglavlje	Poglavlje 27- Životna sredina, 1. Planovi i potrebe, 1.2 Zakonodavni okvir; G) Klimatske promjene	
- Rok za donošenje propisa	II kvartal 2025	
- Napomena	Kašnjenje u donošenju predmetnog propisa je rezultat međuresornog usklađivanja.	
6. Usklađenost nacrt/predloga propisa s pravnom tekovinom Evropske unije		
a) Usklađenost s primarnim izvorima prava Evropske unije		
UFEU, Dio treći, Politike i unutrašnje akcije Unije, Glava VII, Zajednički propisi o konkurenciji, poreskom sistemu i približavanju zakonodavstva, Poglavlje 3 , Usklađivanje pravnih propisa, član		

114 / TFEU, Part Three, Union Policy and Internal Actions, Title VII, Chapter 3, Approximation of laws, Article 114.

Potpuno usklađeno / fully harmonized

UFEU, Dio treći, Politike i unutrašnje akcije Unije, Glava XX, Zaštita životne sredine, član 191 / TFEU, Part Three, Union Policy and Internal Actions, Title XX, Environment, Article 191.

Potpuno usklađeno / fully harmonized

b) Usklađenost sa sekundarnim izvorima prava Evropske unije

32021R1119

Regulativa (EU) 2021/1119 Evropskog parlamenta i Savjeta od 30. juna 2021. godine o uspostavljanju okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni regulativa (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Evropski zakon o klimi”); Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 (‘European Climate Law’), OJ L 243, 9.7.2021, pp. 1–17.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32018R2067

Implementaciona regulativa Komisije (EU) 2018/2067 od 19. decembra 2018. godine o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta; Commission Implementing Regulation (EU) 2018/2067 of 19 December 2018 on the verification of data and on the accreditation of verifiers pursuant to Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council, OJ L 334, 31.12.2018, pp. 94–134.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32018R2066

Implementaciona regulativa Komisije (EU) 2018/2066 od 19. decembra 2018. godine o praćenju i izvještavanju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta i o izmjeni Regulative Komisije (EU) br. 601/2012; Commission Implementing Regulation (EU) 2018/2066 of 19 December 2018 on the monitoring and reporting of greenhouse gas emissions pursuant to Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council and amending Commission Regulation (EU) No 601/2012, OJ L 334, , pp. 1–93.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32018R1999

Regulativa (EU) 2018/1999 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. godine o upravljanju energetsom unijom i djelovanjem u oblasti klime, izmjeni regulativa (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Evropskog parlamenta i Savjeta, direktiva Savjeta 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 i stavljanju van snage Regulative (EU) br. 525/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta; Regulation (EU) 2018/1999 Of The European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the Governance of the Energy Union and Climate Action, amending Regulations (EC) No 663/2009 and (EC) No 715/2009 of the European Parliament and of the Council, Directives 94/22/EC, 98/70/EC, 2009/31/EC, 2009/73/EC, 2010/31/EU, 2012/27/EU and 2013/30/EU of the European Parliament and of the Council, Council Directives 2009/119/EC and (EU) 2015/652 and repealing Regulation (EU) No 525/2013 of the European Parliament and of the Council, OJ L 328, 21.12.2018, pp. 1–77.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32018R0841

Regulativa (EU) 2018/841 Evropskog parlamenta i Savjeta od 30. maja 2018. godine o uključivanju emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja iz upotrebe zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva u okvir za klimatsku i energetska politiku do 2030. godine; Regulation (EU) 2018/841 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on the inclusion of greenhouse gas emissions and removals from land use, land use change and forestry in the 2030 climate and energy framework, OJ L 156, 19.6.2018, pp. 1–25.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32015R0757

Regulativa (EU) 2015/757 Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. aprila 2015. godine o praćenju emisija ugljendioksida iz pomorskog saobraćaja, izvještavanju o njima i njihovoj verifikaciji i o izmjeni Direktive 2009/16/EZ; Regulation (EU) 2015/757 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2015 on the monitoring, reporting and verification of greenhouse gas emissions from maritime transport, and amending Directive 2009/16/EC, OJ L 123, 19.5.2015, pp. 55–76.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32009L0031

Direktiva 2009/31/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. aprila 2009. godine o geološkom skladištenju ugljendioksida i o izmjeni Direktive Savjeta 85/337/EEZ, Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2000/60/EZ, 2001/80/EZ, 2004/35/EZ, 2006/12/EZ, 2008/1/EZ i Regulativa (EZ) br. 1013/2006; Directive 2009/31/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the geological storage of carbon dioxide and amending Council Directive 85/337/EEC, European Parliament and Council Directives 2000/60/EC, 2001/80/EC, 2004/35/EC, 2006/12/EC, 2008/1/EC and Regulation (EC) No 1013/2006, OJ L 140, 5.6.2009, pp. 114–13.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32003L0087

Direktiva 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. oktobra 2003. godine o uspostavljanju sistema trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte unutar Unije i o izmjeni Direktive Savjeta 96/61/EZ; Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a system for greenhouse gas emission allowance trading within the Union and amending Council Directive 96/61/EC, OJ L 275, 25.10.2003, pp. 32–46.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

31999L0094

Direktiva 1999/94/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. decembra 1999. godine o dostupnosti podataka za potrošače o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ u vezi s prodajom novih putničkih automobila; Directive 1999/94/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 relating to the availability of consumer information on fuel economy and CO₂ emissions in respect of the marketing of new passenger cars, OJ L 12, 18.1.2000, pp. 16–23.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32024R0590

Regulativa (EU) 2024/590 Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. februara 2024. godine o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, i stavljanju van snage Regulativa (EZ) br. 1005/2009; Regulation (EU) 2024/590 of the European Parliament and of the Council of 7 February 2024 on substances that deplete the ozone layer, and repealing Regulation (EC) No 1005/2009, PE/61/2023/REV/1, SL L, 2024/590.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

32024R0573

Regulativa (EU) 2024/573 Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. februara 2024. godine o fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte, izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 i stavljanju van snage; Regulativa (EU) br. 517/2014; Regulation (EU) 2024/573 of the European Parliament and of the Council of 7 February 2024 on fluorinated greenhouse gases, amending Directive (EU) 2019/1937 and repealing Regulation (EU) No 517/2014, OJ L, 2024/573, 20.2.2024.

Djelimično usklađeno/Partly harmonized

c) Usklađenost s ostalim izvorima prava Evropske unije

Ne postoji izvor prava EU ove vrste sa kojim bi se propis mogao uporediti radi određivanja stepena njegove usklađenosti

6.1. Razlozi za djelimičnu usklađenost ili neusklađenost nacrt/predloga propisa Crne Gore s pravnom tekovinom Evropske unije i rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti

32021R1119

Predlog zakona nije usklađen sa Regulativom (EU) 2021/1119:

- u dijelu koji se odnosi na Prijelazni klimatski ciljevi Unije. Klimatski ciljevi za 2030. godinu definisani su Nacionalnim utvrđenim doprinosom koji je usvojen u februaru 2025. godine, a biće dalje razrađeni kroz Nacionalni energetske i klimatski plan (NECP) čije je usvajanje predviđeno u IV kvartalu 2025. godine i Strategiju niskougljeničnog razvoja (LDCS) čije je usvajanje predviđeno u I kvartalu 2026. godine.

32018R2067

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Regulativom (EU) 2018/2067:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, predugovorne obaveze verifikatora, vremenski raspored za angažman verifikatora, informacije koje osigurava operator postrojenja ili operator vazduhoplova, stratešku analizu aktivnosti verifikacije, analizu rizika, plan verifikacije, verifikacione aktivnosti, analitičke postupke, verifikaciju podataka, verifikaciju pravilne primjene metodologije praćenja, provjere preporuka o energetske efikasnosti, verifikaciju metoda koje se primjenjuju kod nedostatka podataka, procjenu nesigurnosti, uzorkovanje, obilaski lokacija, uklanjanje grešaka i neusklađenosti, nivo materijalnosti, zaključke o nalazima verifikacije, sadržaju verifikovanog izvještaja, ograničenje opsega verifikacije, Ispravljanje neusklađenosti koje nisu materijalne prirode, poboljšanje postupka praćenja i izvještavanja, razmatranje primjedbi o sprovođenju preporuka o energetske efikasnosti, pojednostavljenje verifikacija za postrojenja i operatore vazduhoplova, uslove za nesprovođenje obilaski lokacije, pojednostavljenje verifikacionih planova, virtualne obilaski lokacija radi verifikacije izvještaja operatora postrojenja ili operatora vazduhoplova, stalni konkurentski postupak, verifikacione timove, zahtjeve u pogledu kompetencija revizora prema EU ETS direktivi i vodećih revizora prema EU ETS direktivi, zahtjeve u pogledu kompetencija nezavisnih revizora, postupke za verifikacione aktivnosti, evidenciju i komunikaciju, stratešku analizu djelatnosti regulisanog subjekta, sadržaj zahtjeva za akreditaciju, pripremu za ocjenjivanje verifikatora, ocjenjivanje verifikatora.

Potpuna usklađenost biće postignuta Pravilnikom o obliku, sadržaju i načinu verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte za stacionarna postrojenja, regulisane subjekte i vazduhoplove koji će se usvojiti u IV kvartalu 2025. i Pravilnikom o uslovima u pogledu kadra i opreme za pravno lice koje vrši verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte koji će se usvojiti u II kvartalu 2026. godine.

32018R2066

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Regulativom (EU) 2018/2066:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, sadržaj i podnošenje plana praćenja, izmjene plana praćenja, odobrenje izmjena plana praćenja, uvođenje izmjena i zapisi o izmjenama, tehničku izvodljivost i neopravdano visoke troškove, kategorizaciju postrojenja, tokova izvora

i izvora emisija, granice praćenja, izbor metodologije praćenja, metodologiju praćenja koja se ne zasniva na nivoima, privremene izmjene metodologije praćenja, metodologiju praćenja na osnovu proračuna, proračun emisija metodologijom bilansa mase, primjenjive nivoa tokova izvora, utvrđivanje podataka o djelatnosti, mjerne sisteme pod nadzorom, operatora, mjerne sisteme koji nisu pod nadzorom operatora, faktore proračuna emisija, planove uzorkovanja, korišćenje laboratorija, učestalost analiza, specifične faktore proračuna emisija, tokove izvora biomase, utvrđivanje udjela biomase i fosilne stvari, utvrđivanje udjela obnovljivih goriva nebiološkog porijekla ili goriva iz recikliranog ugljenika ili sintetičkih niskougljeničnih goriva i udjela obnovljivih goriva nebiološkog porijekla ili goriva iz recikliranog ugljenika ili sintetičkih niskougljeničnih goriva s nultom stopom, metodologiju na osnovu mjerenja, potvrdu emisija kroz proračun, postrojenja s niskim emisijama, inherentni CO₂, preneseni CO₂, emisije trajno hemijski vezane u proizvodu, upotrebu ili prenos N₂O, praćenje emisija i efekata vazduhoplovstva koji nijesu povezani s emisijama CO₂, metodologiju praćenja emisija iz vazduhoplovnih djelatnosti, pravila za izvještavanje o korištenju alternativnih vazduhoplovnih goriva, utvrđivanje udjela biomase za biogoriva, posebne odredbe za prihvatljiva vazduhoplovna goriva, utvrđivanje udjela obnovljivih goriva nebiološkog porijekla, goriva iz recikliranog ugljenika ili sintetičkih niskougljeničnih goriva, uslove koje operatori vazduhoplova moraju ispuniti za pripisivanje nulte stope biogorivima, obnovljiva goriva nebiološkog porijekla, goriva iz recikliranog ugljenika i sintetičkim niskougljeničnim gorivima, male zagađivače, izvore nesigurnosti, proračun ekvivalenta CO₂ za efekte vazduhoplovstva koji nijesu povezani sa emisijama CO₂, praćenje podataka, upravljanje i nadzor nad podacima, interni pregled i potvrđivanje podataka, ispravke i korektivne radnje, procese dodijeljene spoljnim izvođačima, postupanje u slučaju nedostatka podataka kod izvještavanja o emisijama, evidencija i dokumentaciju, izvještavanje o poboljšanjima metodologije praćenja, zaokruživanje podataka, tehničku izvodljivost metodologije praćenja, kategorizaciju regulisanih subjekata i tokova goriva, metodologiju praćenja emisija regulisanih subjekata, izmjene metodologije praćenja emisija regulisanih subjekata, regulisane subjekte s niskim emisijama, minimalni sadržaj plana praćenja (Prilog I), definicije nivoa za metodologije na temelju proračuna za postrojenja (Prilog II), definicije nivoa za metodologije na temelju proračuna za regulisane subjekte (Prilog IIa), metodologije za praćenje emisija iz vazduhoplovstva (Prilog III), metodologije za praćenje učinaka vazduhoplovstva koji nisu povezani s emisijama CO₂ (Prilog IIIa), konzervativne identifikacione oznake motora po tipu vazduhoplova (Prilog IIIb), metodologije praćenja specifične za djelatnosti u postrojenjima (Prilog IV), minimalne zahtjeve nivoa za metodologije na osnovu proračuna kod postrojenja A kategorije (Prilog I), referentne vrijednosti za faktore proračuna (Prilog VI), minimalnu učestalost analiza (Prilog VII), metodologije na temelju mjerenja (Prilog VIII), minimalne podatke i informacije koje se čuvaju (Prilog IX), minimalni sadržaj godišnjih izvještaja (Prilog X), izvještaj o dobavljačima goriva te upotrebi goriva u stacionarnim postrojenjima i, prema potrebi, od strane operatera vazduhoplova i brodarskih društava (Prilog Xa), izvještaj regulisanih subjekata o puštenim gorivima (Prilog Xb).

Potpuna usklađenost biće postignuta Pravilnikom o obrascu i sadržaju plana praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte za stacionarna postrojenja, regulisane subjekte i vazduhoplove, izmjenama plana, procedurama, procesima i Pravilnikom o bližim uslovima u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podataka koje treba da ispunjava operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova i brodarsko društvo koji će se donijeti u IV kvartalu 2025. godine.

32018R1999

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Regulativom (EU) 2018/1999:

- u dijelu koji se odnosi na integrisane energetske i klimatske planove, integrisano izvještavanje o energiji iz obnovljivih izvora, integrisano izvještavanje o energetske efikasnosti, integrisano izvještavanje o energetske sigurnosti, integrisano izvještavanje o unutrašnjem energetskom

tržištu, integrisano izvještavanje o energetsom siromaštvu, integrisano izvještavanje o istraživanju, inovacijama i konkurentnosti, opšti okvir za integrisane nacionalne energetske i klimatske planove (Prilog I), nacionalne doprinose za učešće energije iz obnovljivih izvora u finalnoj bruto potrošnji energije u 2030. godini (Prilog II), dodatne obaveze izvještavanja (Prilog IX).

Potpuna usklađenost će se postići donošenjem podzakonskog akta kojim se utvrđuje bliži sadržaj nacionalnog energetskeg i klimatskog plana i smjernice za određivanje nacionalnih ciljeva u IV kvartalu 2025. godine, a u skladu sa Zakonom o energetici.

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, informacije o politikama i mjerama u oblasti emisije gasova sa efektom staklene bašte (Prilog VI), informacije o projekcijama u oblasti emisija staklene bašte (Prilog VII), informacije o nacionalnim akcijama prilagođavanja, finansijskoj i tehnološkoj podršci zemljama u razvoju i prihodima od aukcije (Prilog VIII), nacionalni sistemi inventara (Prilog XII).

Potpuna usklađenost će se postići Uredbom o sistemu inventara gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora i sistemu politika, mjera i projekcija emisija gasova sa efektom staklene bašte i mjera za prilagođavanje na klimatske promjene i Pravilnikom o načinu praćenja i izvještavanja o politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena, projekcijama nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte i prilagođavanju na klimatske promjene, koji će se donijeti u II kvartalu 2026. godine.

- odredbe koje se odnose na saradnju između država članica i Unije će biti primjenjive od dana pristupanja Evropskoj uniji.

32018R0841

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Regulativom (EU) 2018/841:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, opšta pravila za obračun emisija, obračun za pošumljeno zemljište i iskraćeno zemljište, obračun za zemljište pod usjevima kojim se gazduje, travnjak kojim se gazduje i močvarno zemljište kojim se gazduje, obračun za drvene proizvode, gasove sa efektom staklene bašte i spremnike ugljenika (Prilog I), funkciju raspada prvog reda, metode i vrijednosti vremena poluraspada za drvene proizvode (Prilog V), proračun pozadinskih nivoa za prirodne nepogode (Prilog VI).

Potpuna usklađenost biće postignuta Pravilnikom o načinu utvrđivanja obaveznih ciljeva za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte u sektoru šumarstva, korišćenja zemljišta i promjene namjene zemljišta, kao i dozvoljena odstupanja od postizanja tih ciljeva kako je definisano članom 31 stav 5, koji će se donijeti u IV kvartalu 2026. godine.

- u dijelu koji se odnosi na obračun za šumsko zemljište kojim se gazduje, mehanizam korištenja zemljišta za razdoblje od 2026. do 2030. godine, opšte fleksibilne mogućnosti, korektivne mjere, provjeru usklađenosti, minimalne vrijednosti za parametre površine zemljišta, zastrtosti tla krošnjama i visine drveća (Prilog II), cilj Unije, prosječne podatke iz inventara GHG za 2016, 2017 i 2018. i nacionalni ciljevi država članica iz člana 4. stava 3. koje je potrebno ostvariti 2030. (Prilog IIa), baznu godinu ili period za potrebe izračuna gornje granice (Prilog III), nacionalni računski plan za šumarstvo koji sadrži referentni nivo za šume države članice (Prilog IV), najveći iznos kompenzacije dostupan u okviru fleksibilne mogućnosti za šumsko zemljište kojim se upravlja iz člana 13 stav 3 tačke (B) (Prilog VII).

Potpuna usklađenost biće postignuta izmjenama i dopunama Zakona o klimatskim promjenama sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji.

- u dijelu koji se odnosi na obaveze i ciljeve koji su definisani Nacionalno utvrđenim doprinosom i biće dodatno razrađeni Strategijom niskokarbonskog razvoja čije je usvajanje predviđeno u I kvartalu 2026. godine.

32015R0757

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Regulativom (EU) 2015/757:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, metode praćenja emisija GHG na brodovima i drugih relevantnih informacija, sadržaj i podnošenje plana praćenja emisije GHG iz brodova, praćenje aktivnosti u periodu izvještavanja, praćenje po osnovu pojedinačnog putovanja broda, praćenje na godišnjoj osnovi, sadržaj izvještaja o emisijama GHG na brodovima, format izvještaja o emisijama i izvještavanje o objedinjenim podacima o emisijama na nivou društva, opšte obaveze i načela za verifikatore, postupke verifikacije podataka o emisijama gasova, postupke verifikacije, metode praćenja emisija GHG (Prilog I), praćenje drugih relevantnih informacija (Prilog II).

Potpuna usklađenost će se postići Pravilnikom o sadržaju plana praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz brodova i Pravilnikom o obliku, sadržaju i načinu verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova, koji će se donijeti u IV kvartalu 2025. godine.

- odredbe Regulative koje se odnose na razmjenu informacija između država članica će se uskladiti izmjenama i dopunama Zakona o klimatskim promjenama sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji.

32009L0031

- Zakon propisuje opštu zabranu skladištenja ugljendioksida pa nije potrebno prenositi odredbe koje se odnose na definisanje pojmova, odabir skladišnog geoprostora, dozvole za istraživanje, dozvole za skladištenje, zahtjeva za izdavanje dozvole za skladištenje, uslova za izdavanje dozvola za skladištenje, sadržaja dozvola za skladištenje, preispitivanja nacrtu dozvola za skladištenje od strane Komisije, izmjene, preispitivanje, ažuriranje i ukidanje dozvole za skladištenje, kriterijuma i postupaka za prihvatanje tokova CO₂, nadzora, dostavljanja izvještaja od strane operatera, inspekcije, mjera u slučaju isticanja ili većih nepravilnosti, obaveza u pogledu zatvaranja i nakon zatvaranja, prenosa odgovornosti, finansijske garancije, finansijskog mehanizma, prekogranične saradnje, registara, informacija za javnost, dostavljanja izvještaja od strane država članica, izmjene priloga, izvršavanja delegiranja ovlašćenja, postupka odbora, Izmjene Direktive 2000/60/EZ, izmjene Direktive 2001/80/EZ, Izmjene Direktive 2004/35/EZ, Izmjene Direktive 2006/12/EZ, izmjene Uredbe (EZ) br. 1013/2006, izmjene Direktive 2008/1/EZ, preispitivanja, prenosa i prelaznih mjera, kriterijume za karakterizaciju i procjenu potencijalnog skladišnog kompleksa i okolnog područja iz člana 4 stav 3 (Prilog I), kriterijuma za utvrđivanje i ažuriranje plana nadzora iz člana 13 stav 2 i za nadzor poslije zatvaranja (Prilog II).
- odredbe Direktive koje se odnose na prekograničnu saradnju i dostavljanje izvještaja od strane država članica će se uskladiti izmjenama i dopunama Zakona o klimatskim promjenama sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji.

32003L0087

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Direktivom 2003/87/EZ:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, prodaju emisionih jedinica na aukciji, prelazne mjere za podršku određenim energetski intenzivnim industrijama u slučaju izmještanja emisija ugljenika, mogućnost prelazne besplatne dodjele emisionih jedinica za modernizaciju energetskog sektora, prenos, predaja i poništavanje emisionih jedinica, valjanost emisionih jedinica.

Potpuna usklađenost biće postignuta Uredbom o aktivnostima odnosno djelatnostima za koje se izdaje dozvola o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i trgovanju emisionim kreditima i Pravilnikom o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije koja će se donijeti u IV kvartalu 2025. godine.

- kategorije djelatnosti na koje se odnosi ova direktiva (Prilog I), gasovi sa efektom staklene

bašte iz člana 3 i 30 (Prilog II), djelatnost obuhvaćena poglavljem IVa – stavljanje u potrošnju goriva koja se upotrebljavaju za sagorijavanje u sektorima zgradarstva i drumskog saobraćaja i dodatnim sektorima (Prilog III), načela za praćenje i izvještavanje iz člana 14 stav 1 (Prilog IV), kriterijumi za verifikaciju iz člana 15 (Prilog V).

Potpuna usklađenost će se postići Uredbom o aktivnostima odnosno djelatnostima za koje se izdaje dozvola o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i trgovanju emisijama kreditima i Pravilnikom o obrascu dozvole za emisiju gasova sa efektom staklene bašte i načinu vođenja evidencije koji će se donijeti u IV kvartalu 2025. godine.

- odredbe koje se odnose na ukupnu količinu emisijama jedinica za vazduhoplovstvo, metodu raspodjele emisijama jedinica za vazduhoplovstvo putem aukcije, postupno uvođenje zahtjeva za pomorski saobraćaj, pravila o verifikaciji i akreditaciji za emisije iz pomorskog saobraćaja, nadležnost upravljačkog tijela za brodarsko društvo, količinu emisijama jedinica na nivou Unije, prilagođavanje ukupne količine emisijama jedinica na nivou Unije, prelazna pravila na nivou Unije o usklađenoj dodjeli besplatnih emisijama jedinica, raniji rok za prijelaznu besplatnu dodjelu emisijama jedinica za modernizaciju energetskog sektora, Modernizacioni fond, načelo „nenanošenja bitne štete“, nacionalne mjere za sprovođenje, korišćenje jedinica CER i ERU iz projektnih aktivnosti u EU sistemu trgovanja emisijama prije stupanja na snagu međunarodnog sporazuma o klimatskom promjenama, projektne aktivnosti, registar Unije, izvještavanje država članica, podrška aktivnostima za povećanje kapaciteta, sistem trgovanja emisijama za sektore zgrada i drumskog saobraćaja kao i dodatne sektore (količina emisijama jedinica na nivou Unije, prodaja emisijama jedinica na aukciji, prenos, predaja i poništavanje emisijama jedinica, upravljanje, mjere u slučaju prekomjernog porasta cijena, postupke za jednostrano proširenje djelatnosti, odlaganje trgovanja emisijama u slučaju izrazito visokih cijena energije), postupke za jednostrano proširenje djelatnosti iz Priloga III na druge sektore koji ne podliježu poglavljima II i III, povećanje procenta emisijama jedinica koje države članice prodaju na aukciji u skladu s članom 10 stav 2 tačkom (a) radi smanjenja emisija i prilagođavanja uticaju klimatskih promjena i solidarnosti i rasta unutar Unije (Prilog IIa), raspodjelu sredstava iz Modernizacionog fonda u skladu s članom 10 stav 1 (Prilog IIb), prilagođavanje linearnog faktora smanjenja u skladu sa članom 30c stav 2 (Prilog IIIa).

Potpuna usklađenost biće postignuta dopunom i promjenom Zakona o klimatskim promjenama sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji.

31999L0094

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Direktivom 1999/94/EZ:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, obavezu isticanja podataka o potrošnji goriva i emisiji CO₂ za nova putnička vozila, pravila za izgled i sadržaj oznake o potrošnji goriva i emisiji CO₂ na novim putničkim vozilima, opis vodiča i oznaka o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ na novim putničkim vozilima.

Potpuna usklađenost će se postići Pravilnikom o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisiji ugljen-dioksida iz novih putničkih vozila predviđenim u članu 32 stav 10 zakona koji će se donijeti u IV kvartalu 2025.

32024R0590

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Regulativom (EU) 2024/590:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, izuzeće od zabrana, procesne agense, neophodne laboratorijske i analitičke primjene, kritične primjene halona, primjenu metil bromida u izvanrednim okolnostima, izuzeća koja se odnose na proizvode i opremu koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili čije funkcionisanje zavisi o tim supstancama, uništavanje i upotrebu, uvoz i izvoz, trgovinu, mjere za praćenje nezakonite trgovine, ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i provjere propuštanja, izmjene

popisa supstanci koje oštećuju ozonski omotač, supstance koje oštećuju ozonski omotač iz člana 2 tačke (a) (1) (Prilog I), supstance koje oštećuju ozonski omotač iz člana 2 tačke (a) (1) koje ne podliježu kontroli na osnovu protokola (Prilog II), procesne agense (Prilog III), uslove za stavljanje na tržište i naknadnu isporuku ili stavljanje na raspolaganje supstanci koje oštećuju ozonski omotač za neophodne laboratorijske i analitičke primjene iz člana 8 stav 6 (Prilog IV), kritične primjene halona iz člana 9 stav 1 (Prilog V), izvještavanje iz člana 24 Direktive (Prilog VI), sistem za izdavanje dozvola (Prilog VII).

Potpuna usklađenost će se postići Uredbom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte i alternativnim supstancama, Pravilnikom o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za uvoz i/ili izvoz materija koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci, Pravilnikom o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance, Pravilnikom o programu stručnog osposobljavanja lica koja vrše djelatnost ugradnje, održavanja, popravke i/ili isključenja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance koji će se donijeti u II kvartalu 2026. godine.

- odredbe koje se odnose na prikupljanje i uništavanje upotrijebljenih supstanci koje oštećuju ozonski omotač, izvještavanje koje sprovode države članice i preduzeća, saradnju i razmjenu informacija će se uskladiti izmjenama i dopunama Zakona o klimatskim promjenama sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji.

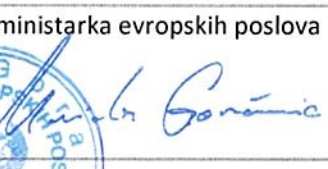
32024R0573

Predlog zakona nije usklađen ili je djelimično usklađen sa Regulativom (EU) 2024/573:

- u dijelu koji se odnosi na definisanje pojmova, ograničavanje emisija, provjere propuštanja, sisteme za otkrivanje propuštanja, vođenje i čuvanje evidencije, prikupljanje i uništavanje fluorovanih gasova, sertifikaciju i osposobljavanje, ograničenje stavljanja na tržište i prodaju, označavanje i podatke o proizvodima i opremi, smanjenje količine fluorugljovodonika stavljenih na tržište, određivanje referentnih vrijednosti i dodjela kvota za stavljanje fluorugljovodonika na tržište, uslove za registraciju i dobijanje dodjela kvota, izvještavanje i prikupljanje podataka o emisijama, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte iz člana 2. tačke (a) (1) – fluorugljovodonike, perfluorugljovodonike i drugi fluorovane gasove (Prilog I), fluorovane gasove sa efektom staklene bašte iz člana 2 tačke (a) (1) – nezasićeni hidro (hloro) fluorugljovodonici, fluorovane supstance koje se upotrebljavaju kao inhalacioni anestetici i druge fluorovane supstance (Prilog II), fluorovane gasove sa efektom staklene bašte iz člana 2 tačke (a) (1) – fluorovani eteri, ketoni, alkoholi i drugi fluorovani spojevi (Prilog III), metodu računanja GWP-a iz člana 3 tačke 1 mješavine (Prilog VI), mehanizam dodjele iz člana 17 (Prilog VIII), podatke o kojima se izvještava u skladu s članom 26 (Prilog IX).

Potpuna usklađenost će se postići Uredbom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte i alternativnim supstancama, Pravilnikom o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za uvoz i/ili izvoz materija koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci, Pravilnikom o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance i Pravilnikom o programu stručnog osposobljavanja lica koja vrše djelatnost ugradnje, održavanja, popravke i/ili isključenja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, koji će se donijeti u II kvartalu 2026. godine.

- u dijelu koji se odnosi na kontrolu upotrebe, plan proizvodnje i smanjenje količine fluorugljovodonika koji se stavlja na tržište, prenos i odobravanje prava proizvodnje radi

industrijske racionalizacije, proizvode ili opremu koji su prethodno napunjeni fluorugljovodonicima, uvoz i izvoz, prikupljanje podataka o emisijama, izvještavanje i razmjenu informacija, zabrane stavljanja na tržište iz člana 11 stav 1 (Prilog IV), prava proizvodnje za stavljanje fluorugljovodonika na tržište (Prilog V), maksimalne količine i izračun referentnih vrijednosti te kvota za stavljanje fluorugljovodonika na tržište iz člana 17 (Prilog VII). <i>Potpuna usklađenost biće postignuta izmjenama i dopunama Zakona o klimatskim promjenama sa pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji.</i>	
7. Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije s kojima je potrebno obezbijediti usklađenost konstatovati tu činjenicu	
/	
8. Navesti pravne akte Savjeta Evrope i ostale izvore međunarodnog prava korišćene pri izradi nacrt/predloga propisa	
Ne postoje izvori međunarodnog prava s kojima je potrebno uskladiti predlog propisa	/
9. Navesti da li su navedeni izvori prava Evropske unije, Savjeta Evrope i ostali izvori međunarodnog prava prevedeni na crnogorski jezik (prevode dostaviti u prilogu)	
Navedeni izvori prava EU nijesu prevedeni na crnogorski jezik.	
10. Navesti da li je nacrt/predlog propisa iz tačke 1 Izjave o usklađenosti preveden na engleski jezik (prevod dostaviti u prilogu)	
Predlog zakona o klimatskim promjenama je preveden na engleski jezik.	
11. Učešće konsultanata u izradi nacrt/predloga propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti	
U izradi Predloga zakona o klimatskim promjenama učestvovao je Ranko Lazović, pravni konsultant, koji je angažovan preko projekta „Plan podrške spremnosti za implementaciju instrumenta cijene ugljenika u Crnoj Gori“ koji finansira Svjetska banka.	
Potpis / ovlašteno lice obrađivača propisa 	Potpis / ministarka evropskih poslova
Datum: 08.09.2025. godine	Datum:

Prilog obrasca:

1. Prevodi propisa Evropske unije
2. Prevod nacrt/predloga propisa na engleskom jeziku (ukoliko postoji)